

36 OBSERVANT

KAMERMEERDERHEID TEGEN AFSCHAFFING TOPBEURS

Een meerderheid in de Tweede Kamer is tegen de door het kabinet voorgestelde afschaffing van de aanvullende beurs in het stelsel van studiefinanciering. Dinsdag besloot het CDA in haar fractievergadering zich tegen dit plan te verzetten, nadat eerder PvdA en D66 het al fel van de hand hadden gewezen.

Volgens CDA-woordvoerder dr. A. Lansink moet de toegankelijkheid van het hoger onderwijs gehandhaafd blijven. De kabinetsplannen brengen deze voor de lagere inkomens in gevaar, vindt het CDA, dat daarmee na de behandeling van de collegegeldwet, vorige week, opnieuw een opstelling lijnrecht tegenover CDA-minister drs. W.J. Deetman kiest. De Christendemocraten willen ook dat er minder wordt bezuinigd. Het CDA voelt zich slechts gehouden om de 500 miljoen aan overschrijdingen op de studiefinanciering te compenseren. Daarmee is deze partij eerder dit jaar accoord gegaan. Dat is veel minder dan de 750 miljoen die Deetman wil verdienen met het privatiseren van de aanvullende financiering. Het CDA vindt het echter onjuist dat studenten moeten inleveren om tekorten elders op de onderwijsbegroting te dichten. Om het gat van 230 miljoen, dat door de handhaving van de topbeurs wordt geslagen, te dichten, heeft het CDA drie alternatieven in gedachten: -het afschaffen van de (hogere) basisbeurs voor uitwonende studenten, tenzij de universiteit een minimaal aantal kilometers van de eigen woonplaats verwijderd ligt; -het beperken van de studiefinanciering tot MBO-, HBO- en WO-studenten. Leerlingen van achttien jaar en ouder in VWO en HAVO zouden geen basisbeurs, maar kinderbijslag moeten krijgen; -verlaging van de leeftijdsgrens voor een studiebeurs van 30 tot 27 jaar. Verder denkt Lansink nog aan een verlaging van alle basisbeurzen, waartegenover de aanvullende financiering, dus ook de topbeurs, wordt verhoogd. Daarvan profiteren vooral de laagste inkomens. Als allerlaatste wijst het CDA op de mogelijkheid een deel van de belastingmeevaller te bestemmen voor de studiebeurzen. Vorige week gebeurde dit op initiatief van de VVD voor de bejaardenoorden. Juist de VVD protesteert doorgaans tegen het aanwenden van meevallers op de begroting voor hogere uitgaven.

Het CDA gaat wel akkoord met het privatiseren van het leningdeel uit de aanvullende financiering. Omdat het te lenen bedrag in het CDA-alternatief lager is, lopen de schulden niet zo hoog op als in de kabinets-

plannen. Dat scheelt in het aan de banken te betalen bedrag om het 'sociaal risico' af te dekken. Ook in het CDA-voorstel worden de leningen echter meteen rentedragend, en kunnen de banken een hogere rente vragen dan momenteel voor de studieleningen geldt. Volgens Lansink moet er wel voor worden gewaakt dat de leningen zo hoog uitvallen dat de meisjes, wanneer zij trouwen, een 'negatieve bruidsschat' meenemen. Overigens bepaalt het CDA haar definitieve standpunt over de bezuinigingen pas in het najaar, wanneer wetsvoorstellen aan de orde zijn.

Zowel premier drs. R.F.M. Lubbers als minister drs. J. de Koning (sociale zaken) waarschuwden onlangs voor een kabinetscrisis als de Kamer de plannen zou verwerpen. CDA en VVD zijn het trouwens niet eens over de toekomst van de studiebeurzen. Voor de liberalen ligt de afschaffing van de topbeurs niet zo moeilijk. VVD-woordvoerder mr. A.H. Korthals zei tijdens het debat woensdagavond afschaffing 'bespreekbaar' te vinden. Drs. J. Wallage (PvdA) hekelde de verzwakte positie van minister Deetman. 'Hij is politiek niet meer bij machte de studiesteen te verdedigen', aldus Wallage. Ook drs. A. Nuis (D66) keerde zich tegen de voorstellen. 'Voor de student is de investering erg onzeker; het verloop van de studie is onzeker, het vinden van een goed betaalde baan is onzeker; alleen de hoge schuld, die is zeker. En al die tijd tikt de tijdbom van de rente door', aldus Nuis. Minister Deetman, die opnieuw een kamermeerderheid tegenover zich ziet, had bij het ter perse gaan van dit nummer nog niet op de woorden van de kamerfracties gereageerd.

Bert Bakker/UP

OPNIEUW VERTRAGING BIJ OV-JAARKAART

Er dreigt opnieuw vertraging te ontstaan bij de invoering van de OV-jaarkaart voor studenten. Was de aanvankelijk in het najaar geplande invoering eerder al verschoven naar 1 januari 1988, thans waarschuwen de Nederlandse Spoorwegen voor verder uitstel naar tenminste 1 februari 1988. Reden voor het mogelijk uitstel is dat de NS geruime tijd nodig hebben voor de invoering. Om de datum van 1 januari te halen hadden de onderhandelingen met het ministerie van onderwijs over het vijfjarig contract voor 1 juni afgerond moeten zijn. De zaak is echter nog altijd niet beklonken. Op het ministerie wordt overigens verwacht dat het met het uitstel zo'n vaart niet zal lopen. Invoering op 1 januari 1988 wordt door een woordvoerder nog altijd voor mogelijk gehouden.

Tweede kamerlid Andrée van Es (PSP) heeft in kamervragen aan minister drs. W.J. Deetman geïnformeerd naar het bericht dat de OV-jaarkaart voor de meer dan 500.000 studenten in de Bondsrepubliek Duitsland gedrukt zal worden door de firma MIDS in Herne. Van Es is bang dat het complete databestand van de Nederlandse beursstudenten over de oostgrens gaat en wil weten wat de garanties zijn, dat dit bestand niet voor andere doeleinden wordt gebruikt. Studenten die na afloop van de demonstratie, vorige week donderdag, met de trein naar huis gingen alsof zij de OV-jaarkaart reeds in hun bezit hadden, kwamen bedrogen uit. De NS zetten een treinstel, dat met enige honderden studenten onderweg was van Den Haag naar Amsterdam op een zijspoor en deelden talloze verballen uit aan de 99 procent van de reizigers, die zonder geldig plaatsbewijs reed. De meesten onder hen droegen een gekopieerde, ludieke versie van de OV-jaarkaart bij zich.

Bert Bakker/UP

ZOMERVAKANTIE

Dit is de laatste Observant voor de vakantie. U zult Uw universiteitsblad gedurende de zomerdagen moeten missen. De eerste Observant van de negende jaargang verschijnt op 2 september 1988. Mededelingen voor dat nummer moeten uiterlijk op vrijdag 26 augustus worden ingeleverd bij de Dienst Voorlichting. Andere kopij, zoals brieven en paartjes, kan tot woensdag 31 augustus worden ingeleverd bij de redactie. Wellicht zijn we tegen die tijd verhuisd, maar waar U ons dan kunt vinden weten wij ook nog niet. Een fijne vakantie wenst U.

De redactie

Informatie- en opinieblad van de
Rijksuniversiteit Limburg. Postbus 616,
6200 MD Maastricht. Tel. 043-888468

Achtste jaargang, nummer 36, 24 juni 1988

Inhoud

In deze laatste Observant voor de zomervakantie een keur van interviews met medewerkers (en één student) van de universiteit, die zich onderscheiden door hun persoonlijkheid, hun hobby of hun werk.

Pagina 7

De obductie-assistent

Obductie-assistent Piet op de Beek vertelt wat er tijdens een sectie gebeurt en verzorgt een rondleiding door de snijkamer van het Academisch Ziekenhuis Maastricht.

Pagina 8

De danser

Sociaal-psycholoog Hein de Vries werkt overdag als onderzoeker, maar wijdt zijn vrije tijd aan het dansen: "In hobby én werk ben ik met gezondheid bezig"

Pagina 9

De angstbestrijder

Hoogleraar Sociale Psychiatrie Marius Romme overwon zijn vlieg angst en is ook niet meer bang voor paarden. Maar hoe bestrijd je de angst van mensen die stemmen in hun hoofd horen?

Pagina 10

De historica

De historica José Möhring van Vondelen doet onderzoek naar de geschiedenis van de psychiatrie in het 19e eeuwse Nederland. Men ging de 'krankzinnige' als medemens zien: "slechts de rede was tijdelijk verstoord".

Pagina 11

De computerschaker

Eigenlijk heeft Jaap van den Herik geen computer nodig om te schaken. Hij heeft zelf een hogere ELO-rating dan het beste schaakprogramma dat in de winkel verkrijgbaar is. Maar toch werkt hij er hard aan mee dat zijn voorspelling uitkomt: over twintig jaar speelt de computer beter dan de wereldkampioen.

Pagina 12

De tekenaar

Als de neuroloog Paul van der Lugt in vergadering zit, vloeien de tekeningen gedachtenloos uit zijn pen. Per vergadering maakt hij één tekening: "dan kan ik mij beter concentreren."

Pagina 13

De wereldreiziger

De student Otto Nieuwenhuizen is een wereldreiziger en veranderde zijn naam derhalve in het internationaal klinkende Casanova. Over zijn niet alledaagse levensbeschouwing.

Pagina 14

Geen paniek, Marcel!

Professor Marcel van den Hout had zijn theorie zo mooi voor mekaar. Alles klopte, totdat de zoveelste poging om te bewijzen dat paniekpatiënten biologisch niet verschilden van anderen, het tegendeel bewees.

Ingezonden brieven voor deze rubriek mogen een lengte van maximaal één A4 kantje hebben. De redactie behoudt zich het recht voor brieven in te korten of niet te plaatsen.

Prijs voor GW-Beleid en Beheer?

In 1980 is de RL met "mijn" lichte begonnen aan Sociale Gezondheidskunde. In 1984 zijn de eerste Gezondheidswetenschappers afgestudeerd, onder andere in de afstudeerrichting Beleid en Beheer!! We weten allemaal wel wat er zo speciaal is in Maastricht: het onderwijsstelsel, de programma-evaluatie enzovoorts. Wie schetst mijn grote verbazing: Quod Novum 34 (universiteitsblad Rotterdam) meldt dat 'Beleid en Management Gezondheidszorg', het in 1982 in Rotterdam gestartte zusje van B&B, een internationale onderwijsprijs heeft ontvangen!

BMG ontvangt de prijs omdat er volgens de jury "een aantal opmerkelijke onderwijsvernieuwingen is doorgevoerd". Het "bijzondere van BMG" is "dat het probleemdenken in het onderwijs wordt gestimuleerd door de manier waarop de studietoefeningen worden de stof en het geleerde in kleine groepen besproken aan de hand van een vraagstuk uit de gezondheidszorg". Verder onderscheidt de opleiding zich "door het toepassen van managementtheo-

rieën op de eigen studierichting. Dat betekent dat het programma doorlopend wordt geëvalueerd en bijgesteld, terwijl er daarnaast docenttrainingen en -beoordelingen plaatsvinden."

Nou ja!!! Kan iemand -bijvoorbeeld de afdeling voorlichting of het Faculteitsbestuur- mij uitleggen waarom die prijs niet aan Maastricht is gegeven? Ik dacht eigenlijk dat wij twee jaar eerder waren! Of zijn we gewoon niet aangemeld, omdat we om principiële redenen niet aan prijsvragen meedoen! Misschien ligt het toch aan de profilering? Ik zie steeds meer advertenties voor vacatures waarbij gevraagd wordt

BRÜGGEMANN VASTGOED ASSURANTIE

Voor een voordelige hypotheek en steeds de laagste rente!! (vanaf 6,2%)

Bedrijvencentrum Maastricht, Meerssenerweg Kast. Holtmeulenstraat 9 (A-12) 6222 AV Maastricht, tel. 043-686621.

om "bv Bedrijfskunde of Beleid en Management Gezondheidszorg". Ik hoop dat iemand mij een verklaring kan geven.

Klaas Bart de Raad

paartjes

Gevraagd: een tweede of derdejaars student Gezondheidswetenschappen Beleid en Beheer voor deelname aan de planningsgroep van blok 2.3.1. Organisatie. De bijeenkomsten van de planningsgroep beginnen in de week van 8 augustus. Belangstellenden kunnen zich melden bij de coördinator, Ingrid Mur, tel. 888748, bgg. 888751.

Circumflex tijdens de vakantie, met raad en daad. Bel: Michel Collet: tel. 043-254131.

Te koop gevraagd vóór 15 augustus a.s.: 2 rugzakken met binnenframe van 45 of 60 liter inhoud. Tel. 887365 (vragen naar Ine) na 18.00 uur, tel. 251583.

Onderhuur juli/aug., vlakbij het centrum (Orleansstraat 39d34). Int. te bevragen bij Frank de Bruyn, tel. (043-453238 of 04750-21537).

Studente Vertalersopleiding (22 jr.) zoekt kamer in Maastricht tot max. f 350,00. Irmgard Veenster, tel. 05275-3339.

Te koop: kinderwagen (bruine tweed), z.g.a.n.; positiebadpak (Anita), maat 38c, badstandaard; tel. 043-477844.

Woningruil: aangeboden goedkope woonruimte in Maastricht. Gevraagd woonruimte in Amsterdam. Tel. 020-841285.

De studentenvereniging Circumflex is ook tijdens de vakantie bereikbaar. Bel Victor van Geelen: tel. 043-253114.

Te koop: verstelbaar kinderstoeltje voor in auto f 100,00; fiets met terugtraprem, licht defect, f 50,00. Tel. 252197.

Ik was te laat! Alle tenten in de aanbieding waren na één uur al op. Wie heeft er een drie-persoons tent te koop. Ingrid, tel. 430394.

Informatie nodig? Bel Circumflex, bel Titia de Vries: 043-219795.

Snel en Praktisch, Leerzaam en Leuk, Leer Spaans in Spanje! Informatie: 070-839309.

Gratis af te halen: div. jaargangen Time, Kampioen, Marion, Consumentengids. Bel, tel. 043-211588.

Te koop: Toyota Corolla Coupe 1980, APK, f 2000,00. Tel. 888376/642342.

Est-ce-que vous allez à St. Tropez? Wij willen mee! Aukjen, tel. 253169 of Cilia tel. 218777. Téléphonez!!

Kamer gezocht: aankomend studente uit het hoogste puntje van Groningen zoekt kamer per 1 aug. prijs max. f 300,- K. van Wezel, tel. 05950-4350

TE KOOP: bij Bemelen, charmant gelegen ged. gerenoveerde boerderij (deels vakwerk); grote tuin met veel privacy; totale opp. 1285 m²; voorhuisje i.z.g.st. met antieke schouw en plavuizen; schuur nog tot woning te verbouwen (vergunning aanwezig). Prijs n.o.t.k. Tel. 04407-2776

Te koop gevraagd: gemotoriseerde bakfiets 49,9cc Tineke van Rossum; 623961

Jonge poesjes gratis te verkrijgen. Een helemaal zwart. Tel. 888342

Gevonden 22-6 op de parkeerplaats van het Oud-Gouvernement: leesbril met doorzichtig montuur en rode bovenrand (pearl vision centre). Af te halen bij de BTD.

Kamer 18 m²; zuidwesten; kabel tv en telefoon aanwezig; in dubbel studentenhuis boven supermarkt; met 4 jongens en 4 meisjes; gemeenschappelijk koken; ligbad; studentenbuurt 1 minuut lopen van station; huur f 213,- incl. in Eindhoven. Ruilen tegen vergelijkbare kamer in Maastricht. Tel: 040-434194

St. Tropez hoeft niet per sé. Gewoon naar Zuid Frankrijk is ook oké!. Aukjen, tel. 253169 of Cilia, tel. 218777. Téléphonez!!

Te koop: IBM Compatible Laptop Microcomputer Zenith 183, nieuwe computer, 1 jaar garantie, met: 20 mb Hard disk, 3.5 in. floppy disk drive, A speed 8 Mhz, external power adaptor (110v-220v), MS-Dos 3.21 manual, computer koffer, Software. Voor informatie bel na 19.00 uur, tel. 043-255160. Prijs f 6000,-.

Voor kleine of grote kamerverhuizingen bellen naar: 04950-24354.

Wie wil er op ons huis passen, gelegen Walldorf in omgeving Koblenz van 13 aug. tot 27 aug. Tel. 09-4926288355.

OBSERVANT

Informatie- en opinieblad van de Rijksuniversiteit Limburg, uitgave van de Stichting Maffius. Verschijnt wekelijks.

Redactieadres
Tongersestraat 53, kamer 316, Postbus 616, 6200 MD Maastricht. Telefoon: 043-888488. (doorkiesnummer)

Stichtingsbestuur
Wim Hermens (voorzitter)
Kees Schröder (penningmeester)
Erik de Graaff
Ton Hamelers (redactieafgevaardigde)
Geertjan Tangelder
Johan Muysken

Redactie
Jacques Herraets
Wammes Bos
Emely Nobis

Redactieleden/medewerkers
Marc Bonten
Bart Brouwers
Lucia Geurts
Ton Hamelers
Evelynne de Leeuw
Paul Pinxten

Redactie-assistente
Liesbeth van Hoef

Foto's
Franco Gon
Fotopersburo Widdershoven
Fotopersburo Mellaart

Tekeningen
John Prop
Raph de Haas

Druk
Limburgs Dagblad Heerlen

Advertenties
Advertenties (behalve Paartjes): Yvonne Stevens, tel. 043-624938, werkdagen bereikbaar na 18.00 uur. Taneven op aanvraag.

Paartjes
Paartjes opgeven bij de redactie. Voor medewerkers en studenten gratis, anderen f 7,50. Paartjes waarin onroerend goed te koop wordt aangeboden f 25,00 (max. 50 woorden).

Mededelingen
Mededelingen voor de mededelingenpagina's doorgeven aan Frank Speet, Dienst Voorlichting, tst 319.

Abonnement
Leden van de universitaire gemeenschap ontvangen het blad gratis. Afgestudeerden en andere belangstellenden kunnen zich abonneren voor f 25,00 per jaar.

Universitaire Pers
Observant maakt deel uit van het landelijk samenwerkingsverband Universitaire Pers, samen met Ad Valvas (Vrije Universiteit), Delta (Delft), Univers (Tilburg), Cursor (Eindhoven), Universiteitsblad Twente, KU-nieuws (Nijmegen), Universiteitsblad Utrecht, Universiteitskrant Groningen en het Wageningse Universiteitsblad.

UB-korrespondenten: Bert Bakker, Esther Hageman.

(Advertentie)

21 juni t/m 25 juni 28 juni t/m 2 juli

MENU À f 25,- **MENU À f 25,-**

Warme vispâté met botersaus Mousse van grookte forel
☆☆☆ ☆☆☆

Varkenslende met pruimen in roomsaus Gevulde parelhoenborst in een rode wijnsaus met sjalotten en kruiden
☆☆☆ ☆☆☆

Kwarktaart met aardbeien Perzik uit de oven met amandelspijs

(Advertentie)

KAMERVERHUIZING?
TE HUUR BESTELBUS MET CHAUFFEUR
voor al uw transporten,
7 dagen per week, 043-642355.

JONGE ONDERZOEKERS PRIJS

Het bestuur van de Nederlandse Hartstichting zal een "Jonge Onderzoekers Prijs" toekennen tijdens het congres dat ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van de Nederlandse Hartstichting op vrijdag 31 maart 1989 in het Nederlands Congresgebouw te 's-Gravenhage zal worden gehouden.

DOEL

Deze prijs heeft als voornaamste doel om jonge onderzoekers in Nederland te stimuleren eigen werk op het gebied van hart- en vaatziekten voor beoordeling voor te dragen en publiekelijk te presenteren en te verdedigen.

PROCEDURE

Inzending dient plaats te vinden in de vorm van een schriftelijke rapportage van eigen wetenschappelijk onderzoek op het gebied van hart- en vaatziekten. Het onderzoek mag reeds op een eerder tijdstip elders gepubliceerd zijn, doch niet onderdeel hebben gevormd van een vergelijkbare prijsvraag. Alle inzendingen zullen beoordeeld worden door een door de Nederlandse Hartstichting benoemde jury.

Uit de inzendingen zullen de drie beste onderzoeken worden geselecteerd. Deze drie finalisten zullen vervolgens op 31 maart 1989 hun onderzoek publiekelijk presenteren en verdedigen in een presentatie van 20 minuten gevolgd door 10 minuten discussie. Hierna zal de jury de volgorde van de prijswinnaars bepalen.

PRIJZEN

Er zijn drie prijzen beschikbaar die zullen worden toegekend in de vorm van een persoonlijk wetenschappelijk krediet dat besteed kan worden aan bijvoorbeeld een studiereis, boeken of apparatuur. De eerste prijs bestaat uit een p.w.k. ter waarde van fl. 10.000,-, de tweede prijs uit een p.w.k. ter waarde van fl. 5.000,- en de derde prijs uit een p.w.k. ter waarde van fl. 3.000,-.

VOORWAARDEN

Deelnemers mogen op 31 maart 1989 de leeftijd van 35 jaar nog niet hebben bereikt. Bij de inzending dient een curriculum vitae gevoegd te worden. Het onderzoek dient in Nederland of in het buitenland, maar dan in het kader van een wetenschappelijke uitwisseling, te zijn uitgevoerd. Inzendingen mogen zowel in de Nederlandse als in de Engelse taal geschieden, doch de presentatie door de drie finalisten dient in het Nederlands te geschieden.

AANMELDEN

De uiterste termijn van inzending is 31 december 1988. Voor nadere informatie kunt u zich wenden tot dr. A.W. Broekmans, hoofd Medische Zaken, die namens de Nederlandse Hartstichting als secretaris van de jury zal fungeren. Adres: Nederlandse Hartstichting, Sophialaan 10, 2514 JR Den Haag, telefoon 070-924292.

nederlandse hartstichting

Ruim een kwart van afgestudeerde gezondheidswetenschappers zou achteraf andere studie kiezen

RAPPORT GEEFT INZICHT IN CARRIÈRE GEZONDHEIDSWETENSCHAPPERS

Van de 183 studenten die tussen 1984 en 1987 afstudeerden aan de Faculteit der Gezondheidswetenschappen, bleek in juni '87 drie kwart werk te hebben gevonden. Uit deze groep was 15,6 procent werkloos én actief op zoek naar een baan. Dit blijkt uit het rapport 'Beroepsperspectief van Gezondheidswetenschappers', waarin de arbeidsmarktpositie van afgestudeerde gezondheidswetenschappers en de aansluiting tussen opleiding en beroepspraktijk worden geanalyseerd.

In het rapport - dat onder andere gebruikt zal worden bij de voorlichting aan potentiële studenten - zijn de resultaten van een enquête onder afgestudeerde gezondheidswetenschappers verwerkt. Het gaat daarbij uitsluitend om de richtingen Beleid en Beheer, Gezondheidsvoorzorg (GVO) en Verplegingswetenschap, die immers de eerste afgestudeerden leverden. De studenten kregen 45 vragen te beantwoorden over tevredenheid met de opleiding, sollicitatiegedrag, beroepsloopbaan en arbeidssatisfactie. Uit de (representatief geachte) reacties blijkt dat leeftijd, sexe en burgerlijke staat niet van invloed zijn op het vinden van een baan. Een vooropleiding (HBO én universiteit) en/of werkervaring (student/onderzoeksassistent) hebben wel een gunstig effect. De hoogst scorende studierichting is Beleid en Beheer, waar 83,8 procent van de afgestudeerden werk heeft gevonden, gevolgd door GVO met 75 procent en Verplegingswetenschap met 71,4 procent.

De kans op een baan wordt groter naarmate men eerder met de studie is begonnen en eerder is afgestudeerd: alleen Verplegingswetenschappers vinden sneller werk naarmate ze recenter hun bul hebben gehaald. In het rapport wordt de vraag gesteld of er wellicht een "verzadiging van de arbeidsmarkt" is opgetreden en inmiddels "de vraag het aanbod van functies ruim overstijgt".

Van alle afgestudeerden heeft ruim de helft werk gevonden middels het reageren op een advertentie. Medewerkers van de RL blijken in 12,1 procent van de gevallen (bij Verplegingswetenschappen zelfs een kwart) als 'mentor' te hebben gefungeerd. Bijna een vierde van alle mensen met een baan is als aio of wetenschappelijk assistent verbonden aan deze universiteit: het gaat daarbij dus om tijdelijke aanstellingen. Een vijfde is werkzaam in de tweedelijns gezondheidszorg (vooral Verplegingswetenschap en Beleid en Beheer). Ook binnen de basisgezondheidszorg, de eerstelijnszorg en bij de overheid kunnen een redelijk aantal afgestudeerden aan de slag. Het bedrijfsleven, patiëntenorganisaties en financiële instellingen als verzekeraars en ziekenfondsen spelen daarentegen nauwelijks een rol als werkverschaffer. Het takenpakket van de werkende gezondheidswetenschapper omvat vooral beleidsvoorbereiding en -uitvoering, onderwijs en wetenschappelijk onderzoek. In het algemeen zijn gezondheidswetenschappers redelijk tevreden over de inhoud en het niveau van hun functie. Maar omdat de carrièremogelijkheden in de betreffende organisaties nogal beperkt blijken, verwacht het merendeel niettemin binnen drie jaar van baan te switchen.

Aansluiting op studie

In de enquête werden ook vragen gesteld over de aansluiting tussen

beroepspraktijk en studie. Daaruit blijkt dat organisatiekunde, bedrijfskunde en economie tijdens de opleiding meer accent zouden moeten krijgen. Degenen met een baan noemen bovendien informatica, statistiek, rechten en bestuurskunde. Er zijn ook nogal wat vaardigheden die volgens de afgestudeerden een grotere plaats in het studieprogramma verdienen. Dat geldt met name voor rapporteren en presenteren, onderhandelen en het opstellen van een beleidsplan. Deze gegevens bieden volgens het rapport "aanknopingspunten om het curriculum kritisch te herzien". Aanbevolen wordt om "het gezamenlijk ontwikkelen van studieonderdelen door verschillende afstudeerrichtingen te overwegen". Niet alle afgestudeerde gezondheidswetenschappers tenslotte blijken achteraf tevreden over de studiekeuze: slechts 60 procent zou het nog een keertje overdoen: studenten Beleid en Beheer tonen nog het meeste enthousiasme (70 procent), gevolgd door GVO (63 procent) en Verplegingswetenschap (slechts 36 procent). Een vierde van de werkenden en een derde van de niet werkenden zou een geheel andere studie kiezen, de overige spijtpotanten zouden nu van studierichting veranderen.

Emely Nobis

REGELING VERVROEGDE AFLOSSING GUNSTIG

De vervroegde afbetalingsregeling voor renteloze voorschotten, waarmee het kabinet dit jaar extra inkomsten wil binnenhalen, wordt nog iets gunstiger dan tot nog toe bekend was. Het kortingspercentage op de uitstaande studieschulden uit de oude regeling rijksstudietoelagen, die tot oktober 1986 van kracht was, bedraagt $4 \times N + 4$, waarbij N staat voor het aantal jaren, waarover de terugbetaling anders nog zou worden gespreid. In het oude stelsel was dit maximaal 10 jaar. Alle studenten met uitstaande renteloze voorschotten worden zeer binnenkort door de Centrale directie studiefinanciering in Groningen benaderd met de vraag of zij hun schuld versneld willen terugbetalen. De keus is daarbij alles of niets: er

kan niet slechts een deel van de uitstaande schuld vervroegd worden afgelost. Zeer waarschijnlijk zal er ook een grens liggen bij het door het kabinet beoogde extra te innen bedrag van 250 miljoen in 1988. Als dit bedrag binnen is wordt geen verdere korting meer verstrekt.

Een week geleden was nog sprake van een minder gunstige kortingsformule van $7,5N/2$ procent. Met de nieuwe berekeningswijze kan de korting oplopen tot 44 procent bij een nog volledig uitstaande studieschuld (in het eerder bekend geworden voorstel bedroeg dit 37,5 procent). Bij kortere aflossingsperiodes loopt het percentage terug. Maar ook schulden waarvan de resterende termijn nog maar een jaar is krijgen nog altijd 8 procent kor-

ting. In het oude plan was dit 3,75 procent.

In vrijwel alle gevallen pakt de vervroegde terugbetalingsregeling gunstig uit. Zowel de (ex-)student die de uitstaande studieschuld nu al geheel op de spaarbank heeft staan, als degene die voor een vervroegde aflossing zou moeten lenen, is met de korting van het kabinet voordeliger uit dan zonder. Dat geldt nog sterker als rekening wordt gehouden met het belastingvoordeel over de eventueel te betalen rente, wanneer voor de vervroegde aflossing wordt geleend. Die rente is namelijk aftrekbaar.

Bert Bakker/UP

Keurige mensen

Je moet toch oppassen met bezetting als wapen in de strijd tegen de gevestigde orde, die je stelselmatig onder het afhandig maken van steeds meer geld steeds korter en harder wil laten studeren om je met steeds meer gegadigden naar steeds minder en minder lucratieve banen te laten solliciteren.

Goed, een échte doctorandus word je vandaag de dag niet als je niet tenminste één bezetting hebt meegemaakt. In de fotoalbum van het leven mag een kiek met een ontoereikend flitsapparaat van romantisch overnachten in de refter, jongens en meisjes in slaapzakken door elkaar, niet mankeren. Ieder z'n eigen schoolkamp, nietwaar? Helemaal áf is het, als je je kunt laten vereeuwigen terwijl je met een megafoon een uitzinnige menigte toespreekt. Dat maak je niet nog een keer mee, tenzij je bij de vakbeweging of het IKV komt te werken of bij de Tweede kamer, vanuit welke hoedanigheid je ooit geheel tegen je eigen overtuiging in op die vredesdemonstratie het woord zult moeten voeren.

Je kunt het er ook vér mee brengen. Onze eigen Observant meldt, dat onze eigen crisismanager, ir. H.E. Fekkers (bijna 39!), binnengehaald, als sublimatie van ons eigen onvermogen, om in drie jaar tijd de verhoudingen tussen ons eigen College van Bestuur, onze eigen beleidsadviesdiensten (wat een eufemisme al niet vermag) en onze eigen faculteiten te stroomlijnen, een cv inleverde van wel twee A4tjes.

"Tijdens zijn studententijd was hij actief in de democratiseringsbeweging en maakte hij enkele bezettingen mee". Zie je wel? Fekkers moet daar toch rond voor uit hebben durven komen.

Dáár wil ik het niet over hebben als ik zeg dat je zuinig moet zijn met bezetten, evenmin als over onze eigen wat goedge bezetting een week of wat geleden, die vrijwel als enig effect had dat Hans Adriaanse langs de zijdeur de voorpagina haalde. Eén ding: bezetten is al veel minder leuk als het College van Bestuur het volledig met je eens is en dat was het College weer eens een keer.

Nee, het gaat om de actiegroep Stufi (staat voor STudenten Fijn Ingedrongen); zeker het eerstejaarspracticum Vindingrijkheid I misgelopen), die de Dienst Studiefinanciering in Groningen bezette. Een sterk begin, dat wel. Een aan de harde stadsguerilla en het politiek terrorisme ontleend eisenpakket: 1) Deetman moest zijn plannen acuut intrekken 2) een evaluatie van alle maatregelen tot nu toe om te zien wat die voor resultaat hebben gehad 3) een gesprek met de bewindsman 4) en een ministeriële verklaring in het journaal of in een actualiteitenrubriek "waarin onderschreven wordt dat de snelle opeenvolging van maatregelen, zonder evaluatie ervan, een goed onderwijsbeleid in de weg staat". Zoiets komt toch veel harder aan dan één simpele parlementaire enquête.

Maar dan. De bezetters krijgen niet de steun van het leger sympathisanten waarop ze hadden gehoopt, zo meldt een ochtendblad. Ze komen oog te staan met "Deetmans eigen crisismanager, dr. R. in 't Veld". Toonbeeld van zelfbeheersing, "ondanks het feit dat hij vanwege de barricaden moeite had om om half negen achter zijn eigen bureau te komen". In 't Veld zelf doet een zonder meer coulant openingsbod: "We kunnen toch best redelijk van gedachten wisselen". Ongetwijfeld ooit bezetter geweest. Als dat aanvaard wordt volgt onmiddellijk de inzet voor dit gesprek: meteen eruit, desnoods kunnen we buiten verder praten. Dát wilden de bezetters, die dan gewoon studenten zouden zijn geworden, natuurlijk niet. In 't Veld: "Ik heb ze na dat gesprek nog één uur gegeven om met elkaar te communiceren." Dodelijk, zo'n opmerking.

De verdere afloop is al even beschamend. De bezetters, zo onthult de student Nederlands Piet Oosterheerd, laten zich door de politie op de mouw spelden, dat ze, "wanneer we niet vrijwillig weg zouden gaan, we van lokaalvredesbreuk verdacht zouden worden", ineens "juridisch vervolgbaar" zouden worden. Volgt een discussie, waarin een enkeling een strafblad wil riskeren om Deetmaan alsnog met een sua culpa in Tros-Actua te krijgen. Maar: "Een democratische discussie maakte ook daar een eind aan." Ik verzin het echt niet zelf. Voor zijn album houdt In 't Veld er een foto aan over, waarop hij de bezetters een handje helpt met het rechtzetten van de meubels. Toch aardig, zo'n menselijke crisismanager. En de bezetters komen er met een weergalozes trouwvande van af: "quasi goeboed met paktouw" (het staat er echt) verlaten ze het gebouw.

Misschien is het dán toch beter om bezetting maar gewoon in het curriculum op te nemen; benodigdheden een megafoon en een bol paktouw. Als deze dertig jongens en meisjes ("keurige mensen", aldus In 't Veld) dit maar niet in hun curriculum opnemen. Of ze moeten, net als Fekkers, coördinator willen worden.

Frans van Wijmen

Samengesteld door Bart Brouwers.

Aio's

De Vrije Universiteit in Amsterdam heeft een saldo-overschot, omdat de salariskosten veel lager uitvielen dan aanvankelijk was becijferd. Het vrijgekomen geld verdwijnt echter niet ergens in een reservepotje of aan een of andere strijkstok, nee, het zal gebruikt worden op plekken waar de financiële nood op het moment het grootst is: bij de aio's dus. De U-raad heeft voorgesteld hun positie wat te veraangemen door hen in de gelegenheid te stellen wat vaker buitenlandse congressen te bezoeken. Bovendien wordt onderzocht of de VU-huisdrukkerij hun proefschrift niet voor een symbolisch bedrag (duizend gulden) kan drukken. Enige verlichting dus in de financiële noden van de gemiddelde aio. Aan hun situatie wordt echter structureel nog steeds niets veranderd: het blijft aanmodderen voor een half minimumloontje. (Ad Valvas)

Tevreden

De berichten over de nieuwe stijlstudenten blijven wisselend, maar nu bereikte ons een onderzoek, waaruit blijkt dat het bedrijfsleven in elk geval redelijk tevreden is over hun prestaties. Hun kennisniveau staat gelijk aan dat van oude stijlstudenten, hoewel ze iets minder overzicht hebben over het hele vakgebied. Ook zijn de nieuwe stijlstudenten iets minder zelfstandig en hebben ze dus wat meer begeleiding nodig bij hun duik in de 'echte wereld'. Intelligentietests van het adviesbureau Psychotechniek in Utrecht geven aan dat het kennisniveau van de huidige afgestudeerden op een redelijk peil is gebleven. Een ander onderzoek, van het bureau Lagendijk, geeft echter een minder positief beeld. Ongeveer de helft van de Nederlandse ondernemingen blijkt bezorgd te zijn over de veranderingen aan de universiteiten. Met name de nieuwe generatie ingenieurs valt volgens het bedrijfsleven terug wat betreft hun vakbekwaamheid en inzetbaarheid. Maar ook voor de overige academici is zo'n tendens waar te nemen, aldus de mensen die in de ondernemingen te maken hebben met afgestudeerden. Tot op heden vinden de Nederlandse werkgevers onze academici nog wel gunstig afsteken bij wat het buitenland te bieden heeft, maar over de toekomst zijn ze nog niet zo zeker. (Carrière)

Uitzondering

Vergeleken bij de rest van Europa neemt de Nederlandse student op een aantal punten een uitzonderingspositie in. Niet wat betreft het aantal studenten (2,5% van de bevolking gemiddeld, in Nederland 2,7%). In de Verenigde Staten volgt maar liefst 5,3% hoger onderwijs). De verdeling tussen HBO en universiteit wijkt wat Nederland betreft wel af van andere landen in Europa: bij ons is van alle studenten 60% HBO'er en slechts 40% universitair geschoold. In West-Duitsland is die verhouding bijvoorbeeld

beeld 13 (HBO) tegen 87%. Wat betreft de keuze voor een bepaalde studierichting neemt Nederland eveneens een uitzonderingspositie in: de belangstelling voor bèta- of technische studierichtingen is de laatste jaren, in tegenstelling tot in andere landen, gedaald, terwijl die voor de gamma-studies (sociale wetenschappen) toenam. Zelfs tot twintig procent meer dan in het buitenland. Misschien dat daarmee ook verklaard kan worden, dat de werkloosheid onder hoger opgeleiden bij ons een stuk hoger ligt dan elders. De banen voor de gamma's liggen nou eenmaal niet voor het oprapen. (Carrière)

Incompetent

"Een incompetente docent is erger dan een incompetente chirurg. Een chirurg kan namelijk maar één persoon tegelijk versnijden". Uitspraak van Ernest Boyer, de president van de Carnegie Foundation for Advancement of Teaching. Time Magazine verzamelde vorige week enkele opmerkelijke uitspraken van deskundigen op het gebied van onderwijs en onderzoek aan universiteiten. Een ander voorbeeld: "De vijand van de universiteit is niet onenigheid, noch woordenstrijd of verschil van inzicht. Zachtmoedigheid hoort thuis op een meisjesschool, niet op een universiteit." En verder, hoewel wat oubollig: "Kennis is macht, zowel individueel als nationaal. Voor ons land betekent een volk dat niet gestudeerd heeft automatisch de veroordeling tot een eeuwig middelmatigheid". (Time)

Rechtspsychologie

In het recht en in de rechtspraak spelen psychologische factoren en processen een grote rol. Dat bleek weer eens bij het optreden van de Leidse professor Wagenaar tijdens het proces tegen kampbeul Demjanjuk in Israël enkele maanden geleden. Toch nemen nog steeds niet alle psychologen het recht even serieus en staat de specialisatie rechtspsychologie eigenlijk nog maar in de kinderschoenen. Hoofddocent recht aan de RL, Van den Heuvel denkt dat de oorzaak van dat gebrek aan wederzijds begrip ligt in het feit, dat beide wetenschapsgebieden een aantal begrippen (zoals gezag, conflict, regels) gemeenschappelijk heeft, maar dat de context en de betekenis ervan geheel verschillend is. Van den Heuvel pleit voor het overbruggen van de kloof door een vergelijkende benadering, waarin de theoretische grondslagen van beide wetenschapsgebieden serieus genomen worden. Een poging hiertoe wordt ondernomen op de eerste Europese Conferentie over Rechtspsychologie, die van 22 tot 24 juni in Maastricht wordt gehouden. Het werkterrein van de rechtspsycholoog is er belangrijk en uitgebreid genoeg voor: van psychologische rapporten over de toerekeningsvatbaarheid van een verdachte, tot leugendetec- tie, daderprofielen en verhoren onder hypnose toe. (Psychologie)

TALENKENNIS IN DE E.E.G.

Het directoraat-generaal Informatie, Communicatie en Cultuur van de E.E.G. in Brussel geeft periodiek de "Eurobarometer" uit, die de resultaten toont van vergelijkend onderzoek naar de publieke opinie in de 12 landen van de Europese Gemeenschap. Hiervoor werkt het directoraat samen met een groep marktonderzoek-bureaus. In elk land worden telkens 1000 mensen ondervraagd, die een representatieve steekproef vormen uit de bevolking. Alleen in Luxemburg zijn het er 300. De laatste Eurobarometer (no. 28) bevat de antwoorden op de vraag: "Welke talen spreekt U vlot genoeg om aan een conversatie deel te kun-

nen nemen?" Onderstaande tabel geeft de resultaten per land. Luxemburgers zijn de onbetwiste taalmeesters. Hun moedertaal is het Letzebürgisch, en die is alleen voor privé-gebruik. Wat dat betreft kunnen in Nederland zij die Mestreechs beheersen ook één punt bij hun score optellen. Na Luxemburg volgt Nederland met gemiddeld 1,3 gesproken vreemde taal per inwoner. Het kan zijn dat de ondervraagden wat optimistisch over hun talenkennis geoordeeld hebben, maar dit zal dan evengoed voor de andere landen gelden en heeft geen invloed op de vergelijking. Als we de lijst verder doorkijken zien we dat de topvijf allemaal kleine landen (of taal-

gebieden) zijn. Zwitserland komt als niet-E.E.G.-lid niet op lijf voor, maar scoort zeker ook hoog. In België scoren Vlamingen hoger dan Walen, wat niemand zal verbazen. Groot-Brittannië en Ierland scoren abominabel. In de geïntegreerde E.E.G. anno 1992 hebben de Nederlanders een strategisch voordeel. Laten we hopen dat onwijze bezuinigingen op talenonderwijs dit voordeel niet weggooien. En wie in de vakantie met inboorlingen wil praten, kan uit de tabel zien waar dit vermoedelijk het beste zal lukken.

Geert Hofstede

Score:	alleen moedertaal %	één vreemde taal %	twee vreemde talen %	drie of meer vr. talen %	gem. aantal vr. talen %
Luxemburg	1	10	47	42	2,3
Nederland	28	29	32	12	1,3
Denemarken	40	30	25	6	1,0
-Vlaanderen	46	22	20	11	1,0
B-Wallonië	56	23	16	6	0,6
W.-Duitsland	60	33	6	1	0,5
Griekenland	66	27	5	2	0,4
Frankrijk	67	26	6	1	0,4
Spanje	68	26	5	1	0,4
Portugal	76	14	8	2	0,4
Verenigd Koninkrijk	74	20	5	1	0,3
Italië	76	19	5	1	0,3
Ierland	80	17	3	0	0,2
E.E.G. gemiddelde	66	25	8	2	0,5

RAWB WAARSCHUWT VOOR "MISSIEVERVUILING" UNIVERSITEITEN

Er moet worden gewaakt voor "missievervuiling" aan de Nederlandse universiteiten. Daarvan is sprake wanneer universiteiten zich te veel op de markt voor onderzoeksopdrachten richten en daarmee hun eigenlijke missie - het creatief en fundamenteel wetenschappelijk onderzoek - veronachtzamen. Dat schrijft de Raad van Advies voor het Wetenschapsbeleid in haar dinsdag verschenen advies over het missiepatroon van de ca. 140 door de overheid gesubsidieerde onderzoeksinstituten in Nederland.

Een dergelijke missievervuiling komt steeds vaker voor, constateert de RAWB, mede als gevolg van de krimpende universitaire budgetten. Door een "predominante oriëntatie op de markt" dreigen de universiteiten niet meer toe te komen aan ongebonden onderzoek, wat naast het op hoog niveau opleiden van mensen een centrale taak is van de universiteit. Zulk onderzoek bergt al-

tijd risico in zich, en "de universiteiten zijn in onze dagen nog de enige plaatsen waar dit gedragen kan worden", schrijft de RAWB. De raad betreurt het dat TNO en andere grote onderzoeksinstituten er steeds vaker toe neigen ook fundamenteel onderzoek te gaan doen met als motief "dat de universiteiten dat links laten liggen". In plaats daarvan zouden juist de contacten tussen de onderzoeksinstituten en de universiteiten moeten worden versterkt.

Volgens de RAWB realiseert de Nederlandse onderzoekswereld zich nog te weinig welke gevolgen de eenwording van Europa voor de instituten zal hebben. Het ligt voor de hand dat ook op Europees niveau steeds meer taakverdeling en concentratie plaatsvindt en dat onderzoek, dat nu nog in alle landen moet worden verricht (bijvoorbeeld voor de toelating van geneesmiddelen) straks voor de hele EG tegelijk plaatsvindt. Dat bedreigt "zwakke"

instituten, maar biedt de "sterkeren" de kans uit te groeien tot instellingen van Europees niveau. Daarvoor moeten het bestaande onderzoekspotentieel echter wel op peil blijven.

De RAWB doet geen gedetailleerde aanbevelingen over de missie van het grote aantal instituten. Door Europa, en door snelle ontwikkelingen in de wetenschap zelf, moet het vaststellen van precieze taakopdrachten thans onmogelijk. Bovendien moet de overheid niet een nieuw instrument, de missie, willen ontwikkelen; het maken van beleidsplannen, en de verdeling van doelsubsidies geven de overheid voldoende mogelijkheden om het onderzoek te beïnvloeden, vindt de RAWB.

Bert Bakker, UP

Ministers vermoedden grootscheepse fraude

GESTOLEN STUKKEN STUDIEFINANCIERING ONTHULLEN CONFLICTEN IN KABINET

Ministers vermoedden grootscheepse fraude Minister drs. W.J. Deetman van Onderwijs en Wetenschappen is door zijn collega-bewindslieden al in het najaar van 1987 sterk onder druk gezet de uitgaven voor de studiefinanciering in de hand te houden. Dat blijkt uit van het predikaat "zeer geheim" voorziene notulen van de ministerraad. De notulen zijn vorige week door bezetters van de gebouwen van Studiefinanciering ontvreemd.

Deetman maakte in februari j.l. bekend dat de uitgaven voor de studiefinanciering de ramingen met ongeveer een half miljard gulden zullen overschrijden in 1988. De Ministerraad besliste vervolgens dat de helft van dat tekort uit de begroting van Onderwijs en Wetenschappen dient te komen. De rest wordt uitgesmeerd over de diverse departementen.

Voor het zover was trok minister Deetman luidruchtig aan de bel via een interview in het dagblad Trouw. In dat interview hekelde de geprangde minister de strakke budgetdiscipline die het kabinet Lubbers hanteert. Dat wil zeggen het beginsel dat ministers overschrijdingen op posten binnen hun begroting zelf moeten zien te compenseren. Uit de notulen van de ministerraad van 20 november blijkt dat de klacht van Deetman een lange voor-geschiedenis had.

210 miljoen

In oktober '87 kondigde Deetman al een overschrijding aan op de kosten van de basisbeurzen van 210 miljoen over dat jaar. Dat bedrag zou in 1988 en volgende jaren oplopen tot 265 miljoen. Die tegenval-lers zouden echter grotendeels worden gecompenseerd door meeval-ers bij de aanvullende financiering, waarop door veel minder studenten dan verwacht een beroep werd ge-daan.

Deetmans collega's spraken in de Ministerraadvergadering van 20 november 1987 bijna allemaal hun grote verontrusting uit over de overschrijdingen bij Studiefinanciering. Minister Van Dijk van Bin-nenlandse Zaken vroeg zich af hoe het mogelijk was dat zo snel na het afronden van de begroting 1988 al sprake was van een forse overschrij-ding. Van Dijk en zijn collega's Brinkman, Korthals Altes, De Kor-te en Bukman eisten van Deetman dat hij zich aan de in het kabinet geldende budgetdiscipline zou hou-den.

"Het is merkwaardig dat in de sfeer van het onderwijs bepaalde regelin-gen wel een open-eindkarakter kunnen dragen, terwijl dat bij ande-re ministeries momenteel onmogelij-lijk is", luidt de weergave van de woorden van minister Brinkman in de notulen.

Fraude

De gedachte dat de overschrijdingen voor een aanzienlijk deel zou-

den zijn terug te voeren op fraude van de kant van studenten, blijkt sterk te hebben geleefd in het kabi-net. Minister Korthals Altes van Justitie zei te vrezen dat "vele stu-derenden zich momenteel als uitwo-nend laten registreren om zodoende een hogere beurs te ontvangen. Het betreft een generatie die in een we-reld met weinig normbesef wordt grootgebracht", aldus Korthals Al-tes. Hij bepleitte een krachtig op-treden tegen fraudeurs. Als dat ach-terwege blijft "zal het normbesef verder vervagen", meende de mi-nister van Justitie.

Deetmans collega's spraken uit er grote moeite mee te hebben dat mi-nister Ruding van Financiën met O&W was overeengekomen de overschrijdingen bij studiefinanciering "exogeen" op te lossen. Dat wil zeggen er geld voor te zoeken buiten de onderwijsbegroting. "Moeilijk verteerbaar" en een "grote hoofdzonde", noemde mi-nister De Korte van Economische Zaken zo'n oplossing.

Ruding

Opvallend genoeg nam minister Ruding van Financiën het voor Deetman op. Volgens Ruding zou-den overschrijdingen bij studiefinanciering als gevolg van een toena-me van het aantal studenten dat recht heeft op een basisbeurs juist uitsluitend exogeen kunnen worden opgelost. Voor andere meeruitga-ven voor de studiefinanciering, zo-als de extra kosten van de automati-sering en fraude gold dat niet vol-gens Ruding. Minister Deetman verweerde zich tegen de aanvallen van zijn collega's, minister De Kor-te van Economische Zaken voorop, door te stellen dat handhaving van de budgetdiscipline tot een forse verlaging van de basisbeurs zou lei-den. Daardoor zou de toegankelijk-heid van het onderwijs in gevaar ko-men. Deetman achtte dat zeer on-gewenst, omdat "het kabinet en het bedrijfsleven juist behoefte hebben aan hoger opgeleiden." Bezuinigin-gen op studiefinanciering zouden dan later tot problemen leiden op de arbeidsmarkt. "De buitenwereld zal hierbij met een beschuldigende vinger naar het Ministerie van On-derwijs en Wetenschappen wijzen, met de mededeling dat het onder-wijssysteem niet deugt", geven de notulen Deetman weer. "Het effect van het aantal opgeleiden is zeer re-levant voor de huidige samenleving. Men dient zich daarbij te bedenken

dat kwantitatief gesproken, Neder-land niet vooroploopt."

Diepgaand

Met betrekking tot de vermeende fraude met basisbeurzen zegde Deetman de Ministerraad een "diepgaand onderzoek" toe. De minister wenste er echter niet "van uit te gaan dat op grote schaal wordt gefraudeerd." In maart 1988 werd duidelijk dat het met de fraude met basisbeurzen inderdaad "meevalt". Die post draagt volgens berekei-ningen van O&W slechts voor 15 tot 40 miljoen aan de totale overschrijdingen bij de studiefinanciering. Wer-ken of studeren.

Een onthullend kijkje in de keuken van het kabinet biedt de notitie "Tussen 16 en 25: werken of stude-ren", een ander door de studenten ontvreemd stuk. Dit discussiestuk, opgenomen in In 't Velds rapporta-ge aan Deetman van 24 maart, is ge-bruikt in een interdepartementale werkgroep voor het jongerenbe-leid. Het blijft een discussiestuk, omdat het ministerie van Sociale Zaken, één van de deelnemers in de werkgroep, er niet aan wilde, vol-gens een zegsman bij O&W. O&W zelf zou zich er evenals de minist-eries van Algemene Zaken en Finan-ciën wél in hebben kunnen vinden. Uitgangspunt in de notitie is het streven om te komen tot één stelsel van studievoorziening/sociale ze-kerheid voor 16 tot 25-jarigen. Vol-gens de notitie is er momenteel "een niet verdedigbaar verschil in inkomenspositie en werkzoekende-n." Jongeren uit de leeftijdscate-gorie van 16 tot 25 jaar zouden de "maatschappelijke plicht" moeten hebben "te streven naar perspec-tiefvergroting door in eigen oplei-ding en vorming te investeren."

Niet werken of niet studeren bete-kent geen geld; in dat geval zouden de betreffende jongeren zich tot hun ouders moeten wenden. Vou-chers zouden het betaalmiddel moeten zijn dat recht geeft op toe-gang tot onderwijs, of dat nu aan universiteit, HBO of MBO is. Het collegegeld zou dan kunnen verdwijnen. Na de leerplichtige leeftijd van 16 jaar krijgt iedere Nederlan-der voor 7,5 jaar vouchers of strip-pen. Iedere jongere zou starten met een inkomen in de vorm van een le-ning. Afhankelijk van het aantal met succes afgeronde studieonder-delen zou dan een deel van die le-ning later kunnen worden omgezet in een gift. De rest van het geleende

Breekwerk in het Oud-Gouvernement. (Foto Franco Gori)

VERBOUWING GOUVERNEMENT OVER TWEE WEKEN VOLTOOID

De verbouwing van het Oud-Gouvernement zal vóór de bouwvakvakantie -die op 6 juli begint- zijn voltooid. Volgens diensthoofd Civiele Zaken Peter Walraven zal aanstaande maandag al het breekwerk achter de rug zijn, zo-dat er begonnen kan worden met het afwerken, onder andere verven en de aanleg van electra.

De ongeveer 20 medewerkers van de rechtenfaculteit, die de pandjes in het Oud-Gouvernement bewonen, hebben inmiddels in een brief aan het college van bestuur hun ongenoegen geuit over de voortdurende overlast die ze ondervinden van de verbouwing. Ze klagen niet alleen over de herrie en het stof, maar ook over het feit dat hun kamers slechts via één weggetje bereik-baar zijn. De meeste tussendeuren in het Gouvernement zijn momenteel met houten schotten gebarricadeerd om stof tegen te houden. De medewerkers zijn bang dat ze bij brand ("ze zijn hier toch voordurend met lassen bezig") geen uitgang kunnen bereiken. In overleg met het faculteitsbestuur is inmid-dels besloten dat de juristen thuis mogen gaan werken, maar voor het secre-tariaat en de mensen die afhankelijk zijn van apparatuur biedt dit geen op-lossing. Een eventuele (alweer derde) tijdelijke verhuizing behoort ook tot de mogelijkheden.

Ook andere bewoners van het Gouvernement blijken door de verbouwing momenteel moeilijk bereikbaar. De hoofdingang is gesloten, zodat de por-tiersloge slechts na veel vragen gevonden wordt. De portiers zelf weten door de aanhoudende verhuizingen lang niet iedereen te vinden. Het Steunpunt Studievoorziening -een regionale voorziening- huist in de garages aan de ach-terkant van het gebouw. En ondanks de verbouwing vinden er nog nieuwe verhuizingen plaats, omdat mooi opgeknapt kamers anders maar leeg zou-den staan.

Toch is de ontstane chaos volgens Peter Walraven niet ondoordacht: "Er stond ons nog één grote verbouwings-slag te wachten. Het tijdstip waarop die zou plaatsvinden werd telkens uitgesteld, maar nu gebeurt het dan toch eindelijk. Toen de mensen van de rechtenfaculteit in het gebouw kwamen hebben we ze gewaarschuwd dat ze tenminste twee keer zouden moeten ver-huizen. Het is wel zo dat ze tot vorige week hebben moeten wachten voordat alle ruimten waren toegewezen. Dus nu kunnen ze pas uitmaken waar iede-reen definitief naar toe gaat. Ik erken dat die verbouwing echt heel vervelend is en ontzettend veel overlast veroorzaakt. Maar eind volgende week is het grootste leed geleden en voor de bouwvak zijn we klaar, écht." (EN)

bedrag betaalt de betrokkene uit la-tere inkomsten.

Contract

In dezelfde rapportage schetst ge-delegeerd bestuurder In 't Veld een concept-contract tussen O&W Groningen en de hoofdvestiging in Zoetermeer. Dat er zo'n contract zou moeten komen was al aangegeven door de Commissie De Hart, die zich eind '87 met de problemen bij Studiefinanciering heeft bezigge-houden. Naar verwachting zal het definitieve contract na de zomer spoedig worden ondertekend. Vol-gens de concept-overeenkomst leg-gen 'Groningen' en 'Zoetermeer' met ingang van 1989 van tevoren vast welke diensten de eerste aan de hoofdvestiging levert en tegen wel-ke prijs. Een verzoek van de minis-ter om meer diensten zou een perio-de van negen maanden vergen waarin Groningen de noodzakelijke voorbereidingen kan treffen. Afwij-kingen van door O&W Zoetermeer gemaakte ramingen waarop het budget van de Groningse vestiging is gebaseerd, dienen automatisch te worden doorberekend. O&W Groningen krijgt een grote bevoegdheid te schuiven tussen personeelsbud-get en apparatenbudget en mag aan fondsvorming gaan doen ten behoe-ve van "voorzienbaar noodzakelij-

ke investeringen." Het contract moet een bindend karakter krijgen voor een jaar, te beginnen in 1989. Voor de daaropvolgende jaren wor-den alleen ramingen gemaakt.

Aanspreekpunt

De Secretaris-Generaal, de hoogste ambtenaar onder de minister, is het aanspreekpunt voor Groningen in Zoetermeer. Namens O&W Groningen onderhoudt de Hoofddirec-teur de contacten. Deze functie be-staat nog niet, maar moet voor het eind jaar zijn ingevuld. De hoofddirecteur krijgt een onderdirecteur onder zich en zes 'Produktman-agers', voor bijvoorbeeld Studiefinanciering, het Centraal Bureau Aanmelding en Plaatsing (CBAP) en voor de Centrale Inning. De naam van onderdirecteur is al be-kend: drs. H. van Schoten, in de huidige constellatie directeur van Studiefinanciering. De verandering in de top van de Groningse organi-satie is het meest opmerkelijke on-derdeel van de complete reorgani-satie die O&W onder leiding van het 'crisisteam' ondergaat. De reor-ganisatie moet voor 1 juli zijn afge-rond.

Luuk Hajema/UP

MINISTER ZIET NIETS IN METHODE HERVERDELING ONDERZOEKSBUDGET

Minister Deetman ziet niets in de methode die de universiteiten hebben ontworpen om een deel van hun onderzoeksbudget opnieuw te verdelen aan de hand van de kwaliteit van de geleverde wetenschappelijke prestaties. Volgens de bewindsman zal die methode "nauwelijks" leiden tot het beoogde doel: de overheveling van geld van universiteiten met minder naar instellingen met relatief meer goed onderzoek. Dat schrijft de minister in een concept-brief aan de Tweede Kamer. Hij heeft het concept naar de universiteiten gestuurd voor overleg. De door minister Deetman gewraakte methode is onderdeel van de 'voorwaardelijke financiering', de beoordeling achteraf door externe deskundigen van onderzoeksprogramma's van de universiteiten. Oordelen die deskundigen negatief over een programma, dan dient de betrokken instelling daar consequenties aan te verbinden. In het uiterste geval zou de instelling het programma moeten beëindigen en het vrijkomende geld in ander onderzoek moeten steken. Deetman heeft alle vertrouwen in deze herverdeling binnen de universiteiten, maar hij wil meer. Verschillen in de kwaliteit van het onderzoek tussen de instellingen moeten in de visie van de bewindsman ook gevolgen hebben. Om aan zijn wens tegemoet te komen, ontwierpen de universiteiten hun methode. Jaarlijks willen de instellingen een percentage van het geld voor het in dat jaar te beoordelen onderzoek in een — fictief — gezamenlijk potje stoppen. Zijn alle oordelen bekend, dan wordt dat geld 'opnieuw' verdeeld tussen de universiteiten. Sleutel bij de verdeling is het percentage posi-

tief gewaardeerde onderzoek per universiteit. Volgens Deetman leidt deze methode dus "nauwelijks" tot het beoogde doel. De minister wijst op de ervaringen met de eerste beoordelingen, in 1987. Zijn die maatgevend, dan zal er in de toekomst niet veel worden herverdeeld. De bewindsman toont zich ook beducht voor het "gevaar van inversie" van de methode. "Behoud c.q. uitbreiding van middelen wordt een op zichzelf staand doel", schrijft hij in zijn brief.

NWO

Deetman wil de rekenpartij van de universiteiten vervangen door een grotere betrokkenheid bij de voorwaardelijke financiering van de Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO). Het budget van deze organisatie moet daarvoor omhoog. NWO financiert onderzoeksprogramma's zonder rekening te houden met de universiteit waar het onderzoek zal worden verricht. Op de langere termijn is dat een indirecte vorm van herverdeling. De bewindsman verwacht verder ook voor de voorwaardelijke financiering veel van zijn idee van 'missiebudgetten' voor de universiteiten.

Remco Pols/Up

SUBSIDIE BURO STUDENTENBELANGEN VERMINDERT

De medewerkers van de Stichting Buro Studentenbelangen (SBSB) weten nog steeds niet of zij na 1 juli aanstaande nog een baan hebben. Sinds juli vorig jaar ontving het Buro subsidie van de Groningse dochter van het ministerie van onderwijs, de afdeling Studiefinanciering. Daarvan werden drie medewerkers aangesteld ter ondersteuning van de plaatselijke steunpunten studiefinanciering. Zij kregen echter anderhalve maand geleden alvast een ontslagbrief, waarmee het SBSB-bestuur stelt aan haar verplichtingen te voldoen, wanneer de subsidie onverhoopt mocht uitblijven. De beslissing daarover is nog steeds niet genomen door de verantwoordelijke ambtenaar, crisisteamleider dr. R. In 't Veld. Volgende week moet nog een bespreking plaatsvinden tussen het SBSB-bestuur en In 't Veld. Zeker is, volgens SBSB-bestuurslid Hans Verolme, dat de subsidie zal verminderen, maar dat zou nog geen gevolgen hebben voor de positie van de drie medewerkers. Reden van de bezuiniging is dat 'Groningen' nog slechts dienstverlening aan de afdeling studiefinanciering wil subsidiëren. "In 't Veld wil alle diensten aan 'Groningen' kwantificeren.

Wat geen typische dienstverlening aan Groningen is, zal niet meer betaald worden", zegt Verolme. Het bureau heeft volgens hem veel meer expertise gekregen. Als 'Groningen' daarvoor niet wil betalen, zal de SBSB subsidie aanvragen bij het ministerie van onderwijs in Zoetermeer. "We hebben ook altijd veel aan 'Zoetermeer' gedaan. We denken dat we een goede bijdrage aan de kwaliteit van de studentenbeweging hebben geleverd. Omdat wij zo hard werkten, kwam er goede kritiek op het beleid van het ministerie." Volgens de bestuurder wil het ministerie dat het bureau op den duur kostendekkend gaat werken. "Als dat zou kunnen, zou ik het zelf oprichten", zegt hij. De meeste afnemers van de diensten hebben "geen cent te makken." De SBSB werd vijf jaar geleden opgericht door de Landelijke Studentenvakbond ter ondersteuning van het vakbondswerk.

Herman Radstake/UP

MEER INVLOED U-RADEN BEPLEIT

Het Landelijk Overleg van Progressieve Studentenverenigingen (LOV), wil dat de universiteitsraden meer te zeggen krijgen binnen de Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten (VSNU). Het LOV schrijft dat in een notitie aan de VSNU, die tevens aan alle raden is gestuurd. De VSNU is nu te veel een club van de colleges van bestuur, vinden de studenten. De besluitvorming in de VSNU onttrekt zich grotendeels aan de waarneming van de democratisch gekozen raden. Om in die situatie verbetering te brengen stelt het LOV drie maatregelen voor: openbaarheid van de bestuursvergaderingen van de VSNU, de oprichting van een landelijk vergaderplatform van universiteitsraden en een betere afstemming van de vergadertijdstippen van de raden en raadscommissies in den lande op de bestuurlijke kalender van de VSNU. Daarnaast zouden volgens het LOV jaarlijks enkele studiedagen moeten worden gehouden, waarop u-raadsleden hun kennis over actuele zaken kunnen bijspijkeren.

Luuk Hajema

GRONINGS ONDERZOEK LENINGSMAATMAAT WERPT VOORAL VRAGEN OP

De resultaten van de onderzoeken, zoals die onder begeleiding van de RUG voor het Crisisteam Studiefinanciering zijn uitgevoerd, werpen meer vragen op dan ze beantwoorden. In veel gevallen zijn ze voor tweeërlei uitleg vatbaar. Hun belang voor de discussie rond de privatisering van de studieleningen, vantevoren hoog ingeschat, valt achteraf dan ook sterk tegen. De resultaten van de twee onderzoeksprojecten werden afgelopen dinsdag op een persconferentie in de Groningse vestiging van het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen toegelicht door de verantwoordelijke wetenschappers. Grote afwezigheid bij die persconferentie was overigens gedelegeerd bestuurder dr. R. in 't Veld, die vlak voor aanvang het gebouw verliet.

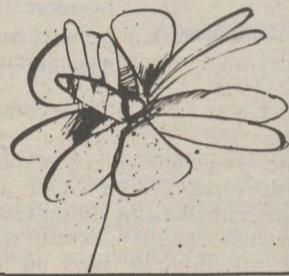
Het onderzoek van de veelbesproken 'studentenmaatschap' van twee Groningse studenten toonde ondermeer aan dat de helft van alle studenten "een negatieve houding heeft ten opzichte van het lenen van geld", aldus prof.dr. W. van Rossum in zijn toelichting. Lichtelijk verrassend bleek echter niets van een verband met het inkomen van de ouders of het opleidingsniveau van de student. Welke factor wel bepalend is voor die negatieve houding is nog onduidelijk.

De conclusie die O&W-voorzitter Marieke Bolle hieruit trok, namelijk dat de vrees voor de toegenomen kans op het hoger onderwijs voor mensen uit lagere inkomensgroepen door het onderzoek wordt gelogenstraft, wordt echter niet door iedereen gedeeld.

Privatisering van schulden, en daarmee een vergroting van het financiële risico, zal de drempel die er kennelijk bij de helft van de studen-

VRIJ VEILIG OP VAKANTIE

HAAL DE FOLDER BIJ POSTKANTOOR,
BIBLIOTHEEK OF ANVR REIS-ADVIESBURO.

ten bestaat alleen maar verhogen, en niemand weet hoe. Ook het onderzoek bij de vakgroep Econometrie naar de aanvullende financiering werpt weinig licht op de discussie van dit moment. Belangrijkste conclusie was hier dat studenten, die recht hebben op aanvullende financiering, vaak toch terugvallen op hun ouders, vooral wanneer die wat meer verdienen. De relevantie van beide onderzoeken voor de huidige discussies is bovendien vooral

laag, doordat de onderzochte populaties de 'drempel' van het hoger onderwijs al hebben genomen. De houding van jongeren die die drempel nu al te hoog vinden bleef zodoende volledig buiten beschouwing.

Peter Vermij/UP

UNIVERSITEITEN WEIGEREN BOETES VOOR ILLEGAAL KOPIËREN

De universiteiten van Groningen, Amsterdam, Utrecht en Limburg willen geen boete betalen voor illegaal gekopieerde literatuur in readers. Dat hebben de vier Colleges van Bestuur laten weten aan de Koninklijke Nederlandse Uitgeversbond (KNUB), die de boete geëist had. Volgens de bond houden de universiteiten zich niet aan de twee jaar geleden afgesloten 'readersovereenkomst'. De uitgevers hebben inmiddels geantwoord dat zij over de overname van korte teksten geen problemen meer zullen maken als de universiteiten de vereiste auteursrechten voor 1 september aanstaande betalen. De bond handhaaft wel de prijs voor langere overnamen (bij meer dan 25 pagina's een kwartje per pagina) met de bijbehorende boete. De kortere overnamen zullen de universiteiten binnenkort betalen.

De universiteiten blijven echter weigeren de hoge rechten en de boete voor langere teksten te beta-

len, zo antwoorden ze op hun beurt deze week aan de KNUB. Zij willen hoogstens een dubbeltje per pagina langere tekst betalen. In de readersovereenkomst is vastgelegd dat korte teksten de universiteiten tweeën-een halve cent per pagina aan auteursrechten kosten, terwijl langere delen van boeken slechts met toestemming van de uitgever overgenomen mogen worden. Enkele weken geleden kregen de universiteiten een rekening en een boete van zes ton gepresenteerd. De eis van de uitgeversbond berust op een steekproef bij enkele faculteiten, waaruit is gebleken dat voor een groot deel van overgenomen literatuur nog steeds geen auteursrechten worden afgedragen.

Herman Radstake

Bijna 4000 secties voor obductie-assistent Piet op de Beek

"HET KOMT WEL EENS VOOR DAT JE EEN BEKENDE OP TAFEL HEBT LIGGEN"

Op zoek naar de werkplek van obductie-assistent Piet op de Beek passeert de bezoeker eerst de rouwkamer van het Academisch Ziekenhuis om vervolgens het grauwe gangenstelsel van de kelderverdieping te doorkruisen. In een kleine hal wachten acht bedden met smetteloos witte lakens op een volgend lijkentransport. Links geeft een deur toegang tot de koelcel, met een ideale lichaamsbewaartemperatuur van ongeveer acht graden. De cel blijkt leeg, met uitzondering van een in plastic verpakt geamputeerd been. Een volgende deur tenslotte ontsluit de sectiekamer, waar Piet op de Beek enkele keren per week assisteert bij het voor klinische- en wetenschappelijke doeleinden opensnijden van lijken.

De twintig vierkante meter van de sectiekamer worden gedomineerd door twee tafels (steen en aluminium) waarop de lijken komen te liggen. De in deze omgeving evidente associatie met offeraltaars wordt versterkt door een drietal putjes, aangebracht voor afvoer van lichaamsvocht en spoelwater. Verder 'bijzettafeltjes' voor uit het lichaam verwijderde organen, wasbakken en sproeiers, weegschalen en tientallen witte emmertjes waarin organen - per overledene gesorteerd - worden bewaard in een oplossing van formaline; om bederven tegen te gaan. Langs de muren kasten met daarin sectieformulieren, jodium, verband, pincetten en divers gereedschap als hamers, beitels, messen en zagen. In deze omgeving heeft Piet op de Beek inmiddels 3500 à 4000 secties bijgewoond.

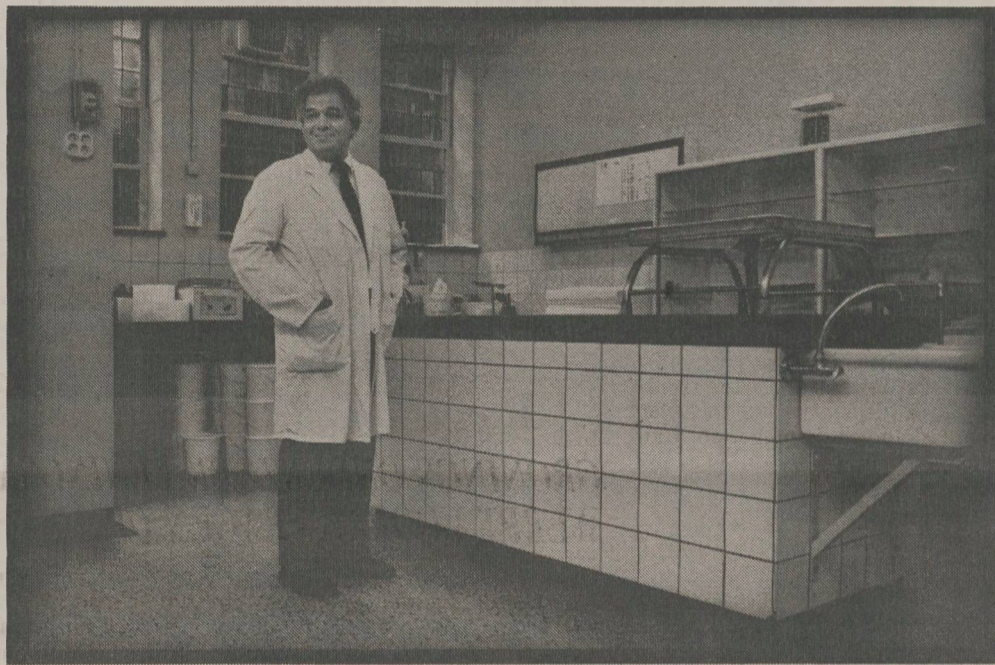
"Vroeger werkte ik in de mijnen en toen die door Den Uyl - die nu ook dood is - werden gesloten heb ik een jaar achter het stuur van een vrachtwagen gezeten. In '71 heb ik in het ziekenhuis een sollicitatieformulier gehaald en kon ik beginnen met onderhoudswerk op de operatiekamer. Begin '80 ben ik naar pathologie gegaan, heb hier intern mijn opleiding gekregen. Er komen hier ongeboren vruchten van enkele weken tot mensen op zeer hoge leeftijd. En het komt ook weleens voor dat je een bekende op tafel hebt liggen, iemand uit je straat of iemand die je in het ziekenhuis hebt leren kennen. Dus je kunt niet zeggen dat het je allemaal niets doet, maar ik ga er emotioneel zeker niet aan kapot. Het is een vak waarvan je moet houden en ik heb nog geen dag spijt gehad."

Verrotting

"Als iemand in het ziekenhuis overlijdt moeten de nabestaanden toestemming geven voor sectie. Dat percentage lag vroeger rond de vijftig procent, maar liep vorig jaar terug tot veertig. Dit jaar gaat het weer beter en wordt de toestemming in ongeveer de helft van alle gevallen verleend; dat gaat om 350 à 360 overledenen. Als de sectieaanvraag eenmaal is ingevuld mag je verder alle onderzoek doen. Bij de oude formulieren werd nog expliciet gevraagd of men bezwaar had tegen bijvoorbeeld een schedelsectie. De nieuwe formulieren stellen alleen maar de algemene vraag of men bezwaar heeft tegen bepaalde onderdelen van een sectie. Wij zijn niet alleen geïnteresseerd in het orgaan waarvoor iemand behandeld is, maar in het hele lichaam."

"Om het weefsel een beetje normaal in tact te houden - dus niet te zeer een verrottingsproces in gang

Piet op de Beek naast de snijtafel in de sectiekamer. Op het kleinere plateau komen de organen te liggen die uit het lichaam worden verwijderd (foto Franco Gori)

te zetten - moet je binnen acht uur na het overlijden de weefselkweken nemen. Bij een lijk van 48 uur en ouder verslapt het weefsel, treedt verandering op in de structuur. Er vormen zich micro-organismen en de betrouwbaarheid voor de virologie neemt af. Soms moet de sectie zelfs binnen een half uur na het overlijden plaatsvinden, bijvoorbeeld als er sprake is van een zeldzame hersenafwijking. Het materiaal wat je dan verkrijgt wordt direct ingevroren. Je bent dus een beetje tijdsgebonden."

"Een sectie werk je systematisch af. Eerst worden alle bloedvaten doorsneden. Het bloed stolt en blijft in het lichaam staan. Aan de lijkvlekken kun je precies zien hoe iemand gelegen heeft. Meestal is de rugkant van het lichaam donkerrood, daar is alle bloed heengezakt. En de onderkant van de organen is ook altijd donker. We maken vervolgens een A-snedede in de hals en een buikincisie en nemen alle organen - ook de darmen - eruit. Dat gebeurt in drie etappes: eerst de organen van de borst, dan die van de buik en dan die van het bekken. Elk orgaan wordt grondig afgespoeld, gewogen en onderzocht om afwijkingen vast te stellen. Afwijkende organen worden bewaard in speciale bakken, restorganen - zoals darmen - worden teruggestopt in het lichaam. Uit ieder orgaan wordt een weefsel voor microscopie gehaald. En we nemen altijd orgaankweken voor virologie en bacteriologie."

"Die elektrische zaag is voor het lichten van de schedel. Daartoe maken we aan de nekkant een incisie

organen weghalen vol met celstof, want er kan nog veel vocht uitlopen. Het hele lichaam wordt afgewassen met chloor, dettol of een ander ontsmettingsmiddel om het besmettingsgevaar te minimaliseren. U weet hoe dat gaat, vooral bij kinderen. Mensen raken geëmotioneerd, vallen over het lijk heen, kussen het zelfs. Je moet de risico's dan zoveel mogelijk beperken."

Studenten

"De meeste ziekenhuizen hebben een of twee obductie-assistenten. Soms zijn ze daarnaast ook nog chauffeur of poetser, maar zeker sinds we ons hier met onderwijsactiviteiten bezig houden, hebben wij altijd genoeg werk. Studenten kunnen een obductie cursus volgen, dan komen ze hier regelmatig kijken. Ze leren hier toch heel andere dingen dan op de snijkamer van het BMC. Daar wordt het bloed uit de lijken gehaald en dan worden ze onder een bepaalde druk gefixeerd met formaline. Er vindt dus een soort mummificatie plaats, waardoor het lijk een onnatuurlijk grauwe kleur krijgt. Hier zien ze mensen

moet je wel voorzichtig zijn. De laatste tijd adviseer ik daarom een mondmasker en een dubbel paar handschoenen. In verband met de veiligheid hebben we het aantal schedelsecties beperkt, bijvoorbeeld bij mensen is dat ze besmet zijn met het virus. Bij een schedelsectie komt namelijk het meeste lichaamsvocht en bloed vrij, dus is de kans op besmetting het grootst. We gebruiken allemaal disposable materiaal, dat na de sectie onmiddellijk in de verbrandingsoven verdwijnt. Bij de twee of drie aidspatienten die we hier gehad hebben, wordt de sectie uitsluitend uitgevoerd door de patholoog en de assistent. Die werken dan bovendien niet tegelijk aan het lichaam, om snij-accidenten te vermijden. In de nieuwbouw zullen mensen met een infectieziekte - niet alleen aids maar ook tuberculose en hepatitis B - in een isoleercel gelegd worden, zodat er niemand bij kan. Nu hebben we stickers - geel voor aids en rood voor hepatitis B - om besmettingsgevaar aan te geven. Elk ongeluk moeten we onmiddellijk melden bij de EHBO en we worden ieder half jaar gecontroleerd door de bedrijfsarts. Bang? Ach, virale infecties kun je overal oplopen. Ikzelf heb nog nooit een infectie meegemaakt. Sinds ik hier werk - vanaf medio '80 - heb ik me één keer gesneden en één keer in een naald geprikt. Maar als dat niet gebeurt hoeft je nergens bang voor te zijn. Een goede ventilatie, dat is wél belangrijk. In de nieuwbouw moet er een betere ventilatie in de sectiekamer komen."

Museum

Na de rondleiding door de sectiekamer leidt Piet op de Beek de bezoeker naar het preparatenmuseum in de nok van het provisorium van het Academisch Ziekenhuis. Onderweg werpen we een blik in de "pottenkamer", waar honderden orgaanemertjes met materiaal van secties en operaties opgeslagen liggen. We inspecteren de inhoud van een diepvrieskist met weefselkweken. In een andere kamer staan de emmertjes harten, longen, milten, nieren en lever bestemd voor het gebruik in practica. In een kleine werkplaats experimenteren Piet op de Beek en een van zijn collega's met het prepareren van organen. De oude methode - opslag in een glazen pot met pure formaline - blijkt achterhaald. De organen verliezen hun kleur en worden groter. Een nieuwe oplossing op basis van formaline, alcohol en zouten werkt al beter. Maar de glazen potten zijn lastig in het vervoer en nemen bovendien veel plek in beslag. Daarom worden de organen tegenwoordig 'gegoten' in een oplossing van polysterhars, zodat ze een nauw sluitend plastic jasje aangemeten krijgen. Wanneer de verzameling vleesbomen, mijnwerkerslongen, levercirrhoses en andere zieke organen nodig zijn voor een examen, kunnen ze gemakkelijk vervoerd worden. Gezonde organen worden volgens Piet op de Beek bij secties bijna niet aangehouden: "Ik zou een gat in de lucht springen wanneer dat wel het geval was, maar dat komt bijna niet voor, zelfs niet bij hele jonge mensen."

Tussen de verzameling zieke organen bevinden zich niet de in vergelijkbare musea gebruikelijke foetussen; wel het bijna doorschijnend witte hoofdje van een voldragend kind met een hazelip. "Die onthoofding is niet hier gebeurt", verontschuldigt Piet op de Beek zich. "Ik weet niet precies hoe we daaraan komen. Maar er komen hier regelmatig schoolklassen kijken en voor kinderen is dat kopje toch een akeelig gezicht. Daarom staat dat kartonnen doosje daar in de hoek, dan kunnen we het altijd even ophangen."

Emely Nobis

die pas overleden zijn en kunnen ze zelf ervaren hoe bijvoorbeeld een tumor aanvoelt. Ze moeten natuurlijk wel goed worden opgevangen. Samen met hun begeleidende docent Rob Visser heb ik een diaserie over de sectiekamer gemaakt, die ze van tevoren kunnen bekijken. Voordat we met de sectie beginnen wachten we tot iedereen er is, want het is natuurlijk niet zo fraai als je binnenkomt en daar alle botten en spieren bloot ziet liggen. We praten ook veel met ze en doen het allemaal iets langzamer. Maar het komt toch weleens voor dat iemand een spitse neus krijgen en onderuit gaat. Als zo'n student dan ongelukkig terecht komt, kunnen we er zelfs mee naar de EHBO gaan voor een hechting."

"Bij een sectie is de hygiëne natuurlijk verschikkelijk belangrijk. U leunt nu op de tafel; dat kan geen kwaad hoor, want er is goed schoongemaakt. Maar als we hier bezig zijn moet je niet met blote handen aan tafel staan en later met een vinger in je neus peuteren. Studenten krijgen onmiddellijk de doos met handschoenen in hun handen gedouwd. Dan kunnen ze zelf al eens aan de buitenkant voelen en gissen wat er aan de hand is. En als ze daarbij een keer uitschieten en met hun vinger in het lijk prikken, zit het bloed tenminste niet aan hun lichaam."

Aids

"Mensen worden hier in het ziekenhuis niet gescreend op de aanwezigheid van het aidsvirus, dus dan

Hein de Vries: "Mensen aanspreken op hun oergevoel"

DE WERELD EEN DANSFEEST

Hij is sociaal-psycholoog en artistiek leider van de Projectgroep Dans, die zaterdag in de Maastrichtse schouwburg een geslaagde première gaf van het programma "Ecta, ecta". Hij heet Hein de Vries, eenendertig jaar geleden geboren in Groningen, spreekt Fries als moedertaal, sinds 1984 in Maastricht en dus een Hollander, maar dat mag je tegen een noorderling nooit zeggen. Hij noemt zich terloops "doctor Jekyll and mister Hide", de man met de twee levens. Overdag werkt hij full-time als "toegevoegd onderzoeker" en promovendus bij Gezondheidsvoorzichting en -opvoeding aan een rookpreventie-programma voor middelbare scholieren. 's Avonds, in de weekends en vakanties wijdt hij zijn ziel en zaligheid aan moderne dans.

Het is niet het ontroerend romantische verhaal van de kleine jongen, die al verlangend voor de spiegel zijn eerste danspassen maakte en als schuchtere eenling de bikkelharde meidenwereld van het ballet moest trotseren. Hein de Vries ging pas in zijn studententijd in Groningen dansen, zo'n twaalf jaar geleden. "Nee. Als kind heb ik het nooit gedaan. Wel natuurlijk gezien op teevée en dat vond ik wel leuk. Maar het probleem is toch, en daar stuit je telkens weer op, dat dansen voor mannen beladen is. Alsof het alleen geschikt zou zijn voor homofiele mannen. Dat is net zo'n onzinnig vooroordeel als dat het alleen geschikt zou zijn voor homofiele vrouwen. Je ziet dan ook dat de meeste jongens die op les komen met een bewegingsachterstand beginnen. Bovendien vinden ze het eng om iets van expressie te laten zien. Ik ben daarom ook eerst toneel gaan doen, dat is toch wat dichterbij. Maar ik merkte al snel dat ik me in dans vollediger kan uiten. Via jazzballet ben ik tenslotte bij moderne dans terecht gekomen. Eerst heel rustig, maar al snel werd het twintig uur per week. Binnen twee jaar danste ik in twee gezelschappen in Groningen."

Arm

De Vries deed daar ook zijn eerste ervaringen op met choreografie. Hij kwam voor de keus te staan: danser worden of wetenschappelijk onderzoeker. Hij koos voor het laatste. "Dansen kun je maar tot een bepaalde leeftijd en ik zou er niet aan moeten denken, dat ik over een jaar of tien uitgezakt alleen nog maar les zou kunnen geven. Ik kreeg hier deze baan aangeboden en die heb ik aangenomen en ik heb er absoluut geen spijt van. Toen ik pas in Maastricht kwam, wou ik wel huilend terug naar Groningen. Er gebeurde helemaal niets op het gebied van moderne dans. Het is natuurlijk idioot om te zeggen, dat Maastricht helemaal geen culturele traditie heeft, maar de accenten liggen anders. Operette bijvoorbeeld leeft hier veel meer dan in de rest van Nederland. Maar voor mij was het cultuurklimaat in Maastricht arm, bitter arm. Het begint gelukkig nu iets te verbeteren." Daaraan heeft De Vries zelf bijgedragen. Tijdens de Pythische Spelen presenteerde hij zich met een jong collectief en in 1986 richtte hij Projectgroep Dans op, bestaande uit beginners, gevorderden en een theatergroep van twaalf mensen. De meesten werken of studeren aan de universiteit. Het is een inspannende hobby, vooral voor de theatergroep: tweemaal in de week trainen plus nog een weekend per maand. De Vries heeft met zijn initiatief in de roos geschoten, de be-

Hein de Vries kan zich in dans vollediger uiten (foto Franco Gori)

langstelling voor moderne dans blijkt groot. "Ik wilde eigenlijk heel klein beginnen. Vijf tot acht mensen per groep leek me al heel wat. Maar op een gegeven ogenblik heb ik een stop moeten inzetten. Er hadden zich meer dan twintig mensen voor de beginnersgroep aangemeld. Tijdens de open les kwamen er zestig mensen. Werkelijk overrompend. Ik schat, dat er nu in totaal zo'n vijftig mensen bij de projectgroep betrokken zijn." Naast het les geven, maakt De Vries ook alle choreografieën. Hij ontwikkelde een eigen stijl, waarin vooral invloeden van de Ameri-

kaanse moderne dansers te herkennen zijn. "Soms ga je uit van muziek, soms van mensen. Voor Anagou bijvoorbeeld (een van de onderdelen van het premièreprogramma, dat opgebouwd was rondom het thema "verlangen") ben ik uitgegaan van twee dansers in de groep. Het is niet zo, dat je een kant en klaar verhaal hebt, dat je gaat uitdrukken in beweging. Meestal heb je een bepaald soort idee, een gevoel. In de psychologie spreek je van Gestalt. Daar loop je mee rond, dat dringt zich aan je op. Er is ooit in Amsterdam een Surinaamse jongetje geweest, Achmed, die werd vermoord

om zijn huidskleur. Dat vond ik heel schokkend. Dan was er ook een serie op de Duitse televisie over apartheid. Dat alles bij elkaar geeft een klik, brengt een constellatie van ideeën, van gevoelens teweeg. Ik weet nog niet wat ik er precies mee ga doen, maar de bedoeling is wel dat ik er ooit eens een choreografie van ga maken. Dat blijft voor de lange termijn liggen. Het is nog geen Aha-Erlebnis, waar ik verder mee kan. Voor het volgend programma, XT 4, heb ik al wel een aantal van die Aha-Erlebnisse. Het kan zijn dat ik wandel met de hond en een bepaalde beweging zie of ik zie iemand zitten en denk dit is leuk, dat moet ik onthouden. Soms sluit ik mezelf op in een kamer en al experimenterend kom ik op bepaalde bewegingsmaterialen. Klankkleuren en gevoelens ontstaan meestal eerder.

Moderne dans heeft natuurlijk zijn beperkingen: het is abstract, je gebruikt geen woorden. Maar tegelij-

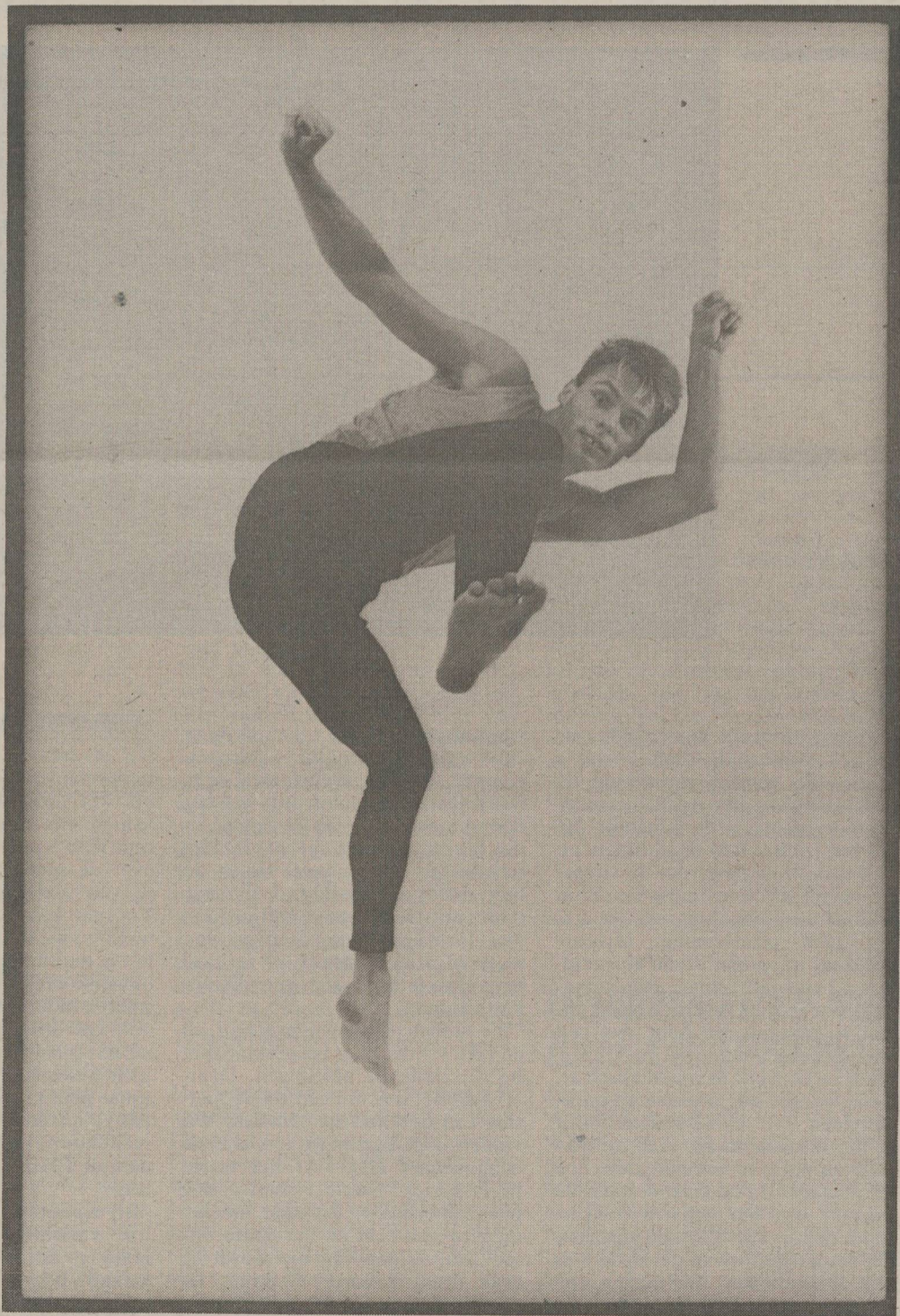
met name van moderne dans. In de choreografie "Afscheid", dat gebaseerd is op mijn afscheid uit Groningen, worden op een gegeven moment kranten glad gestreken: je strijkt de plooien uit je verleden glad, je neemt afscheid van een bepaalde periode, je verwerkt allerlei dingen, en dat kan gepaard gaan met heftige emoties, agressie soms. Na de voorstelling kwamen mensen naar ons toe, die zeiden: "Ik heb af en toe met tranen in mijn ogen gezeten, want er was zo iets herkenbaars. Dat wil ik bereiken, dat is mijn doel. Sommige choreografen zijn ook bezig met de meest idiote kostuums, met allerlei andere experimenten. Prima, maar dat is niet mijn doel. Natuurlijk gebruik je theater hulpmiddelen: licht, geluid, tekst soms. Maar uiteindelijk moet dat in harmonie zijn met het dansen, daarin overvloeien. Hulpmiddelen kunnen iets toevoegen, maar ze mogen nooit afleiden." "Erg belangrijk bij een choreografie is, dat je in dialoog blijft met het publiek. Je moet een communicatiekanaal open maken en dat is soms moeilijk. Als mensen altijd zijn afgestemd op TROS-programma's, is het voor hen niet makkelijk over te schakelen op een hele goede film. Je moet ook rekening houden met de spanningsboog van het publiek. Er mogen in een programma best wel wat hobbels zitten, maar het moeten geen ondoordringbare bergen zijn. Hoe je dat leert? Zelf veel kijken, experimenteren, praten met mensen..."

Synergie

Dit jaar heeft de projectgroep zich ontwikkeld tot een bijna professionele club zonder een cent subsidie. Er is een public relations man, een kostuumnaaister en een decor-/lichtploeg. Allemaal wel onder het wakend artistiek oog van De Vries. De lessen en trainingen verzorgt hij nog helemaal alleen, maar in de toekomst krijgt hij wellicht assistentie. Zelf moet hij ook de spieren soepel houden. "Het oude lichaam slijt natuurlijk en moet behoorlijk onderhouden worden. Dus voor mijn eigen ontwikkeling volg ik een klassieke training een keer per week en een jazztraining in België. In de zomer doe ik een dansstage in Frankrijk en ik train regelmatig bij dansgroep Reflex in Groningen. Dat is, zeker de eerste week, meehobbelen. Professioneel niveau is echt heel anders dan bijvoorbeeld docentenniveau. Veel sneller. Vorige jaar heb ik een docententraining gedaan en in augustus komt Nina Wiener, die in het Holland Festival is geweest, weer hier. Ik offer dan mijn vakantie op om bij haar lessen te gaan volgen."

"De relatie met mijn werk? In het dansen en in mijn werk ben ik met de gezondheid bezig. Ik denk dat het voor de gezondheid van mensen belangrijk is, je zo te ontplooiën dat je je lekker voelt. Voor de een kan dat door dansen zijn, voor de ander door een huis op te knappen. Ik vind werken een zinvolle tijdsbesteding, maar ik denk dat het voor mij ongezond zou zijn als ik een werkholic zou worden. Maar ja, als je baan heel veeleisend is en je zeventig uur per week moet draaien, zoals als onze hoogleraar, dan wordt het een kwestie van prioriteiten stellen en ik denk dat dan je werk gaat prevaleren. Er is overigens een wisselwerking tussen je werk en dat wat je ernaast doet. Ik moest laatste een film maken voor jongeren, zelf het script schrijven, de productie doen. Dan ben je op een heel andere manier creatief bezig. Je merkt dat werken en dansen dan op een geweldige manier in elkaar grijpen. Met een heel moeilijk woord: een synergetisch effect."

Lucia Geurts

De onorthodoxe aanpak van sociaal psychiater Marius Romme

DE UITDAGING VAN DE ANGST

"Ik dacht elke keer: dat kreng komt naar beneden. En ik vloog twee keer per week op en neer van Schiphol naar Maastricht. Dat was in 1974, in het allereerste begin van de 'achtste' medische faculteit. Ik maakte deel uit van de kernstaf, met mensen als Hemker, Tiddens, Greep, Brouwer. Natuurlijk had ik ook wel met de auto kunnen gaan, maar dit was toch gemakkelijker. Wij woonden in Badhoevedorp, vlakbij Schiphol, dus ik was er zo. Bovendien was er een gereduceerd tarief geregeld bij de NLM, zodat het ook nog te betalen was, en in het vliegtuig had je dan de tijd om te lezen. Alleen, dat kwam er niet van door die verdomde angst. Dan kun je niet rustig lezen of gewoon gezellig genieten. Nee, het was niet zo erg dat ik trillend en zwetend in mijn stoel zat, maar onaangenaam was het wel."

Maar Marius Romme, hoogleraar sociale psychiatrie, zou zijn professie wel erg verloochend hebben als hij geen oplossing wist te bedenken. Angst is een gevoel dat hij dagelijks in zijn praktijk ontmoet, waarbij dan van hem wordt verwacht dat hij de mensen er vanaf kan helpen. "Wat je moet doen is een andere verbinding met je gevoel maken, een soort omweg. Angst is niet rationeel, daarom werkt een rationele benadering niet. Ik weet bijvoorbeeld ook wel dat autorijden statistisch gezien gevaarlijker is dan vliegen, en dat kun je dan honderd keer tegen jezelf zeggen, maar daar verdwijnt die angst niet mee. Mensen hebben wel altijd de neiging hun gevoel een rationele basis te geven, er een objectieve reden bij te zoeken. Zo wijt men angst vaak aan het onbekende, het vreemde van een situatie. Dat deed ik eerst ook. Toch bleef ik bang, dat verminderde niet naarmate ik vaker vloog. Als het dan met rationaliteit niet valt op te lossen, dan moet je een andere benadering kiezen. Om van mijn vlieg angst af te komen nam ik dus vlieglessen."

Laten vallen

"Het waren van die kleine sportvliegtuigjes, Cessna's, vierpersoons propellortoestellen. Daar zaten we dan met z'n tweeën in, de instructeur en ik. Ja, het zijn inderdaad wankale gevalletjes, maar ik was toch niet banger dan in zo'n grote jet. Dat heeft ook te maken met vertrouwen. In een gewoon verkeersvliegtuig moet je op een ander vertrouwen, iemand die ver weg in de cockpit zit en die je niet kunt zien. Ik koester dan wel enige reserves. Maar met een instructeur naast je krijg je voldoende support. Die praat met je, legt je dingen uit, dat geeft een heel ander gevoel. Je kunt je op hem concentreren. In een gewoon vliegtuig ben je aan jezelf overgelaten."

Het moment suprême voor Romme kwam toen hij de opdracht kreeg om het ding "te laten vallen". Een simulatie van een motorstoring. "Op zo'n duizend meter hoogte moet je de motor uitzetten en naar beneden duiken. Eerst hoor je rond te kijken of er geen voorwerpen kunnen gaan rondvliegen door de cabine, een hamer of zo. Als dat in orde is kun je duiken. Het is wel van belang dat je het toestel voorover stuurt, want als je achterwaarts valt gaat het mis. Dan val je te pletter. Het gekke is nu dat, wanneer je met de neus naar beneden gaat, er eigenlijk niets kan gebeuren. Door

Verwoed paardeliefhebber Marius Romme met zijn 19-jarige dochter in de wei achter zijn huis te Bemelen (foto Franco gori)

de vaart vangen de vleugels wind en trekt het toestel vanzelf weer horizontaal en naar boven. Daar hoeft je niets voor te doen, zelfs niet aan de stuurknuppel te trekken. Toen ik dat eenmaal in de gaten had was mijn angst weg. Ik had aan den lijve ervaren dat vallen niet betekent dat je te pletter slaat. Via die omweg raakte ik dus dat vervelende gevoel kwijt."

"Hoe weinig rationeel dit alles is blijkt overigens als je je bedenkt dat straalvliegtuigen, dus de toestellen waar je normaal gesproken mee reist, helemaal niet reageren als propellormachines. Jets hebben naar verhouding kleinere vleugels waardoor dat effect niet optreedt. Als je daarin als piloot niet handelt klap je wel tegen de grond."

"Goed, ik was er vanaf, en daar was het me om te doen. Ik ben dan ook niet doorgedaan met de vliegerij. Met zo'n tien lessen had ik het bekeken. Het was trouwens veel te duur, honderd gulden per les. En na een jaar hoefde ik niet meer zoveel te vliegen; toen de oprichting van de medische faculteit in Maastricht definitief was ben ik hier naartoe verhuisd."

"Nee, in zijn algemeenheid ben ik niet het type dat het gevaar opzoekt. Ik heb wel de neiging om, als ik ergens bang voor ben, dat aan te pakken. Ik wil niet dat de angst een eigen leven gaat leiden, en ik heb nooit zin me om die reden in te moeten perken. Maar het gevaar zoeken, nee. Vroeger had ik een vriendje die dat wel deed: parachutespringen, over een schans gaan met het waterskieën, dat soort dingen. In oorlogen heb je ook altijd mensen die dan het meeste opbloeien. Zo ben ik niet."

Bokkig

Romme is sinds zijn overstap naar de Limburgse dreven een verwoed paardeliefhebber geworden. Achter zijn huis staan er twee klaar om naar het witte verderop gebracht te worden. Hij rijdt dressuur. "Paardrijden is in het begin ook angstig, zeker wel. Het zijn grote beesten, en ze kunnen wel eens bokkig zijn. Toen ik begon was ik veertig, dus dan ben je wat huiveriger dan op je achtentiende. Maar bang ben ik er niet meer voor. De paarden zelf hebben wel allerlei angsten. Het zijn nogal primitieve dieren. Ik heb eens van een neurochi-

rurg gehoord dat ze maar een kwart van de hersens van een hond hebben, en dat lijkt me wel te kloppen. Ze zijn wel goed af te richten: als ze iets eenmaal weten onthouden ze het ook voor hun leven. Het is verbazend hoe gevoelig je ze kunt krijgen, wat een grote variëteit aan bewegingen ze kunnen leren. In de dressuur moeten ze met verschillende snelheden, verschillende staplengtes en soms ook nog zijwaarts lopen. Dat vind ik heel knap."

"Met de angsten van die dieren moet je zorgvuldig omgaan. Als een paard een situatie meemaakt waarin hij eerder in gevaar is geweest, wordt hij opnieuw bang. Niet van tevoren, maar op het moment zelf. Ze kennen geen verwachtingsangst, zoals mensen. Maar de remedies lo-

loofde ik zelf niet zo dat het zo indringend was. Het heeft bijna een jaar geduurd voordat een patiënte mij ervan wist te overtuigen dat de opdrachten van de stemmen voor haar onontkoombaar waren. Daaronder hielpen bij haar medicijnen niet.

Toen ik er verder mee aan de slag ging kwam ik alleen maar mensen tegen voor wie het horen van die stemmen echt een probleem was. Patiënten dus. Vorig jaar februari ben ik bij Sonja in het programma geweest met de bedoeling om reacties te krijgen van een bredere groep. Dat was heel nuttig; er reageerden zo'n 700 mensen, waarvan 450 zelf de ervaring hadden. Ongeveer 150 daarvan bleken zichzelf geleerd te hebben er mee om gaan; zij hadden als het ware de uitdaging aangenomen en de stemmen tot gesprekspartners gemaakt. Op die manier hadden ze er minder last van. We hebben toen een congres georganiseerd met al die mensen. Velen daarvan kwamen voor het eerst lotgenoten tegen, wat een enorme opluchting gaf. Uiteraard spreekt men er niet zo gemakkelijk over uit angst voor gek te worden versleten. Het gevoel niet de enige te zijn, de herkenning, dat was ontzettend belangrijk. Als er mensen zijn die wel stemmen horen maar dat niet als een ziekte ondergaan, die het als een onderdeel van hun gevoelsleven ervaren, geeft dat een andere kijk op de eventuele behandeling.

Je kunt je zelfs afvragen of je wel moet behandelen, of je het wel in de sfeer van de pathologie moet trekken. Vergelijk het maar met de homosexualiteit. Dertig jaar geleden werd dat door de psychiatrie gezien als een perversie, waar je dus een behandeling op moest loslaten. Dat hielp natuurlijk niet, en inmiddels is homosexualiteit aanvaard als variatie; het is geen deviatie meer. Misschien geldt hetzelfde voor dit verschijnsel en moeten we het gewoon beschouwen als variatie, iets dat bestaat. Wanneer mensen er dan last van hebben richt je de behandeling niet op het onderdrukken of het wegstrijken van die stemmen, maar op het ermee leren omgaan. Wegkrijgen kan alleen met veel medicijnen, en dat is voor acute situaties aanvaardbaar, maar bij langdurig gebruik ontstaan allerlei bijverschijnselen. De vraag wordt dan of je moet genezen of leren ermee om te gaan; afzonderen of emanciperen. Ik neig naar dat laatste: emancipatie. Inderdaad, net zoals bij homoseksuelen. Als je van menselijke variaties ziektegevallen maakt, ben je ver heen als psychiater. Maar het gaat er in dit vak ook om wat je als realiteit wenst te aanvaarden. In '85 nog was ik in Zimbabwe. Psychiaters daar beweerden dat onder de zwarte bevolking homosexualiteit niet bestond. Maar ik heb een homoclub in de stad gezien. Logisch natuurlijk, maar die psychiaters kwamen er niet en zagen het niet, of wilden het niet zien. Als ik ze er op wees zag je ze denken dat er aan mij een steekje los zat. Het was voor mij eens te meer het bewijs dat je niet klakkeloos achter je beroepsgroep aan moet lopen. Je kunt beter goed naar je patiënten luisteren."

Wammes Bos

José Möhring van Vondelen over de geschiedenis van de psychiatrie

"SLECHTS DE REDE WAS TIJDELIJK VERSTOORD"

"In 1841 kwam in Nederland de eerste krankzinnigenwet tot stand. Voor die tijd waren 'krankzinnigen' of 'lijders' afhankelijk van liefdadigheid en werden ze opgesloten in gevangnissen, tucht-, wees- en gasthuizen. Nu werd er een begin gemaakt met de bouw van grote gestichten met aan het hoofd een medicus. Men ging krankzinnigen zien als medemensen, waarvan slechts de rede tijdelijk verstoord was. Hun ziekte kon genezen worden, mits ze de juiste behandeling ontvingen."

De historica José Möhring van Vondelen, toegevoegd onderzoeker aan de Faculteit der Algemene Wetenschappen, duikt regelmatig in de archieven om de geschiedenis van de psychiatrie in het 19e eeuwse Nederland op papier te zetten. Ze concentreert haar studie rond het provinciaal gesticht te Zutphen, werkterrein van de vermaarde krankzinnigenarts Johannes Nicolaas Ramaer.

De eerste krankzinnigengestichten in Nederland dateren al uit de vijftiende eeuw, maar die hadden een zeer bescheiden capaciteit. Het huis Reinier van Arkel in Den Bosch bijvoorbeeld bood plaats aan vijf mensen en het Willem Arntsz in Utrecht aan zes. Pas na de uitvaardiging van de eerste krankzinnigenwet in 1841 vond er op grote schaal institutionalisering van de krankzinnigenzorg plaats. Dit had alles te maken met de in die tijd opkomende rationele benadering van 'krankzinnigheid' als een geneesbare ziekte. Voorwaarde voor herstel vormde de vlotte opname van de patiënt in een gesticht; eenmaal onttrokken aan de schadelijk geachte invloed van de vertrouwde omgeving, was de eerste stap op het pad der genezing al gezet. Voor de verdere behandeling baseerde men zich op de uit Engeland afkomstige theorie van de Moral Treatment (de zielkundige benadering) met als belangrijkste elementen arbeid, ontspanning, onderwijs en godsdienst. Geduld, liefde en aandacht moesten daarbij een snelle terugkeer in de maatschappij bevorderen.

Kwalijke invloed

Het is de vraag of deze nieuwe en tamelijk progressieve opvattingen daadwerkelijk tot uiting kwamen in de zorgpraktijk. José Möhring van Vondelen vergelijkt de ideeën die in allerlei publicaties werden gepropageerd, met de situatie in één van de dertien gestichten die in de loop van de 19e eeuw door de Kroon werden erkend: het provinciaal gesticht te Zutphen. Ze heeft inzage gekregen in zo'n 3500 patiëntendossiers uit de periode 1841-1884, die een tamelijk grondig beeld geven van het functioneren van die instelling.

"Uit die dossiers blijkt bijvoorbeeld dat er regelmatig patiënten genezen worden verklaard, die vervolgens telkens weer terugkeren en uiteindelijk sterven in het gesticht. Je komt verder brieven en foto's tegen, want alle inkomende en uitgaande post werd doorgenomen, omdat daar een kwalijke invloed vanuit kon gaan. De dossiers bieden een schat aan informatie over de wijze van behandelen. Bij één en dezelfde patiënt zie je vaak een hele reeks diagnoses: iemand met een manie heet later melancholisch en eindigt dement. En uit de beschrij-

José Möhring van Vondelen: "Men vond het wel prettig als er meer mensen uit de hogere klasse waren, want die brachten veel geld binnen."

ving van de symptomen kun je opmaken dat er ook alcoholisten, vrouwen met een post-natale depressie of epileptici woonden. Dat soort mensen werden toen evenzeer aangeduid als krankzinnig."

Aanzienlijk

In het Zutphense gesticht werden patiënten gescheiden naar sexe en naar maatschappelijke klasse. Voor de eerste drie klassen - de aanzienlijken, de burgers en de armen - moest de familie betalen. De vierde klasse

- de behoeftigen - werd gesubsidieerd door de overheid, de provincie en de gemeente waar iemand vandaan kwam.

"Daar draaide de instelling zo'n beetje op. Men vond het in het algemeen wel prettig als er meer mensen uit de hogere klasse waren, want die brachten veel geld binnen. Daar kwam dan weer de kritiek op dat er een duidelijke scheiding moest komen tussen betalende en behoeftige patiënten, zodat je beiden overeenkomstig hun stand datgene kon geven waar ze 'recht' op

hadden. Mensen uit de aanzienlijke klasse hadden nu wel een eigen kamer, misschien wat beter voedsel en -als ze daar extra voor betaalden- een eigen oppasser. Die oppassers hadden evenals de geneesheren geen specifieke opleiding. Het waren mensen van heel verschillende pluimage: de vrouwen vaak gewezen dienstboden, de mannen militair of veldwachter. Dus dan krijg je toch méér het oppas-effect dan dat er sprake was van verpleging. Het verloop onder die oppassers was ontzettend groot. Vaak zaten ze er nog geen twee maanden en het is echt uitzonderlijk wanneer ze langer dan een jaar bleven. Er waren ook heel veel ontslagen wegens ongeschiktheid, bijvoorbeeld als bleek dat een oppasser de patiënten mishandelde."

Zenuwpijnen

In 1842 werd Johannes Nicolaas Ramaer in Zutphen als Eerste Geneesheer aangesteld. Hij was toen 24 jaar, had een medische opleiding gevolgd en zich via een studiereis langs de krankzinnigengestichten van onder andere Marseille, München en Wenen enige psychiatrische deskundigheid verworven. Ramaer zou zich ontwikkelen tot een van de meest vooraanstaande krankzinnigenartsen van zijn tijd. Hij heeft talrijke publicaties op zijn naam staan en was in 1949 mede-oprichter van de Koninklijke Maatschappij voor Geneeskunde (KNMG). In Zutphen trachtte hij weliswaar de theorie van de Moral Treatment door te voeren, maar bleef als medicus krankzinnigheid toch vooral zien als een lichamelijke ziekte, die een zuiver medicamenteuse behandeling vereiste. Een stoornis als aangeboren onzinnigheid (idiota) werd naar zijn mening veroorzaakt door een hersenvliesontsteking. Gezinnigheid (moria) was het gevolg van een verhoogde bloedsomloop en een versnelde stofwisseling. Een val op het achterhoofd, drankmisbruik of hevige zenuwpijnen konden eveneens leiden tot krankzinnigheid. Als remedie dienden ondermeer stortbaden, speciale diëten en aderlating.

Toch had Ramaer eveneens oog voor de psychische noden van zijn patiënten: godsdienstwaan (te genezen door een predikant of priester), hoogmoed, gekrenkte eerbied, huiselijk leed, beschuldiging van diefstal, een teleurstellende liefde, het bovenmatig lezen van romans, een ongelukkig huwelijk, een ongeregeld leven konden allemaal tot een of andere vorm van krankzinnigheid leiden, waarbij ontspanning en arbeid als therapie dienden.

"Er waren spelletjes, gymnastiek-oefeningen, biljart, instrumenten en zelfs een bibliotheek met allerlei tijdschriften en boeken, waarvan ik vermoed dat die vooral ten goede kwam aan de hogere klasse. Er werd ook vanalles georganiseerd: muziekkavonden, concertbezoek, bekijken van militaire parades of fanfares in de stad, kerkbezoek. Maar de grootste nadruk lag in Zutphen toch op de arbeid, die beslist niet ten doel had mensen bezig te houden. Arbeid in de Moral Treatment moest nuttig zijn en de terugkeer in de maatschappij bevorderen. Dat leverde ook problemen op, want de meeste patiënten kwamen uit landbouwkringen, maar het gesticht had weinig grond omdat het binnen de stadsmuren lag. Patiënten werden daarom zoveel mogelijk ingezet bij het reilen en zeilen van het instituut: in de tuin helpen, keukenwerk, timmerwerk, schoenma-

ken, kledingzorg. Het was eigenlijk een 'self-supporting community'."

Eigenzinnig

De vernieuwingen die Ramaer wilde doorvoeren stranden niet alleen op tijdsgebrek, maar brachten hem ook regelmatig in conflict met de provisors, het bestuurscollege van de instelling.

"Ramaer was een heel eigenzinnig, pragmatisch man, zéér boeiend maar ook zéér moeilijk om mee samen te werken. Hij achtte zichzelf alwetend op het gebied van de krankzinnigenzorg en het bestuur had maar alles te doen wat hij wilde, want dat was in het belang van de krankzinnigen. Terwijl het bestuur natuurlijk te maken had met allerlei financiële en administratieve zaken en af en toe aan de remmen moest trekken. Zijn plannen bijvoorbeeld om voor ex-patiënten een patronaat op te zetten, waar ze huisvesting, kleding of voedsel zouden krijgen werd door de provisors afgewezen. Ramaer wilde ook bepaalde bouwkundige veranderingen doorvoeren, want de architectuur van de Zutphense instelling maakte het verschrikkelijk moeilijk om geen dwang toe te passen, terwijl dat helemaal niet paste in de Moral Treatment. Als je een grote zaal hebt, waar alle patiënten verblijven, kan één onrustig iemand een negatief effect hebben op alle andere patiënten. Dan moet je die ene patiënt wel afzonderen. Maar de verbouwingen die Ramaer wilde, waren financieel nauwelijks haalbaar en de ergernis van het college van provisors als hij weer eens kwam drammen is heel voorstelbaar."

In de beginjaren telde Zutphen ongeveer 22 patiënten. Toen het gesticht op z'n top draaide bood het onderdak aan 400 patiënten. Die uitbreiding maakte in 1859 de benoeming van een tweede geneesheer naast Ramaer noodzakelijk. Veel tijd voor de patiënten konden de twee medici dus niet hebben, zeker omdat ze dagelijks een ronde langs alle bewoners van het gesticht maakten. In oktober 1863 vertrok Ramaer na 22 jaar uit Zutphen om Geneesheer-Directeur te worden in het St. Jorisgasthuis in Delft. In 1872 werd hij benoemd tot inspecteur bij het krankzinnigenwezen. Hij heeft meegewerkt aan de totstandkoming van de nieuwe krankzinnigenwet die in 1884 werd aangenomen en die nu nog steeds van kracht is.

De verlichte ideeën van de Moral Treatment verloren in de loop van de 19e eeuw terrein.

"De hoop die men in '41 had dat de gestichten die er waren voldoende capaciteit hadden om alle krankzinnigen op te vangen bleek na twintig jaar een illusie. Dat had uiteraard de nodige consequenties voor de therapie. Men ging naarstig op zoek naar andere methoden en kwam bijvoorbeeld uit op de gezinsbehandeling; de patiënt werd in een gezin geplaatst en ging alleen maar naar de arts als hij een lichamelijke ziekte had. Later kreeg je een cottage-stelsel, paviljoens waar patiënten met soortgelijke aandoeningen bij elkaar geplaatst werden. Ook de christelijke krankzinnigenzorg komt steeds sterker op. Er vindt een enorme vertakking plaats en het bestaande systeem van consensus klappt zo'n beetje in elkaar."

Emely Nobis

AI-deskundige Van den Herik: "In het jaar 2000 verslaat de computer de wereldkampioen"

SCHAKEN, HET SPEL VAN DE WETENSCHAP

Schaken, kennisleer en informatica gaan vaak samen. Max Euwe werd na zijn schaakcarrière hoogleraar in de informatica en Mikhail Botvinnik, zijn latere opvolger als wereldkampioen, stortte zich na het schaken op het ontwikkelen van computerschaakprogramma's. Theo Scheltema, ooit Nederlands kampioen, bleef als hoogleraar psychologie het schaken als inspiratiebron gebruiken. En evenals Scheltema promoveerde de Groningse criminoloog Rieket Jongman bij de sociaal psycholoog A.D. de Groot. Jongmans proefschrift droeg de veelzeggende titel "Het oog van de meester". De Groot, inmiddels emeritus hoogleraar, promoveerde in 1946 op het beroemd geworden proefschrift "Het denken van de schaker". Voor de oorlog had hij een experiment uitgevoerd met een aantal topschakers als Aljechin, Euwe, Fine, Flohr en Keres. Zij kregen een stelling voorgeschoteld uit een van De Groots eigen partijen met het verzoek hardop na te denken over hun zet. De Groot probeerde vervolgens structuren in dat denken te ontdekken. Een van zijn conclusies was dat grootmeesters zich niet door een grotere rekencapaciteit van meesters onderscheidde, maar veeleer door hun vermogen om direct de zinvolle van de zinloze varianten te scheiden. Dat vermogen hadden ze volgens hem te danken aan een grotere kennis en ervaring. De Groot kende de wereldtop omdat hij destijds toernooien voor de radio versloeg en bovendien was hij zelf een uiterst verdienstelijk schaker: in 1938 werd hij nog vierde bij het Nederlands kampioenschap.

Wie een beetje thuis is in het schaakwereldje kent zeker ook de naam van Jaap van den Herik. Een echte toernooispeler, maar in 1968 was hij toch studentenkampioen van Nederland en later speelde hij in de hoofdklasse van de Nederlandse schaakcompetitie in hetzelfde team als Jan Timman. Zijn ELO-rating staat op 2200, nog ruim boven die van de beste commerciële schaakprogramma's als Mephisto Dallas, Excellent of Psion Atari. Bovendien is Van den Herik een goede bekende van een aantal topspelers, waaronder Anatoli Karpov: "Als Karpov in Nederland is, komt hij altijd een avondje bij mij thuis briden, samen met zijn vrouw en Lodewijk Prins".

Jaap van den Herik, als Karpov in Nederland is komt hij altijd een avondje briden (foto Franco Gori)

Ook Van den Herik promoveerde op een proefschrift over schaken: "Computerschaak, de schaakwereld en Artificial Intelligence". Een werk van 660 bladzijden plus bijlagen, waarvoor drie promotores nodig waren: de wiskundige Lombardi, de filosoof Doorman en -alweer- de psycholoog A.D. de Groot. Evenals De Groot was Van den Herik op topschakers afgestapt om hen te vragen naar hun mening over de invloed van de computer op het schaken.

In Nederland is Van den Herik de grootste pleitbezorger van het schaakonderzoek. Vanuit Delft, waar hij voor zijn komst naar Maastricht werkzaam was, heeft Van den Herik de ICCA-Journal meegenomen, waarvan hij hoofdredacteur is. Dat is het blad van de International Computer Chess Association, niet zo maar een clubblad, maar sinds kort een wetenschappelijk tijdschrift, dat meetelt bij de scores voor de Citation Index.

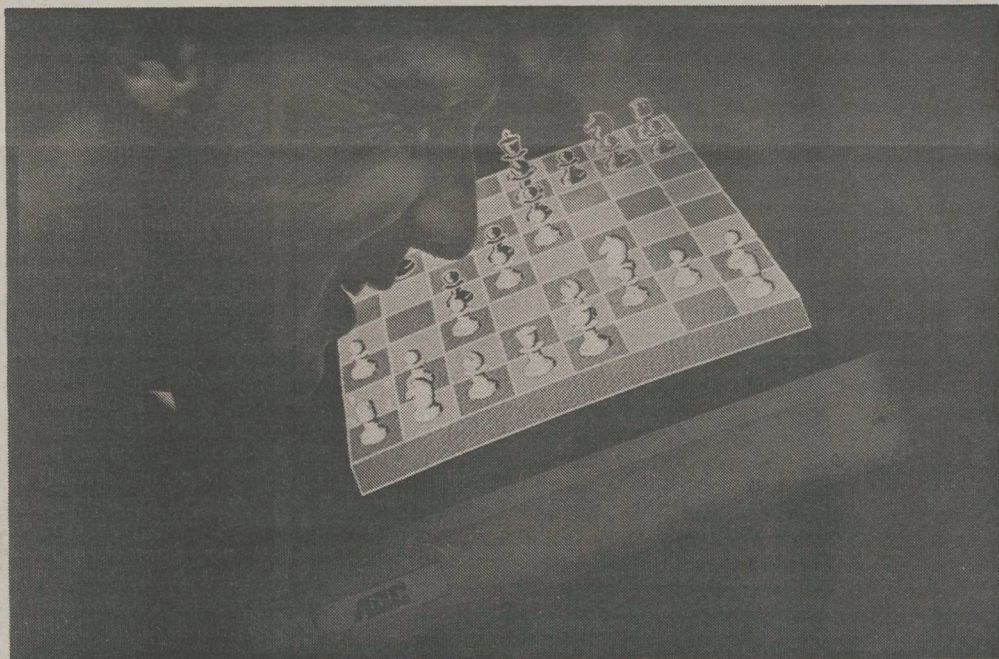
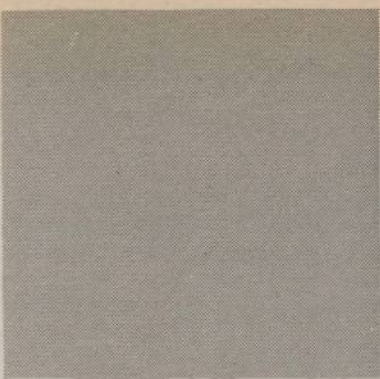
Hobby of wetenschap?

Voor Van den Herik is schaken gewoon een onderdeel van de wetenschap geworden, maar dat is volstrekt anders hem nog niet bij iedereen doorgedrongen: "Een hobby? Voor mij is er helemaal geen verschil tussen hobby en wetenschap. Toen ik hier solliciteerde werd mij uitdrukkelijk gevraagd de ICCA-Journal en het hoofdredacteurschap mee naar Maastricht te nemen. Ik zou

daarvoor alle faciliteiten krijgen, maar toen ik hier kwam bleek er maar voor achtien secretaresse plaats te zijn. Toen heb ik tenslotte een aanvraag ingediend bij de SWOL voor een aanvullende subsidie, maar men zag dat schaken als een hobby, dus nu moet ik maar eens betere toelichting schrijven. Het is toch leuk voor zo'n universiteit als iedereen bij het horen van mijn naam direct aan de Rijksuniversiteit Limburg denkt? O ja, dat is die universiteit die zo interessant bezig is met AI-onderzoek".

Kunstmatige intelligentie

Zoals de computer gaandeweg een belangrijke rol in de schaakwereld is gaan spelen, zo is het schaken een belangrijke rol in de wetenschap gaan spelen. Het onderzoek op het gebied van de artificiële (kunstmatige) intelligentie is begonnen met het bouwen van het schaakprogramma Chess door Shannon en Turing. Daar kwamen vrij snel andere gebieden bij, zoals Checkers, een damspel op een schaakbord, Theorem Solving en het vertaalprogramma Translation. Het AI-onderzoek kent tegenwoordig vele toepassingsgebieden. Ex-

geven in menselijke denkprocessen. Machine-intelligentie is meer behavioristisch: je geeft een machine een moeilijk probleem en als het hem lukt dat probleem op te lossen, dan zeg je dat die machine intelligent is. Dan kijk je niet naar de rationaliseringen die in de machine plaatsvinden, maar alleen naar de stimulus-respons-reactie. Eind jaren vijftig kwam Samuel met het Checkers-programma, waarin een evaluatiefunctie was ingebouwd, die typisch machinaal is. Maar in 1965 begon de ontwikkeling weer terug te gaan naar de menselijke intelligentie, toen Feigenbaum met de eerste expertsystemen begon, waarin de kennis van menselijke experts werd nagebootst. Op dit moment zitten we aan de kant van de menselijke intelligentie met onze lerende programma's, die leren van hun eigen waarneming van data. Daaruit ontwikkelen die programma's regels, die overigens voor een mens absoluut onleesbaar zijn. Ik verwacht dat we over tien of vijftien jaar weer de aan de kant van de machine-intelligentie zitten, waaraan de menselijke intelligentie ondergeschikt is. Dat lijkt een huiveringwekkende gedachte, maar je moet je niet voorstellen dat hier straks een robot binnenstapt die jou van je stoel gooit. Het gaat om hele kleine domeinen. Het schaakspel is bijvoorbeeld een veel te groot domein. Je moet eerder denken aan een eindspel. Alleen op zulke kleine gebieden kunnen we kennis genereren. Vroeger dachten we dat twee lopers tegen een koningin altijd remise was, maar dankzij de computer weten we nu dat behoudens een paar

winst voert, acht Van den Herik uitgesloten: "Daarvoor is in de eerste plaats het aantal varianten te groot en in de tweede plaats acht ik het zeer waarschijnlijk dat de ideale variant tot remise leidt. Maar stel dat er een pad voor wit is dat ongeacht het tegenspel van zwart tot winst leidt, dan zullen we dat nog nooit kunnen vinden. Bij een partijtje van veertig zetten bedraagt het aantal varianten maar liefst 10 tot de macht 120! Met de meest snelle computers waar we op dit moment over beschikken, zou het zeker nog twintig eeuwen duren voordat je al die varianten doorgerekend hebt!" Ook voor een veel eenvoudiger spel als dammen zal de computer nooit het ideale pad vinden. Het aantal varianten bij veertig zetten bedraagt daar 10 tot de macht 40 (een 1 met veertig nullen). Voor het godelspel zijn zelfs 10 tot de macht 740 varianten berekend. Maar daar staat tegenover dat bij "vier op een rij" de ideale zettenreeks binnenkort te verwachten is. Bij dat spel is remise onmogelijk. Van den Herik verwacht dat de uitkomst zal zijn dat het spel verloren is voor de speler die begint.

Jacques Herraets

Kennistechnologen gaan Grote Problemen aanpakken

Met een kinderlijk enthousiasme praat Jaap van den Herik over zijn vak, de informatica. Hij verloochent zijn achtergrond niet: tijdens ons gesprek blijft hij zijn gedachten voortdurend schematisch weergeven, zodat uw verslaggever tenslotte vijftien kantjes vol schema's mee naar huis krijgt.

Sinds september vorig jaar is Van den Herik verbonden aan de faculteit der Algemene Wetenschappen. Hij zou zich in hoofdzaak kunnen beperken tot het ondersteunen van het onderwijs in andere faculteiten, aangevuld met wat onderzoek om bij te blijven. Maar met zijn veertig jaar vindt Van den Herik het nog wat te vroeg om het verder in de wetenschap voor gezien te houden. Alleen al het opnoemen van de activiteiten waar zijn pas opgerichte vakgroep zich mee bezig houdt neemt zeker een half uur in beslag. "Ik ben niet naar Limburg gekomen om een eenvoudige hoogleraarspositie te bekleden en maar lekker achterover te zitten. Ik ben hier gekomen om wat op te bouwen".

Opbouwplan nummer een is een studierichting Kennistechnologie: "Ik geef toe dat het een ambitieus plan is, dat veel energie kost. Die steek ik er dan ook in en nu gaat het er maar om dat het plan in Den Haag geaccepteerd wordt".

Kennistechnologie wordt hét vak van de toekomst, als we de definitie goed begrijpen. Kennistechnologen zijn (worden) "academic die in staat zijn vanuit een kwantitatieve oriëntatie en met begrip voor de relevante domein- en omgevingsfactoren beheers- en beleidsmatige beslissingen voor te bereiden". Voor wie dat nog niet duidelijk is geeft de discussienota Kennistechnologie een helder antwoord: "Daarbij gaat het om het leren ontwikkelen en toepassen van modellen en technische methoden behoeve van planingsproblemen". De kennistechnoloog zal zich straks op de "Grote Problemen" richten. Hij ontwerpt met behulp van wiskundige modellen scenario's, bijvoorbeeld op het gebied van de gezondheidszorg, industriële automatisering of het milieu.

pathologische gevallen de koningin wint".

Niet kapot te krijgen

De vrees dat het schaakspel als uiting van creatief denken kapot gaat aan de computer, vindt Van den Herik niet terecht. "Er zijn tegenwoordig programma's die op het niveau van een meester spelen, maar een grootmeester is nog altijd beter. De marge wordt echter steeds kleiner. Voorlopig blijft de mens beter schaken, ook al omdat hij met behulp van de computer zijn eigen kennis kan verbeteren. Eerst komt er een periode waarin een competitie ontstaat tussen de allerbeste schakers en de hard- en softwareontwikkelaars, maar dan komt toch het moment -ik schat zo rond het jaar 2000- dat de wereldkampioen niet meer op kan tegen de computer. Maar door de komst van de auto is het hardlopen ook niet kapotgegaan. Je zult alleen de omstandigheden moeten aanpassen, bijvoorbeeld door het afbreken af te schaffen".

De mogelijkheid dat er superprogramma komt dat het hele schaakspel doorkrijgt en die ene variant vindt die wit onherroepelijk naar

Hoe neuroloog Paul van der Lugt zijn vergaderingen uitzit

EEN SAAI LEVEN

"Ik maak wel mee dat mensen in zo'n vergadering verbaasd opkijken als ik een opmerking plaats waaruit blijkt dat ik het gevolgd heb. "Oh, heb je toch geluisterd", zeggen ze dan. Ze dachten dat ik alleen maar zat te tekenen en er met mijn hoofd niet bij was."

Aan het woord is Paul van der Lugt, neuroloog, en verwoed maker van 'doodles'. Mijn kleine Engelse woordenboekje categoriseert die onder de dodelijke noemer 'meaningless marks on paper', dus wellicht is de term toch niet zo goed gekozen. Want wat Van der Lugt tijdens vergaderingen aan tekeningetjes produceert is weliswaar vreemd, merkwaardig, absurd soms, maar lang niet altijd betekenisloos. Een beter woord is er echter niet, dus houden we het maar op doodles: tekeningen die gedachteloos uit de pen vloeien tijdens gloedvolle of vervelende betogen van medevergaders.

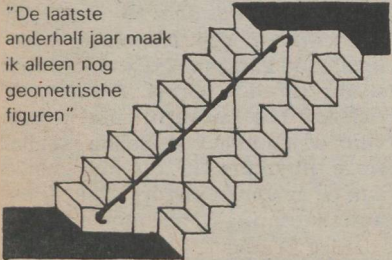

Paul van der Lugt: één tekening per vergadering (foto Franco Gori)

"Het gekke is dat ik me beter kan concentreren als ik zit te tekenen. Je kent die mensen wel die een pagina tekst diagonaal kunnen doornemen en dan precies weten wat er staat. Ik heb datzelfde met luisteren. Ik ben in staat om selectief te luisteren en eruit te pikken wat van belang is. Ondertussen teken ik."

"Het is zomaar begonnen, zoals zoveel mensen doen. lijntjes trekken

"De laatste anderhalf jaar maak ik alleen nog geometrische figuren"

op het papier dat voor je ligt. Die ga je dan opvullen, en op een gegeven moment ontstaat er een figuurtje. Bij mij ging dat verder. Tekenles heb ik nooit gehad, en buiten vergaderingen doe ik er ook nooit wat aan. Ik heb vreselijk veel vergaderd in mijn leven. In Rotterdam heb ik de hele opbouw van de medische faculteit meegemaakt. Daar had je toen soms tien vergaderingen per week. Per dag bracht ik acht uur in de kliniek door en zat ik nog eens acht uur voor de faculteit te werken. Daar hoef je geen medelijden mee te hebben, daar kies je voor. In '78 ben ik naar Maastricht gegaan en daar begon het allemaal weer opnieuw: ook daar moest een faculteit worden opgebouwd. Dus ga maar na wat ik getekend heb."

Die productie moet inderdaad formidabel zijn. Van der Lugt is onge-

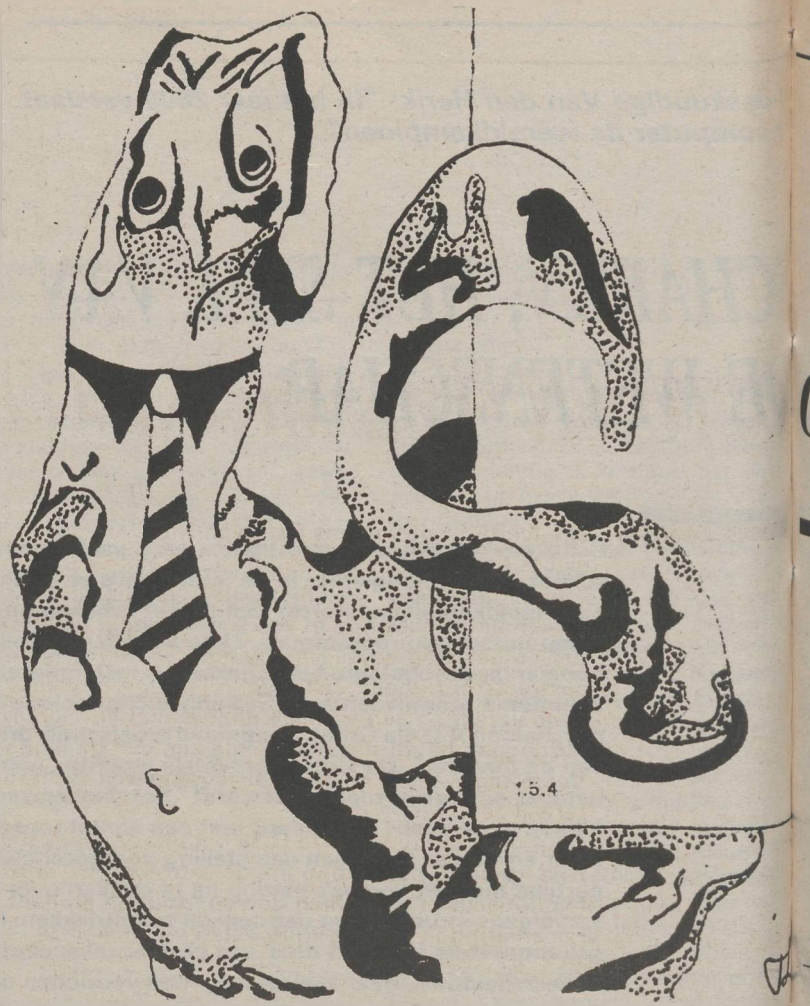
veer 25 jaar bezig. Per vergadering maakt hij één tekening. Gaan we uit van een slordige vier vergaderingen per week en veertig werkweken per jaar, in beide gevallen een bescheiden schatting, dan is er geen zakjapanner nodig om snel te concluderen dat de vergaderstukken vierduizend maal een volstrekt onbedoelde recycling hebben gekregen. Want zo begon het: op de stukken zelf, of op het toevallige blocnote dat voor aantekeningen beschikbaar was. En het andere hulpmiddel was al even toevallig: een potloodje of een pen, wat er zoal in de binnenzak werd aangetroffen. Later werd dat allemaal anders.

"Toen ik van Rotterdam naar Maastricht verhuisde heb ik mijn bureau daar eens goed uitgemest. Toen kwamen al die dingen weer tevoorschijn. Veel daarvan was natuurlijk rotzooi, maar er zaten toch ook wel aardiger resultaten tussen. Mijn vrouw heeft die uitgezocht en de mooiste hebben we in een passepartoutje gedaan. Dat is dit geworden."

Van der Lugt wijst op het omvangrijke album op tafel. Sinds hij merkte dat zijn tekeningetjes meer waren dan louter produkten van veelede vingerkramp kwam hij voortaan beter beslagen ter vergadering. Speciaal papier, en speciale pennen. Niets bijzonders allemaal, maar de spontane onverschilligheid raakte er wat van af. Toch bestrijdt hij dat hij bewust 'mooi' zit te tekenen. "Nee, zo gaat dat nog steeds niet. Ik zit niet te bedenken hoe ik een compositie nu weer eens op zal zetten. Ook de titels erbij bedenk ik pas later, als ik zie waar het op uit is gedraaid. Dan signeer ik ze ook."

"Ik ben niet erg consequent in stijl. Veel rare dierenfiguren, maar ook gekke gebouwen of tekeningen die helemaal niets voorstellen. De laatste anderhalf jaar maak ik alleen nog maar geometrische figuren, liefst met diepte erin. Dat fascineert me, bijvoorbeeld de manier waarop Escher daarmee omsprong. Ik maak nu nog uitsluitend gebruik van ruitjespapier, het ritme daarvan inspireert me. Het waarom van die omslag is mijzelf ook niet duidelijk, maar er blijkt dus toch een soort ontwikkeling in te zitten."

"Nee, het is niet uit verveling dat ik dit doe. Het is echt een concentratiemethode, alhoewel ik moet bekennen dat het me door de saaiere momenten van een vergadering heen helpt. Dus misschien heeft het toch wel iets met verveling te maken. Ik ga in ieder geval niet met mijn buurman zitten kletsen, daar heb ik ontzettend de pest aan als anderen dat doen. Ik teken ook nie-

"het mooiste van mijzelf vind ik deze, dit beest"

mand na, het heeft niets te maken met wat ik om me heen zie."

"Door mijn klaarblijkelijke voorkeur voor absurde figuren heb ik wel belangstelling voor het surrealisme. Dat zachte horloge van Dali, of het smeltende drumstel van Klaus Oldenburg, dat spreekt mij erg aan.

In het dagelijks leven heb ik minder gevoel voor het absurde. Het overkomt me eigenlijk niet dat ik het gekke in een situatie zie en daar als enige om moet lachen. Tja, in het ziekenhuis zou je inderdaad denken dat dat toch regelmatig voor moet komen, maar nee. Misschien is mijn leven daar te saai voor."

"Wat ik wel heel geestig vind zijn afbeeldingen die je op twee manieren kunt zien. Merkwaardige perspectivische vertekeningen, waar Escher zo knap in is. Ja, ook die tekening van Freud met die vrouw, of die andere poster van een oude vrouw met een grote kromme neus, waarin tevens een jonge vrouwenfiguur verborgen zit. Intrigerend vind ik dat. Ik heb het gevoel dat je om het te kunnen zien een knopje in je

hoofd moet omdraaien. Hoe zie ik dat fysiologisch voltrekt weet ik niet, daar zou ik wel eens achter willen komen."

Ik heb trouwens onlangs mijn meere bere gevonden in deze bezigheid. Dat is Frans Verheij, klinisch psychiater. Die tekent als hij patiënt tegenover zich heeft. Wat ik maar is meer absurd, hij maakt echt mooie dingen. Maar ja, hij schildert ook, en hij heeft les. Het lijkt me wel leuk om eens een dubbelexpositie in het ziekenhuis te organiseren van."

"Het mooiste van mijzelf vind ik deze, dit beest. Die is wat verdrietig uitgevallen, lelijk ook met de gekke das om zijn nek. Ik heb deze vermenigvuldigd, geplastificeerd en uitgeleend toen ik afscheid nam als voorzitter van de Nederlandse Vereniging van Neurologie; als voorbeeld van wat ik tijdens hun vergaderingen maakte. Dat kunnen ze dan gebruiken als placemat of wat dat ook. Daar zit ik niet mee."

Wammes Bos

Om

"Titels bedenik ik er pas later bij"

Bene naam them teker dere deert verdi eerst grapj het v dinn als meui spral naan inho een lent. hem van voor ven. bruil teke fase riod. optie de s heef gen. Wijs De van van twee ma oplc and prol waa ke t staa dek wist der. die relet Het om mo wer een In : me ma ma An De ool eig het ool loc eet het wo

OTTO EN 'THE MEANING OF LIFE'

Zijn leeftijd valt volgens Otto van Nieuwenhuizen, tweedejaars student Geneeskunde, niet te bepalen, hoewel zijn paspoort 35 jaar aangeeft. Zelf noemt hij zich een yogi, een bruggenbouwer en een mysticus, want hij zoekt de verbinding tussen hemel en aarde, tussen het proces en het reeds gevormde, tussen de geest en het lichaam, kortom tussen beleving en beschouwing. Zijn hobby noemt hij levensbeschouwing, een abstracte bezigheid. Zelf weet hij er nog te weinig van om het redelijk duidelijk uit te kunnen leggen aan mensen die het niet kunnen of zelfs niet willen begrijpen. Otto: "Uitleggen heeft meestal weinig zin, dus ga ik maar rustig verder met wat ik doe. Voorlopig weet ik niet wat er te gebeuren staat, net zo min als een rivier dat weet terwijl ze verder stroomt."

Voor dit interview achtte Otto het noodzakelijk dat ik te kennen gaf met welke Otto ik wilde praten; de astronoom, de astroloog, de antropoloog, de filosoof, de masseur, de hypnotiseur of misschien gewoon met de student. Zoveel opgeslagen literatuur en reiservaring in één brein moesten wel leiden tot een gespleten persoonlijkheid.

Beneden aan de deur prijkt het naambordje; Otto Casanova, Metathematics Research. Dat laatste betekent zoveel als iemand die meerdere thema's van het bestaan bestudeert. De zelf gekozen achternaam verdient een verdere uitleg. Op het eerste gezicht lijkt het een puberaal grapje van een jongetje, die zich na het veroveren van het eerste vriendinnetje het liefst laat aanspreken als de doorgewinterde Franse charmeur, maar daarvan is hier geen sprake. Als wereldreiziger heeft de naam van Nieuwenhuizen weinig inhoud en Otto zocht dan ook in een vreemde taal naar een equivalent. Het Italiaanse Casa Nova werd hem in een bar ergens in de buurt van Hollywood door een cineast voorgesteld en daar is het bij gebleven. In het astronomische taalgebruik heeft Nova nog een extra betekenis. Het is namelijk een levensfase van een ster. Het duidt de periode aan dat de ster bijzonder fel oplicht, zoals gebeurt moet zijn met de ster van Bethlehem. Ook dat heeft tot de naamskeuze bijgedragen.

Wijsheid

De belangrijkste vraag in het leven van Otto is wat de mogelijkheden van de mens zijn. Otto: "Er zijn twee soorten mensen. De ene groep maakt meer problemen dan waar zij oplossingen voor heeft, terwijl de andere groep meer oplossingen dan problemen heeft. Ik wil ontdekken waar die grenzen van het menselijke brein liggen. Alles wat er nu bestaat aan gevestigde kennis is ontdekt door iemand die absoluut niet wist wat hij aan het doen was. Door dergelijke toevalligheden worden die grenzen van de menselijke wereld steeds weer verlegd." Het zit in de Nederlandse volksaard om op reis te gaan als er iets ontdekt moet worden. Dus ging ook Otto op wereldreis. En van overal pikte hij een beetje wijsheid mee. In San Francisco maakte hij kennis met de astrologie. Een immense materie waarvan hij voorlopig nog maar een klein gedeelte begrijpt, maar toch reeds voldoende om in Amerika voordrachten te houden. De kennis van astrologie heeft hem ook duidelijk gemaakt dat tijd eigenlijk niet bestaat en daarom is het vaststellen van iemands leeftijd ook onmogelijk. Otto: "De omlooptijd van de aarde om de zon is een jaar, maar de menselijke ziel heeft ook kenmerken die beïnvloed worden door andere planeten met

Otto Nieuwenhuizen/Casanova: student, masseur, astroloog, antropoloog, filosoof, astronoom, hypnotiseur en reiziger (foto Franco Gori)

een veel langere omlooptijd. Waarschijnlijk zijn de leeftijden van mijn lichaam en mijn ziel dan ook niet gelijk. Op de vraag hoe oud ik ben kan ik daarom ook geen antwoord geven."

Zomerbloesje

Eén van mijn eerste ontmoetingen met Otto vond plaats in de strenge winter van 1987. Het voor 's morgens ongeveer vijftien graden en op weg naar Randwyck fietste ik zij aan zij met Otto, die gekleed was in een flinterdun zomerbloesje met de bovenste knoopjes los, een dunne spijkerbroek en sandalen met daarin blote voeten. Als je hem zag leek het wel twintig graden boven nul.

Otto: "Ik heb ooit in een boek gelezen dat er een ademhalingsoefening bestond die warmte opwekt. Dat was onzin dacht ik meteen. Op school had je geleerd dat warmte afkomstig was van de bonen die je at en niet van de lucht die je inademde. Maar dat bleek slechts een gedachte die anderen op mij overgebracht hadden. Na een paar keer oefenen lukte het echt."

nog uitdraagt. Otto: "Eigenlijk is massage iets dat in het kleuterschoolpakket opgenomen zou moeten worden. Het is een soort opletten voor je eigen lichaam en het geeft een band met anderen. Het is niet mogelijk iemand te masseren met wie je ruzie hebt. It brings you to your senses. Men zegt ook dat het lichaam een geheugen is. Een gebeurtenis van vroeger, bijvoorbeeld een niet goed verwerkte klap in het gezicht, wordt ergens in dat lichaam opgeslagen. Door dat wat te doorkneden worden die ervaringen weer gehomogeniseerd. De mensen worden er soepeler van, alerter, levendiger."

De interesse in het occulte nam steeds meer toe. Eigenlijk was het voor Otto al begonnen als kind, maar daar werd hij van alle zijden tegengewerkt. Zo was het verboden om in de klas te dagdromen, terwijl dat juist een uitgangspunt van hypnose en meditatie is om je gedachten te ordenen.

Otto en Ukko

In Finland zwierf hij een tijdje

Otto, evenals Stonehenge, antwoorden uit de geschiedenis waarvan de vraag verloren is gegaan. Otto: "Hoe kunnen mensen dat ooit gebouwd hebben. Japanners hebben het later geprobeerd na te bouwen, maar zelfs hen is het niet gelukt. Volgens mij is die pyramide gebouwd met geluid. Die Egyptenaren hadden iemand die stenen kon leviteren (de zwaartekracht uitschakelen). Dat gaat natuurlijk tegen alle natuurwetten in. Maar net zoals ze tweehonderd jaar geleden de wetten van elektriciteit niet kenden en daar allemaal wonderen in zagen, zo is er nu ook nog wel een stapel onbekende wetten."

Anubis

Het zoeken naar dat onbekende is een belangrijk element in Otto's levensbeschouwing. Het leviteren heeft hij nog nooit met eigen ogen gezien. Wel kan hij bogen op een aantal andere zeer vreemde ervaringen. Otto: "Een keer kwam ik terug uit een pyramide en ik zag een brandende kaars. Bij mezelf dacht ik; laat ik eens proberen of die kaars uit kan. En op het moment dat ik dat dacht ging de kaars uit." Hij heeft het daarna nooit meer geprobeerd. Die ene maal was voldoende.

De pyramiden werkten zeer inspirerend op Otto. Nadat hij een middagje met zijn brein gespeeld had in een prehistorische pyramidegang dwaalde hij ietwat verdoofd door de Egyptische woestijn. Otto: "Opeens zag ik een hond rondlopen, die sprekend leek op Anubis, de god van de dood. Precies dezelfde snuit, precies dezelfde oren. Ik volgde het beest en hij leidde mij direct naar een begraafplaats. Half slaapwandelend ging ik verder en later ontdekte ik dat ik al tijdenlang door een legerkamp aan het lopen was. In mijn toeristenplunje, omhangen met camera's, liep ik door een kamp dat streng verboden was voor elke buitenlander. Egypte leefde in die tijd nog niet zo vriendschappelijk met de buurlanden. Op het moment dat ik weer naar buiten wilde lopen dacht ik: dit kan toch niet. En op hetzelfde moment kwam er een soldaat die hetzelfde zei. Ik wilde wel weer snel terugkeren naar mijn eerdere gedachtegang, maar dat ging niet meer. Want binnen de kortste keren stonden er acht soldaten om mij heen die mij wilden arresteren."

De wereldreis eindigde voorlopig in Maastricht, maar ook de studie geneeskunde (de plaats waar het occulte, de geest, en het waarneembare, het lichaam, elkaar raken) is slechts een tussenstation in Otto's levensreis. Het eindpunt daarvan is ook voor hem vooralsnog onduidelijk, maar de dood zal het niet zijn. Otto: "Vroeger dacht men dat de aarde plat was. Nu denken sommigen dat het met de dood afgelopen is. Ik weet nog niet wat, maar het lijkt mij mogelijk dat er zowel na de dood als voor de geboorte andere dingen zijn." De levensbeschouwing is zijn reisleidende en de zoektocht naar het occulte zijn belangrijkste kaart: Alle toevalligheden komen ergens vandaan, daar moet een oorzaak achter zitten.

Na een behoorlijk uitgelopen gesprek moet ik haast maken om de volgende afspraak niet te missen. Otto stelt mij gerust: "Rustig maar, je komt zeker op tijd." En inderdaad; onderweg staan alle stoplichten op groen.

Marc Bonten

Paniek brengt onderzoeker in verlegenheid

DE THEORIE WAS TE MOOI OM HELEMAAL WAAR TE ZIJN

Verlegenheid is niet alleen een charmante eigenschap, die door niet-verlegen personen op prijs wordt gesteld. Verlegen mensen houden zich op de achtergrond, alleen maar omdat ze niet op de voorgrond durven treden. Voor een verlegen iemand kan het knap lastig zijn als hij zijn mond niet open durft te doen in een onderwijsgroep of als hij niet alleen naar een film kan gaan. Zo kan de charmante eigenschap catastrofale gevolgen aannemen. In de geestelijke gezondheidskunde is er een mooie eufemisme voor bedacht: sociale angst. Er is weinig onderzoek naar dat euvel gedaan en daar wil de vakgroep geestelijke gezondheidskunde verandering in brengen. In het kader van het onderzoeksproject Experimentele Psychopathologie worden nu proefpersonen gezocht die willen meewerken aan een onderzoek naar verlegenheid. Een verlegen karakter is daarbij een absoluut vereiste. Daar wilden we graag meer van weten en dus belden we naar het nummer dat vermeld stond bij de oproep in dit blad. "Tja", is het antwoord van prof. dr. Marcel van den Hout, die aan de andere kant de hoorn opneemt, "daar is eigenlijk nog niets over te zeggen, het onderzoek moet nog beginnen. Ik kan je alleen iets vertellen over andere onderdelen van het project, maar dat gaat dus over andere vormen van angst en pijn. Daar kan ik meer over vertellen dan over verlegenheid". Nou graag, voor het laatste nummer letten we niet zo op actualiteit, als het verhaal maar aardig is.

Je hebt angst en angst, zo begint het verhaal. Als er een aanleiding is, kun je angst verklaren. Je zit bijvoorbeeld voor een examen of je zit in een vliegtuig dat net opstijgt. Dat overkomt iedereen dus wel eens. Moeilijker wordt het bij pathologische vormen: obsessies, simpele fobieën, excessieve verlegenheid of paniekstoornissen als gevolg van agorafobie. Vooral op dat laatste fenomeen heeft Van den Hout zijn onderzoek gericht. Vier jaar geleden is hij samen met klinisch psychiater Eric Griez gepromoveerd op de effecten van het toedienen van CO₂-gas aan paniekpatiënten. Door de patiënten een teug van dat onschadelijke gas te laten innemen lokten zij dezelfde paniekreactie uit als bij de patiënt in het geval van een "gewone" paniekaanval optrad. Op die manier leerden patiënten omgaan met hun paniek en nam in veel gevallen de frequentie van hun aanvallen af. Toch is de wijze van behandelen nooit tot wondermiddel verheven. De aanvallen verdwenen niet helemaal.

Paniek

Veel groter dan het therapeutisch belang bleek het theoretisch belang, legt Van den Hout uit: "Zo'n aanval komt nergens vandaan. Bij iemand met een spinnenfobie weet je dat je een reactie krijgt als je hem een spin voor de neus houdt, maar hier is het veel moeilijker. Zomaar, out of the blue raak je in paniek, met alle lichamelijke sensaties vanden. Je krijgt geen lucht meer, wordt duizelig, je voelt tintelingen in je vingers en hartkloppingen; je denkt dat je doodgaat. Hoe is dat in godsnaam mogelijk, waar komt dat vandaan? We hebben daar veel onderzoek in geïnvesteerd met hulp van ZWO, want klinisch gezien gaat het om de meest invaliderende vorm van angst. En tot voor kort dachten we inderdaad dat we de stukjes van de puzzel heel mooi in elkaar hadden gepast. We konden namelijk met farmacologische middelen, dat wil zeggen met toediening van kooldioxyde-gas of met een infuus van natriumlactaat de

Marcel van den Hout: geen paniekreactie (foto Franco Gori)

paniekreactie provoceren. Dat leidde bij patiënten wel en bij normals niet tot angst. Nu kon je dat op twee manieren verklaren. Een heel populaire verklaring is altijd geweest dat paniekpatiënten een of andere biologische eigenaardigheid hadden, waardoor bij het toedienen van dat gas of lactaat de paniekreactie getriggered werd. Er zou bijvoorbeeld iets mis moeten zijn met het limbisch systeem. En dan was er nog een andere verklaring mogelijk: paniekpatiënten lijden eigenlijk aan een fobie, die niet door externe, maar door interne prikkels getriggered wordt. Je voelt eerst de lichamelijke sensaties en vervolgens

raak je in paniek. We zijn toen gaan kijken of die veronderstelling juist was en tot voor een paar maanden bleken inderdaad alle tests te kloppen met die introceptieve verklaring. Je diende iemand kooldioxyde of lactaat toe en bij de patiëntengroep zag je inderdaad dat daarvoor de introceptieve angst losgemaakt werd, hetgeen leidde tot angst. Bij normals was dat niet zo.

Daar traden wel de gewone lichamelijke reacties op als een snellere hartslag of duizeligheid, maar die leidden niet tot angst. En bij patiënten zag je dat bij herhaling van de proef de angst minder werd. Dat

wijst er volgens ons op dat de biologische verklaring onjuist is".

Bang maken

Een ander experiment bevestigde de introceptieve verklaring. Eveneens met hulp van ZWO voerde medisch psychologe Margot van der Molen een experiment uit met normals, bij wie ze introceptieve angst induceerde. Met andere woorden: ze maakte de ene groep niet-patiënten, die als vrijwilliger aan het experiment deelnamen, bang dat ze hen kooldioxyde of lactaat ging toedienen en dat ze daar erg angstig van zouden worden. De andere groep 'normals' kreeg te horen dat het lactaat of het gas een prettig gevoel van opwindning teweeg zou brengen, alsof je naar een spannende film zat te kijken. Wat zij er niet bij vertelde was dat in iedere groep de ene helft kooldioxyde of lactaat toegediend werd en de andere helft een placebo. Wat gebeurde er? Bij de groep met de "angst-instructie" voelden de mensen met een placebo niets, maar de proefpersonen die gas of lactaat binnengekregen hadden, voelden een sterke angstreactie. Zij scoorden even hoog als pa-

telijke hartslag, maar vervolgens kregen ze een valse hartslag te horen, die geleidelijk sneller en sneller begon te kloppen, tot veertig procent boven de werkelijke snelheid, twee minuten lang. De patiënten gaven aan dat ze last hadden van duizeligheid en angst en hadden inderdaad een hogere hartslag en bloeddruk, terwijl de normals niets voelden en zelfs een tragere hartslag kregen.

"Dat bevestigde dus opnieuw onze theorie", zegt Van den Hout. "Maar daarna gebeurde er iets vreemds. Recent hebben wij onderzoek met het geneesmiddel Yohimbine waarvan vastgesteld was dat het angst veroorzaakte bij paniekpatiënten. Wij dachten: nogal wonderdes, want Yohimbine veroorzaakt introceptieve reacties, waarvan de patiënten schrikken. En we veronderstelden ook dat normals een normale hoeveelheid Yohimbine van 20 milligram feilloos zouden onderscheiden van een placebo. Maar dat klopte niet: normals maakten absoluut geen onderscheid en voelden geen enkele reactie, op een persoon na, die een lichte sexuele opwinding voelde. Bij patiënten lag dat heel anders: die hadden binnen een kwartier precies in de gaten wat

tiënten. Bij de groep met de "plezierig gevoel"-instructie was het resultaat dramatisch afwijkend. Of de proefpersonen nu kooldioxyde, lactaat of een placebo werd toegediend, op een enkele uitzondering na kreeg niemand een plezierig gevoel.

Valse hartslag

In Duitsland werd aan de universiteit van Marburg de theorie getoetst met psychologische ingrepen. Patiënten en normals werden in een hokje geplaatst en kregen daar hun eigen hartslag te horen. De eerste tien minuten hoorden ze hun wer-

Yohimbine en wat placebo was. Tot dan toe hadden we aangenomen dat er geen biologische verschillen bestonden tussen patiënten en normals en dat er biologisch niets aan de hand was met patiënten. Daarvoor hadden we heel robuuste steun gevonden. Maar de test met Yohimbine wijst keihard de andere kant op. Blijkbaar is er dus toch een interactie tussen de biologische predispositie en psychologische leerprocessen: sommige mensen blijken veel meer aanleg te hebben dat gedrag aan te leren".

Jacques Herraets

BU
U
A
Promo
Drs. H
geprom
schrift:
"pine".
ker.
Drs. va
mogelij
hoofd
voor/ac
rtinger
en de v
beschri
aantal
bruikt.
bewegi
zende v
halswe
tijdstip
De re
een ba
een pa
wijken
deze r
gaan o
nemen
beweg
Promo
Op 17
proefs
pects
digd.
Hoor
Drs.
naar c
het li
herste
De re
aan d
R
24-06
Tonge
88825
01-07
straat
11-07
tentoc
info:
23-08
88821
29-08
info:
88731
88882
Tusse
ducti
(Eve)
Serva
tel. 2
02-05
Tong
8882
02-05
Tong
8882

'Bulletin' wordt verzorgd door de dienst Voorlichting. Kopij inleveren bij de redacteur van deze rubriek, Frank Speet, kamer 304 (Jezuïetenklooster) op speciale kopijbladen (bij hem verkrijgbaar). Kopij dient UITERLIJK VOOR VRIJDAG 12 UUR ingeleverd te worden voor de Observant die de week daarop verschijnt. De dienst Voorlichting behoudt zich het recht voor berichten in te korten, te wijzigen of niet meeten op te nemen. Informatie: Frank Speet, ist. 319.

Universiteit

Algemeen

Promotie H. van Mameren

Drs. Henk van Mameren is op 16 juni gepromoveerd. De titel van zijn proefschrift: "Motion patterns in the cervical spine". Promotor was prof.dr. J. Druker.

Drs. van Mameren heeft gekeken of het mogelijk is om van bewegingen van de hoofd ten opzichte van romp in het voor/achterwaartse vlak, vastgelegd met röntgenfilms, de beweging van schedel en de wervels ten opzichte van elkaar te beschrijven aan de hand van een groot aantal parameters dan tot nu toe gebruikt. Het blijkt dat de grootte van de bewegingsomvang tussen twee aangrenzende wervels, vooral hoog en laag in de halswervelkolom, per individu en per tijdstip van onderzoek sterk wisselt.

De resultaten van dit onderzoek kunnen een basis zijn voor de vaststelling dat bij een patiënt met genoemde klachten afwijkend wordt bewogen. Het is met deze methode tevens mogelijk om na te gaan of er een relatie bestaat tussen afnemen van de klachten en meer normaal bewegen in de halswervelkolom.

Promotie F. Brouns

Op 17 juni heeft drs. Fred Brouns zijn proefschrift "Food and fluid related aspects in highly trained athletes" verdedigd. Promotors waren prof.dr. f ten Hoor en prof.dr. W. Saris.

Drs. Brouns heeft onderzoek gedaan naar de invloed van eten en drinken op het lichamelijke prestatievermogen en herstel bij topsporters.

De resultaten van het onderzoek tonen aan dat de voedselinneming bij het ge-

bruiken van normale voedingsmiddelen te kort schiet, wanneer het energieverbruik groter wordt dan 4700 kcal. per dag. Als de sporter vloeibare koolhydraatoplossingen inneemt kan de energie-innemings wel gelijke tred houden met het energieverbruik. In die situatie wordt tevens een significante prestatieverbetering bereikt, is de afbraak van lichaamseigen energie- en eiwitvoorraden geringer en treedt een versneld herstel op.

Promotie drs. G. Dunselman

Ook op 17 juni verdedigde drs. Gerard Dunselman zijn proefschrift "Endometriosis. Clinical and Experimental Aspects". Promotor was prof.dr. J. de Haan.

Endometriosis is het voorkomen van baarmoederslijmvlies buiten de baarmoeder. Uit het onderzoek van Dunselman blijkt dat er bij vrouwen met endometriosis een verhoogd aantal witte bloedcellen in de buikholte voorkomt en dat deze een verhoogde activiteit vertonen. Dit zou enerzijds een verklaring kunnen zijn voor het ontstaan van endometriosis, anderzijds zouden de grotere aantallen actieve witte bloedcellen verantwoordelijk kunnen zijn voor verminderde vruchtbaarheid.

Ook heeft Dunselman onderzocht, d.m.v. een dierexperiment, welke invloed endometriosis heeft op de vruchtbaarheid. De oorzaak van de verminderde vruchtbaarheid bij endometriosis dient gezocht te worden in de periode rond de in-nesteling van de bevruchte eicel in de baarmoeder.

Promotie drs. M. Havenith

Op vrijdag 24 juni zal drs. Michaël Havenith promoveren op zijn proefschrift "Tumor cell-extra cellular matrix interactions". Promotor is prof.dr. f Bosman.

Drs. Havenith heeft de wisselwerking onderzocht tussen tumorcellen en omringend bindweefsel.

In het algemeen geldt dat kwaadaardige tumoren basaal membraan bevatten dat op vele plaatsen onderbrekingen vertoont, terwijl goedaardige tumoren continu membraan hebben. Drs. Havenith heeft vanuit dit gezichtspunt een grote serie dikke darmtumoren onderzocht. De rand van deze tumoren vertoont nauwelijks basaal membraan, hetgeen in overeenstemming is met de veronderstelling dat de barrièrefunctie van de membraan op de plaats van invasieve groei verloren gaat. Centrale gebieden vertoonden wat basaal membraan betreft, een sterke variatie. Een geringe basaal membraan-afzetting in het centrum van de tumor ging gepaard met een kortere overlevingsduur.

Uit een vergelijkende studie van longcarcinomen bleek de afzetting van basaal membraan op zowel elektronen- als lichtmicroscopisch niveau sterk overeenkomende resultaten op te leveren. De rand van deze tumoren liet -in tegenstelling tot de dikke darmtumoren- continu basaal membraan zien. Dit verschil wordt verklaard door de speciale bouw van de long. De tumor breidt zich aan de rand uit in de longblaasjes, die in feite behoren tot de buitenwereld. De basaal membraan van de tussenschotten van de longblaasjes blijft intact.

Promotie drs. Ma Xi

Op vrijdag 1 juli om 16.00 uur zal drs. Ma Xi zijn proefschrift "Thrombin activity in plasma" verdedigen. Promotors zijn prof.dr. H. Hemker en dr. M. van Dam-Mieras (OU).

Indienen subsidieverzoeken SWOL

Voor degenen die een subsidieverzoek willen richten aan het SWOL-Universiteitsfonds geldt als eerstvolgende sluitingsdatum voor het indienen van aanvragen: 1 september.

Na advisering door het College van Dekanen zullen de tijdig en volledig ingediende verzoeken in de bijeenkomst van de Commissie van Bestedingen RL/SWOL Universiteitsfonds van 30 september aan de orde komen.

De verzoeken kunnen schriftelijk worden gericht aan SWOL-Universiteitsfonds, t.a.v. L. Franken, dienst AJZ. Aanvraagformulieren kunnen worden verkregen bij het secretariaat van AJZ, tel. 888304.

Afstuderen eerste student GKG

Op vrijdag 24-6 studeert de eerste student Geestelijke Gezondheidskunde af. Dat is Anke Weenink. Ter gelegenheid van dit afstuderen wordt een receptie gehouden in het Kruithuis vanaf 16.30 uur.

Verhuizing dienst Voorlichting

Op 12 juli gaat de dienst Voorlichting verhuizen van Tongersestraat 53 naar Bouillonstraat 3.

Voorlichting is daar te vinden op de begane grond in de kamers 0010 en 0016. De telefoonnummers waarmee men de medewerkers van Voorlichting kan bereiken zijn: 887172 en 887171.

Versijning Bulletin en Observant

Dit is de laatste Observant en Bulletin voor de zomervakantie.

Hieronder volgt een overzicht van de verschijningsdata en de data voor het inleveren van de kopij:

- Nr. 1 op 2-9, inleveren 26-8;
- nr. 2 op 9-9, inleveren 2-9;
- nr. 3 op 16-9, inleveren 9-9;

- nr. 4 op 23-9, inleveren 16-9;
- nr. 5 op 30-9, inleveren 23-9;
- nr. 6 op 7-10, inleveren 30-9;
- nr. 7 op 14-10, inleveren 7-10;
- nr. 8 op 21-10, inleveren 14-10;
- nr. 9 op 28-10, inleveren 21-10;
- nr. 10 op 4-11, inleveren 28-10.

Kopij voor Bulletin dient vóór vrijdag 12.00 uur ingeleverd te worden bij Frank Speet, dienst Voorlichting. LET OP: de dienst Voorlichting is na de vakantie te vinden in Bouillonstraat 3, begane grond, kamers 0010 en 0016, tel. 887171 of 887172.

Boektentoonstelling

Van 11-7 tot en met 2-9 wordt in de kloostergang van Bonnefantenstraat 2 een boektentoonstelling gehouden met als titel "De vrouw te boek". De boeken zijn afkomstig uit de Jezuïetencollectie van de Universiteitsbibliotheek. Vrouw te boek belicht aan de hand van deze literatuur de positie van de vrouw in Nederland. Tijdstip: ongeveer de late middeleeuwen tot de helft van deze eeuw. Aan de orde komen o.a. huwelijk, sexualiteit, moederschap, opvoeding en arbeid.

Zomeropenstelling UB

Van 4-7 t/m 27-8 heeft de Universiteitsbibliotheek de volgende openingstijden:

- Bonnefanten:
 - ma, wo, do, vr: 9.00-17.00 uur
 - di: 9.00-20.00 uur
 - za: gesloten
- Nieuwenhof:
 - ma, wo, vr: 9.00-20.00 uur
 - di, do: 9.00-23.00 uur
 - za: gesloten
- AZM/BMC:
 - ma, di, wo, do: 9.00-19.00 uur
 - vr: 9.00-17.00 uur
 - za: gesloten
- Randwijk:
 - ma, di, wo, do, vr: 9.00-17.00 uur
 - za: gesloten.

RL Verkoopbureau gesloten

Het RL Verkoopbureau zal i.v.m. de vakantieperiode gesloten zijn van 26 juni t/m 19 augustus.

Agenda Circumflex tot september

- Woensdag 29-6 20.00 uur: PR-bijeenkomst in De Stijl i.v.m. introductieperiode.
- Woensdag 13-7: uitstapje naar Diepenbeek: eindejaarsfeest studenten aan het Limburgs Universitair Centrum + cantus voor de liefhebbers.
- Dinsdag 23-8: Welkomstfeest op de Veronicaboot.
- Woensdag 24-8: Caribbean night in De Stijl.
- Vrijdag 26-8: Mondriaan Party in De Stijl.
- Maandag 29-8: Tekenfilmfestival. De verenigingsintroductie begint op vrijdag 9-9 om 16.00 uur en loopt tot zondag 11-9 's avonds. Deelname f 50,-. Informatie: Evert ten Voorde, tel. 613411. Uiterste inschrijfdatum: 1-9. Circumflex is iedere werkdag bereikbaar tussen 12.30 en 13.30 uur. Bernardusstraat 12, tel. 251088.

Bestuur SIB

De afdeling Maastricht van de Studenten- en Jongerenvereniging voor Internationale Betrekkingen (SIB) heeft een nieuw bestuur gekozen voor het bestuursjaar 88/89. Annet van Schreven, voorzitter, tel. 252578.

Hans Douven, secretaris, tel. 213672. Maarten van Heur, penningmeester, tel. 04492-5052.

Jo Dorscheidt, coördinator werkgroepen, tel. 472863. Mariëtte Nijsten, coördinatrice publiciteit, tel. 253568.

Extra reismogelijkheden NWO

Dankzij extra overheidsmiddelen kan de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek met ingang van dit jaar aan een aanzienlijk aantal jonge wetenschappelijk onderzoekers (AIO's en OIO's) extra mogelijkheden bieden voor buitenlandse studiereizen van max. drie weken.

Via een korte beoordelingsprocedure kunnen dit jaar max. 200 studiereizen worden gesubsidieerd uit een nieuw NWO-fonds "Stimuleringsgelden voor internationalisering". Binnen Europa geldt een maximum van f 2000,-, buiten Europa maximaal f 3000,-.

NWO geeft prioriteit aan aanvragen waarbij de universiteit of het wetenschappelijk instituut waarbij de aanvrager werkt ook zelf bereid is een concrete financiële bijdrage te leveren. Ook zullen aanvragen waarbij uitwisseling van onderzoekers of vorming van internationale netwerken prioriteit hebben.

Buitenland

Bureau Buitenland Info

Bureau Buitenland ontving onlangs informatie over de volgende onderwerpen:

- Het Japanse Ministerie van O&W geeft vier beurzen voor Nederlanders die in Japan willen gaan studeren: hetzij voor 2 jaar (vanaf april 89) hetzij voor 1,5 jaar (vanaf oktober 89). Aanmelden via mw. de Groot bij ons Ministerie van O&W, tel. 079-531911. Aanmeldingsformulieren moeten vóór 31-8-88 binnen zijn.

Meer informatie: op dinsdag en donderdag van 10.00 tot 11.30 uur bij bureau Buitenland, kamer 3023, Tongersestraat 53, tel. 888309/311, Han Aarts en Ingrid Regout.

Op deze tijden kan tevens informatie worden ingewonnen door studenten die willen gaan studeren in het buitenland.

Onderwijs

Bureau Studentendekanen

Studentendekanen: mw. H. de Bruin en mw. J. Creemers. Gewijzigde openingstijden secretariaat bureau Studentendekanen: maandag t/m donderdag van 13.30-16.00 uur. Voor het maken van afspraken en voor informatie kan men op bovengenoemde tijden terecht op kamer 2225, Bouillonstraat 3 of via telefoonnummer 887367. Gewijzigde telefonische spreekuren: via tel. 887367 zijn de dekanen rechtstreeks bereikbaar uitsluitend tussen 13.30 en 14.00 uur van maandag t/m donderdag. De studentendekanen werken uitsluitend op afspraak.

Bij het dekanaat kan men terecht met vragen, problemen inzake toelatingsvoorwaarden, aanmelding, loting, plaatsing, inschrijving, omzwaai, studiestaats, studiefinanciering, (hardheids)clausule, bezwaarschriften, beroepszaken, militaire dienst, studiemogelijkheden, persoonlijke en financiële problemen, consequenties nieuwe wetgevingen, studieduur, etc.

RL-Agenda

24-06 Promotie M. Havenith, Aula, Tongersestraat 53, 16 uur, info: tel. 888257/269.

01-07 Promotie Ma Xi, Aula, Tongersestraat 53, 16 uur, info: tel. 888257/269.

11-07 t/m 02-09 Vrouw te boek, boeken-tentoonstelling in Bonnefantenstraat 2, info: tel. 887438.

23-08 t/m 28-08 INKOM '88, info: tel. 888211.

29-08 t/m 31-08 Facultaire introductie, info: FdG, tel. 888433; FdGW, tel. 887316; FdR, tel. 887020; FdEW, tel. 888829.

Tussen 01-09 en 18-09 Verenigingsintroducties, info: Circumflex, tel. 613411 (Evert); Koko, tel. 250968 (Natascha); Servatius, tel. 255203 (Ewoud); Tragos, tel. 211187.

02-09 Promotie G. van der Molen, Aula, Tongersestraat 53, 14 uur, info: tel. 888257/269.

02-09 Promotie f van der Horst, Aula, Tongersestraat 53, 16 uur, info: tel. 888257/269.

05-09 Opening Academisch jaar 88/89, Aula, Tongersestraat 53, 16 uur.

09-09 Promotie L. Bouter, Aula, Tongersestraat 53, 14 uur, info: tel. 888257/269.

09-09 Promotie W. Gijselaers, Aula, Tongersestraat 53, 16 uur, info: tel. 888257/269.

16-09 Promotie J. Maessen, Aula, Tongersestraat 53, 14 uur, info: tel. 888257/269.

23-09 Promotie G. Janssen, Aula, Tongersestraat 53, 16 uur, info: tel. 888257/269.

29-09 Inaugurele rede prof.dr. J. Knottnerus, Aula, Tongersestraat 53, 16 uur, info: tel. 888257/269.

30-09 Promotie J. Janssen, Aula, Tongersestraat 53, 14 uur, info: tel. 888257/269.

30-09 Promotie Ch. van Berlo, Aula, Tongersestraat 53, 16 uur, info: tel. 888257/269.

Studentenhuis „In de Fortuyn”

Boschstraat 97, links van de St. Matthiaskerk

☆ Aldaar zijn gevestigd het **RK Studentenpastoraat Maastricht** en de **RK Studentenvereniging Servatius**.
Telefoon 043-211126. Secretariaat open: 9.30-12.30 uur.

☆ In het studentenhuis zijn ingericht: een grote **conversatiezaal** met o.a. bar, TV en piano, een ruime **leeszaal-bibliotheek** (ook open voor vrije studie), een **kapel** voor meditatie en kleinere **ruimten** voor gespreksgroepen.

☆ Het studentenhuis biedt graag gastvrijheid dagelijks van 9.30-12.30 uur en na afspraak ook de rest van de dag.

☆ Welkom zijn de studenten van Universiteit en alle H.B.O.-instellingen, ongeacht hun levensovertuiging.

☆ Elke zondagmorgen om 10.30 uur en donderdagavond om 19.30 uur is er een **Eucharistieviering** voor studenten.
De studentenvastor is de gehele week bereikbaar voor persoonlijke gesprekken.

**Het Studentenhuis „In de Fortuyn”
is een open huis**

Boekhandel
DE TRIBUNE
Kapoenstraat 8
6211 KW Maastricht
Telefoon (043) 251978

literatuur
en politiek

RESTAURANT

*”On y
mange bien
et pas
cher!”*

*Wij zijn met vakantie
t/m 30 juni a.s.*

Openingstijden:
Dagelijks vanaf 18.00 uur.
Dinsdags gesloten.
Prop. René Persoon.

**PETIT
BONHEUR**

RESTAURANT/BISTRO/TERRAS
Kapoenstraat 32
(ingang "Achter de Molens"),
6211 KW Maastricht.
Telefoon: 043-21 51 09

Heerlijke hartigheden

Ook als u maar met z'n tweeën bent kunt u bij ons terecht voor uw gebak. Onze vlaaien hebben wij iedere dag in vier verschillende groottes en ieder weekend maken wij ook van onze taarten extra kleine maten.

Het veiligste is het uiteraard om even vooraf te bestellen als u zo'n kleine taart wilt hebben.

Open: zondag van 10.00-14.00 uur, maandag van 8.00-18.00 uur, dinsdags gesloten, overige werkdagen van 8.00-18.00 uur. Tel. 214550.

Stationsstraat 5
6221 BM Maastricht
Tel. 214550

boeken
in heel linnen
in leer
met goudopdruk
in perkament

maar ook stencils,
proefschriften, e.d.

handboekbinderij
arno lipsch

hunnenvweg 41
6224 jp maastricht
tel. 043 625889
als u vakwerk op prijs stelt

**ECONOMIE
GENEESKUNDE
GEZONDHEIDS-
WETENSCHAPPEN
RECHTEN...**

**DE BOEKEN
BIJ BERGMANS**

**BOEKHANDEL
Bergmans**

NIEUWSTRAAT 9, 6211 CR MAASTRICHT, TEL.: 210825

- ★ aanleg en onderhoud van tuinen
- ★ natuurtuinen
- ★ verkoop heemplanten
- ★ adviezen voor meer natuurlijke oplossingen

de „Kriek” Bingelrade, tel. 04492-4340

Boekhandel Leiter-Nypels

DE MAASTRICHTSE
UNIVERSITEITS - BOEKHANDEL

Wolfstraat 12
6211 GN Maastricht

tel. (043) 252666*
telex 56173 leiny nl.

Studie-infotheek

Openingstijden: maandag t/m donderdag van 13.30-16.00 uur, kamer 2225, Bouillonstraat 3.

Bij de studie-infotheek ligt informatie ter inzage over studiemogelijkheden binnen het Hoger Onderwijs in Nederland. Ook liggen er vacaturelijsten ter inzage en is algemene informatie aanwezig over specialiseren, kortlopende cursussen, ontwikkelingen binnen het Hoger Onderwijs, etc. Informatie over de consequenties van de Wet Harmonisatie, CBAP- en studiefinancieringsformulieren is op de infotheek te verkrijgen.

Voor nadere vragen kan men terecht bij de studentendekanan.

Steunpunt Studiefinanciering

De telefonische spreekuren van het Steunpunt Studiefinanciering zijn: maandag t/m vrijdag 9.00-12.00 uur en 14.00-17.00 uur, tel. 06-4991122 (gratis). Voor het maken van afspraken kan men terecht tussen 16.00 en 17.00 uur, ingang Bouillonstraat 3 (voorlopig).

Studentenadministratie

De Centrale Studentenadministratie/bureau Inschrijvingen is verhuisd naar

Bouillonstraat 3 (voorlopig) en is telefonisch te bereiken via tel. 887159 of 887164.

Openingstijden (tot 1 juli): maandag t/m donderdag van 9.00-12.00 uur en van 13.30-16.00 uur en vrijdag van 9.00-12.00 uur.

Vacatures

Schriftelijke sollicitaties onder vermelding van het vacaturenummer op brief en envelop binnen 10 dagen richten aan de dienst Personele Zaken. Interne vacatures gelden uitsluitend voor medewerkers van RL of AZM.

Interne vacatures 078 en 079

De vakgroep Bedrijfseconomie bestaat momenteel uit 4 gewone hoogleraren, 3 buitengewone hoogleraren en ca. 50 medewerkers. In deze fase van ontwikkeling vraagt de faculteit voor de vakgroep Bedrijfseconomie 3 TOEGEVOEGD DOCENTEN BEDRIJFSECONOMIE M/V waarvan 2 aanstellingen van 1,0 fte (vacaturenummer 078) en 1 aanstelling van 0,5 fte (vacaturenummer 079) voor een tijdelijk dienstverband van 2 jaar.

De docenten werken in interdisciplinair teamverband mee aan de voorbereiding van het onderwijs (uitwerking curriculum, vervaardigen studiemateriaal, organiseren van speciale activiteiten, ontwerpen van toetsvragen). Verder nemen zij deel aan de uitvoering van het onderwijsprogramma (begeleiden van onderwijsgroepen en individuele studenten) en onderhouden in dat kader contacten met het bedrijfsleven.

Indien gewenst, kunnen de toegevoegd docenten ook een beperkt deel van de werktijd besteden aan onderzoek. Tenslotte leveren de docenten een bijdrage aan de algemene en bestuurlijke werkzaamheden binnen de faculteit.

Kandidaten voor de functies dienen aan de volgende kwalificaties te voldoen:

- doctoraal examen bedrijfseconomie, bedrijfseconometrie of bedrijfskunde
- enige onderwijservaring op het terrein der bedrijfseconomie
- goede communicatieve vaardigheden.

Ook belangstellenden die een ruime praktijkervaring op een van de genoemde terreinen hebben, maar (nog) niet geheel voldoen aan bovenstaande eisen t.a.v. onderwijservaring, worden uitgenodigd te solliciteren.

Salariëring: afhankelijk van leeftijd, opleiding en ervaring (minimaal f 3209,- bruto per maand).

Inlichtingen: prof.dr. H. Schreuder, tel. 888802/129.

In het kader van het streven van de faculteit naar een evenwichtige personeelsopbouw worden vrouwen uitdrukkelijk uitgenodigd te solliciteren.

Interne vacature 080

Binnen de vakgroep Cardiologie is de functie vacant van HISTOLOGISCH OF ZOÖLOGISCH ANALIST M/V 1,0 fte.

Taken: het onderzoek naar technieken voor rekanalisatie van coronair arterieën vindt plaats in proefdieren en op korte termijn ook in patiënten. De gevolgen van rekanalisatie worden met routine histologische en histochemische technieken bestudeerd. Deze werkzaamheden worden uitgevoerd in samenwerking met de vakgroep Pathologie. De kandidaat zal naast histologisch werk tevens assisteren bij dierexperimenten en bij de geautomatiseerde dataverwerking.

Vereist: opleiding tot histologisch of zoölogisch analist.

Rechtspositie: aanstelling geschiedt voor de periode van 1 jaar met een mogelijke verlenging van 2 jaar. Salaris max. schaal 6.

Inlichtingen: dr.ir. f van der Veen, tel. 888414.

Interne vacature 081

Bij de afdeling Personeelbegeleiding van de dienst Personele Zaken komt vacant de functie van PERSONEELSASSISTENT M/V. De afdeling heeft adviserende, begeleidende en uitvoerende taken o.m. op het gebied van personeelsvoorziening, -begeleiding, personeelszorg en personele organisatie.

Op de afdeling werken 5 personeelsconsulenten en 3 personeelsassistentes.

Taken:

- voorbereiding, bewaking en uitvoering administratieve procedures bij werving, selectie en aanstelling, arbeidsvoorwaarden e.d.;
- ondersteunende administratieve werkzaamheden op andere gebieden van personeelswerk b.v. bij functiebeschrijvingen, bevorderingen, plaatsen stagiaires, uitzendkrachten, student-assistenten, vorming en opleiding, functioneringsgesprekken, introductie nieuwe personeelsleden, aanvragen personeelsfonds, etc.;
- verstrekken van informatie aan chefs en medewerkers;
- secretariaal-ondersteunende taken t.b.v. personeelsconsulenten zoals agendabeheer, maken van afspraken, opvang bezoekers, archivering, correspondentie en postverzorging.

Een loopbaan met wereldwijde perspectieven

Het **ministerie van Buitenlandse Zaken** zoekt **academici** met visie, die opgeleid willen worden tot beleidsmedewerker. Zij komen afwisselend te werken op het departement in Den Haag en op de Nederlandse diplomatieke en consulaire vertegenwoordigingen in het buitenland.

Een internationale carrière

Een loopbaan als overplaatsbaar beleidsmedewerker bij Buitenlandse Zaken betekent dat u in aanraking komt met een groot aantal verschillende werkzaamheden. Deze werkzaamheden zijn gericht op het voorbereiden en uitvoeren van het buitenlands beleid. Ze lopen uiteen van het verstrekken van visa tot het schrijven van toespraken, van het bijwonen van conferenties tot het begeleiden van ontwikkelingsprojecten. Tijdens uw carrière zult u te maken krijgen met de volgende werkteerijnen:

- algemene belangenbehartiging van Nederland;
- het bevorderen van de internationale rechtsorde;
- vrede en veiligheid;
- Europese samenwerking;
- economische samenwerking en handelsbevordering;
- ontwikkelingsamenwerking;
- culturele samenwerking;
- voorlichting en perszaken;
- consulaire taken, met name belangenbehartiging van Nederlanders in het buitenland.

Toelatingseisen

Wij nodigen u uit om te solliciteren wanneer u aan de volgende eisen voldoet:

- u bezit de Nederlandse nationaliteit;
- uw leeftijd ligt tussen de 23 en 31 jaar (mannen) of tussen de 23 en 32 jaar (vrouwen);

- u heeft een (bijna) afgeronde universitaire opleiding. Onze voorkeur gaat uit naar economen, juristen, historici en politicologen. Ook linguïsten komen in aanmerking, vooral arabisten, oriëntalisten en slavisten;
- goede kennis van Engels en Frans en kennis van een derde moderne taal is een vereiste;
- ook verwachten wij kennis van economie, geschiedenis en recht, en inzicht in de internationale betrekkingen en de plaats van Nederland daarin;
- voor mannelijke kandidaten geldt dat zij aan hun verplichtingen ten aanzien van de militaire dienst voldaan moeten hebben.

Het is het streven van het ministerie van Buitenlandse Zaken het aantal vrouwelijke beleidsmedewerkers te verhogen. Vrouwelijke kandidaten wordt derhalve nadrukkelijk verzocht om te solliciteren. Bij gelijke geschiktheid wordt aan vrouwen de voorkeur gegeven.

Selectie

De kandidaten worden geselecteerd door middel van een Toelatingsonderzoek; het eerstvolgende zal in augustus-november 1988 gehouden worden. Een psychologisch onderzoek maakt deel uit van de selectieprocedure. Daarnaast worden kandidaten onderzocht op medische geschiktheid voor dienstvervulling waar ook ter wereld.

Opleiding

Buitenlandse Zaken biedt u de mogelijkheid uw veelzijdigheid ten volle te benutten en uit te breiden. Dit begint direct na de aanstelling per 1 januari 1989 met een intensieve interne opleiding van 10 maanden. Hierna volgt de eerste plaatsing van 2 jaar in een functie in binnen- of buitenland. Ook gedurende deze en volgende plaatsingen bestaat de mogelijkheid tot aanvullende opleidingen.

Tijdens de opleiding ontvangt u een salaris, dat tussen f 3.209,- en f 3.700,- bruto per maand ligt (afhankelijk van opleiding en ervaring).

Inlichtingen

Wanneer u meer informatie wilt over werkzaamheden, criteria voor toelating en arbeidsvoorwaarden, kunt u onze brochure **schriftelijk** aanvragen op het navolgende adres:

Bureau Werving, Selectie en Opleiding (DPZ/RO)
Ministerie van Buitenlandse Zaken
Postbus 20061
2500 EB 's-Gravenhage.

Ook het sollicitatieformulier dat nodig is voor deelname aan het Toelatingsonderzoek kunt u op dit adres schriftelijk aanvragen. De sluitingsdatum voor sollicitaties is 15 juli 1988.

Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Vereist:

- opleiding op HAVO/VWO-niveau
- dienstverlenende instelling
- zeer zelfstandig en accuraat kunnen werken
- goede organisatorische en contactuele vaardigheden
- ruime werkervaring, ervaring met soortgelijke werkzaamheden strekt tot aanbeveling
- goede typevaardigheid.

Salariëring: afhankelijk van leeftijd, opleiding en ervaring minimaal f 2085,- en maximaal f 3284,- bruto per maand. Inlichtingen: hoofd afdeling personeelsbegeleiding, Huub Ruyters, tel. 887181

Sport

LV&S tijdens vakantie

Donderdag 23 juni was de laatste lesdag van het LV&S-programma. Het programma ligt stil, met uitzondering van de mogelijkheden tot recreatief tennisen, buitenzwemmen en squashen.

Nieuwe programma

Vanaf 22 augustus is het nieuwe programma LV&S bekend. Dat gaat van start op 5 september. Het grootste gedeelte van de trainingen en lessen zal, zodra sporthal Randwijck gereed is, daar plaatsvinden. De kans bestaat dat gedurende de maand september het programma op gespreide accommodaties moet plaatsvinden.

Aanvraag nieuwe sportkaart

Studenten treffen in hun inschrijfpakketten voor het vervolg van de studie ook een inschrijfformulier voor de aanvraag van een nieuwe sportkaart aan. Medewerkers ontvangen het aanvraagformulier via diensthoofd of voorzitter vakgroep.

Oproep

Willen diegenen die nog in het bezit zijn van sportkleding of sportmateriaal van de RL dit zo spoedig mogelijk inleveren bij bureau LV&S.

Uitslag zaalvoetbaltoernooi

Maandag 13 juni is de finale van het zaalvoetbaltoernooi gespeeld. Na 13 avonden competitie is de einduitslag:

1. Heelkundig
2. Wij doen 't
3. Xamax Belkebreid
4. FC Qualmende Socken.

Geneeskunde

Algemeen

Voorzitter Koberaad

Per 1-8-88 zoekt het Koberaad een nieuwe voorzitter. De functie vergt niet veel tijd, maar men moet zich wel inzetten voor het wel en wee van de co's. De voorkeur gaat uit naar een 5e jaars student.

Vragen of reacties: Liesbeth Derikx, secretariaat, tel. 253004.

Prijsvraag KNMG

De Koninklijke Nederlandse Maatschappij tot Bevordering der Geneeskunst heeft een prijsvraag uitgeschreven waaraan aankomende en jonge artsen kunnen deelnemen. De bedoeling is een opstel van max. 2500 woorden te schrijven over de "bevordering van de geneeskunst". Er kan gekozen worden uit drie deelaspecten: (sociaal-)economisch, medisch-inhoudelijk of relationeel. Inzendingen dienen vóór 1 september binnen te zijn. Er zijn drie prijzen van elk f 1000,- beschikbaar. De bekroonde inzendingen worden in Medisch Contact gepubliceerd.

Informatie: tel. 030-823341.

Onderwijs

Vacatures studentleden commissies

Met ingang van het studiejaar 88/89 zullen de huidige Onderwijscommissie en haar Dagelijks Bestuur vervangen worden door een Studierichtingscommissie en een Onderwijscoördinatiecommissie. Van deze beide nieuwe commissies zullen naast leden van het wetenschappelijk personeel ook een aantal studenten deel uitmaken.

In de Studierichtingscommissie zijn zes vacatures voor studentleden en in de Onderwijscoördinatiecommissie is een vacature voor een studentlid. Belangstellenden dienen hun interesse voor het lidmaatschap van een van beide commissies schriftelijk bekend te maken vóór vrijdag 15 juli aan het secretariaat van de Studierichtingscommissie FdG, bureau Onderwijs, Tongersestraat 53.

Informatie: studentadviseurs van het FB, E. van Rijswijk, tel. 471524 en S. van Zutphen, tel. 219673. Schriftelijke informatie over de taken en werkzaamheden van de commissies: bureau Onderwijs FdG, tel. 888106.

Vacatures Studierichtingscommissie

De Vertrouwenscommissie van de Faculteitsraad FdG roept kandidaten op voor de functie van voorzitter van de Studierichtingscommissie (deze wordt door de FRAad benoemd). Ook wil zij attent gemaakt worden op de namen van geschikt geachte personen.

De kandidaten voor deze functie dienen in elk geval te voldoen aan de volgende eisen:

- uitstekende kennis van en ervaring in het Maastrichtse onderwijssysteem en -organisatie;
- sterke affiniteit met het onderwijs en vooral met de op stapel staande beleidsvoornemens;
- vermogen tot intensieve samenwerking met portefeuillehouder en het vertrouwen genieten van functionarissen in het onderwijs.

Degenen die gesolliciteerd hebben naar een lidmaatschap van de Studierichtingscommissie kunnen apart hiervan solliciteren naar de functie van voorzitter. 8 juli geldt als sluitdatum van de inzendingstermijn. Correspondentie richten aan H. van de Voort, secretaris van de Vertrouwenscommissie, bureau FdG, Tongersestraat 53.

Gezondheids- wetenschappen

Algemeen

Promotie mw. drs. I. Tijssen

Mw. drs. Ingrid Tijssen (vakgroep Beleidswetenschap) verdedigt op 29 juni om 15.30 uur aan de Katholieke Universiteit Nijmegen haar proefschrift "Kwaliteit noodt tot meer gebruik. Bruikbaarheid van sociaal-wetenschappelijke onderzoeksresultaten volgens arts-bestuurders".

Studentes gezocht voor enquête

Gevraagd vrouwelijke studenten die in de maanden september, oktober en november een of meerdere avonden per week telefonisch enquêtes willen afnemen tegen vergoeding. Een korte training zal hieraan vooraf gaan. Informatie en aanmelding: Patricia van Assema/Marcel Pieterse, vakgroep GVO, tel. 887304 (alleen tussen 13.30 en 16.30 uur).

Onderwijs

Bureau Onderwijs gesloten

Bureau Onderwijs is gesloten van 25 juli tot en met 12 augustus.

Tijden onderwijsgroeps- bijeenkomsten

Het academisch jaar 88/89 begint op maandag 5 september. De tijden van de onderwijsgroepsbijeenkomsten zijn als volgt:

- eerstejaars:
 - 1e onderwijsgroepsbijeenkomst: maandagmiddag
 - 2e onderwijsgroepsbijeenkomst: woensdagmiddag.
- tweedejaars:
 - 1e onderwijsgroepsbijeenkomst: dinsdagochtend
 - 2e onderwijsgroepsbijeenkomst: donderdagochtend.
- derdejaars:
 - 1e onderwijsgroepsbijeenkomst: dinsdagmiddag
 - 2e onderwijsgroepsbijeenkomst: donderdagmiddag.
- vierdejaars:
 - 1e onderwijsgroepsbijeenkomst: woensdagochtend
 - 2e onderwijsgroepsbijeenkomst: vrijdagochtend.

Afhalen rooster en blokboek

Vanaf maandag 29 augustus kan men dagelijks tussen 10.00 en 11.00 uur het blokboek 1e blokperiode en het rooster afhalen bij bureau Onderwijs.

Studentleden Studierichtings- commissie

Per 1-9 zal er n.a.v. de wijziging in het faculteitsreglement een nieuwe Studierichtingscommissie worden ingesteld. Naast de voorzitter, een adviserend lid vanuit de werkgroep Evaluatie van On-

derwijs en 4 leden van het wetenschappelijk personeel die zitting hebben in de SRC, worden door de FRAad vier studentleden benoemd.

Studenten worden uitgenodigd te reageren indien zij interesse hebben als studentlid voor de periode van 1 jaar zitting te nemen in de SRC.

Geïnteresseerden dienen zich voor eind juli te melden bij de directeur van de faculteit, M. Bassie. Voor inzage in de taakomschrijving kan men bij het faculteitsbureau terecht.

riodes gelden voor Jessup; voor aange- concouren kunnen zij anders ligge Deelname aan een concours word dien de schriftelijke werkstukken een voldoende zijn gehonoreerd- a merkt als invulling van een eigen Bij uitzending naar het Vredes (Jessup) of deelname aan landelijke des (eventuele andere concouren) den de teams door leden van de groep begeleid in het Engels ple Het winnende nationale Jessup- kan worden uitgezonden naar de V

Rechtsgeleerdheid

Economie

Onderwijs

Algemeen

Jessup-pleit-concours

In september vindt de selectie plaats voor deelname aan het internationaal-rechtelijke Jessup-pleitconours en eventuele andere concouren. Over deze concouren is informatie verkrijgbaar bij het secretariaat van de vakgroep Internationaal Recht.

Kandidaten dienen over een uitstekende Engelse spreek- en schrijfvaardigheid te beschikken en over voldoende basiskennis in het internationale recht. Belangstellenden die menen aan deze eisen te voldoen en die in de periode oktober-januari minimaal acht weken en in de maand februari vier weken full-time ter beschikking hebben, kunnen zich aanmelden bij bureau Onderwijs. (Deze pe-

Vacature Student-assistent

Vanaf 1 september is er binnen de groep Algemene Economie in het kader op het gebied van Internationaal Economische Betrekkingen een vacature voor een student-assistent. Werktijdfactor: 2 eenheden (2 werkdagen).

Taak:

- onderzoeksondersteuning bij
- menbrengen van international
- dels- en productiegegevens
- statistische analyses.

Vereist: goede studieresultaten voor statistiek.

Inlichtingen vóór 30 juni: prof. dr. Soete, tel. 218724.

(Advertentie)

Iedere dinsdag lekker eten voor een tientje vanaf 18 uur.

Orleansplein 14 - Maastricht - tel. 043-43542

VRIJ VEILIG OP VAKANTIE

HAAL DE FOLDER BIJ POSTKANTOOR,
BIBLIOTHEEK OF ANVR REIS-ADVIESBURO.

voor aangesteld door Lucia Geurts en Paul Pinxten.

ers ligge
rs word
stukken
eerd-aa
eigen
Vredese
ndelijke
oursen)

Zomer

nté Kockelkorn trachtte tever-
van de het Holland Festival naar
gels pleurg te halen. De gemeente
Jessup-strict wil nu op eigen houtje
en afzienbare tijd een eigen
rele zomermanifestatie organi-
n. Liefst al volgend jaar, maar
rs toch in 1990. Aanzet hiertoe
'De Zomer', een bundeling
reeds geplande activiteiten in
stus en september.
coördinator van 'De Zomer' is
s Helmer aangetrokken. Hij is
werker van de Stichting Bij-
ere Kunstmanifestaties
KM) in Amsterdam, de organi-
die ook verantwoordelijk is
het Holland Festival. De ge-
nte Maastricht heeft aan deze
ting een ontwerp gevraagd
de opzet van een festival van
e. Een budget behorend bij een
elijk evenement valt niet mak-
k op te hoesten. Sponsoring zal
zakelijk zijn. De Amsterdamse
ing wil op organisatorisch vlak
helpende hand bieden mits dit
leiden tot een volwaardig

nt

nnen de
e in he
nternati
een va
nt.
en (2

g bij

ational

ns

iten voor

prof.d

o.

o.

o.

o.

o.

o.

o.

o.

o.

o.

o.

o.

o.

o.

o.

o.

o.

o.

o.

o.

o.

o.

o.

o.

o.

o.

o.

o.

o.

o.

o.

o.

o.

o.

o.

o.

o.

o.

o.

o.

o.

o.

o.

o.

o.

o.

kunsthuis. Een essentiële voor-
waarde hiervoor is, dat men zo
spoedig mogelijk kan beschikken
over een volwaardig theater, het
muziektheater achter het Gene-
raalshuis aan het Vrijthof, waar
grote muziek- en/of dansgezel-
schappen van internationale allure
terecht kunnen.
Louis Helmer verduidelijkt de op-
zet van een dergelijk grootscheeps
cultureel festival als volgt: "Maas-
tricht lijkt economisch meer voor te
gaan stellen en cultuur hoort daar-
mee gelijke tred te houden. Onze
stichting heeft een plan geprodu-
ceerd met een bijbehorend kosten-
plaatje. Voor de gemeente alleen is
dit nogal duur. De stedelijke bedrij-
vigheid moet, volgens ons, echter
ook iets over hebben om de culture-
le sector omhoog te trekken. Daar-
om wordt gerekend op forse spon-
sors die geen duizenden, maar tien-
duizenden gulden willen bijdragen."
Krijgt Maastricht een festival
met een eigen karakter of wordt het
een tweede Holland Festival? "Het
Maastrichtse festival hoort geen af-
geleid Holland festival te worden",
aldus Helmer. "Hier moeten evene-

menten plaats vinden die nergens
anders gebeuren. De SBKM is best
bereid dit aan te pakken. Het is ech-
ter belangrijker als Maastricht zich-
zelf bewust wordt van haar positie.
Men kan cultureel beslist iets meer
voorstellen dan tot dusver het geval
is. Hier horen dingen te gebeuren
die van internationaal belang zijn,
een dergelijke uitstraling hebben,
en de aandacht die hierbij past af-
dwingen."

Vooruitlopend op de toekomstplan-
nen is het begin al gemaakt met 'De
Zomer', een verzameling deelmani-
festaties die merendeels reeds ge-
pland waren en plaats gaan vinden
in de periode 6 augustus tot 16 oktober.
Het programma omvat onder
meer het Straattheaterfestival, een
reeks popconcerten (19, 20 en 21
augustus). Vanaf 25 augustus is het
Onze Lieve Vrouwe Plein een week
lang de plek voor variëte, muziek
en theater. Het Festival Religieuze
Muziek zal in dit kader voortaan Sa-
cra Musica gaan heten. Kunstenaars-
vereniging In Oprichting wil
op verschillende plaatsen in de stad
tentoonstellingen organiseren. Het
veertigjarig bestaan van de Jan van
Eyck academie wordt gevierd met
een zogeheten 'Charles Vos Pro-
ject'. Intro verzorgt een programma
van hedendaagse muziek onder de
noemer 'Vijfsteden Concerten'.
Binnenkort verschijnt de uitgebrei-
de brochure waarin exacte tijd en
plaats van de evenementen te vin-
den zijn.

Los Lobos en hun hit La Bamba te zien en te beluisteren in België tijdens Torhout/Wechter (2 en 3 juli)

GENDA

punt midden op het Vrijthof ge-
st, met de passer een omtrek-
de beweging gemaakt en op de
t tekent zich een cirkel af die
rs door landsgrenzen snijdt. De
al is circa 100 kilometer. Binnen
e cirkel staan deze zomer tal van
urele evenementen op stapel die
bezoek meer dan waard zijn.
onder volgt een keuze geselecte-
d naar
o.
mburg
huis Lumière, programma juli en augustus:
30 juni t/m woe 6 juli, 20.30 uur
omov/Michalkov; 21.30 uur The
ughtmans Contract/Greenway; do 7 t/m
13 juli, 20.30 uur Storia d'amore/Rossi;
10 uur l'Ami de mon ami/Rohmer; do 14 t/m
20 juli, 20.30 uur Kaos/Taviani's; 21.30 uur
de sac/Polanski; do 21 t/m woe 27 juli, 20.30
One flew over the cuckoo's nest/Forman;
15 uur Sammy and Rosie get Laid/Frears; do
uli t/m woe 3 aug, 20.30 uur
indi/Attenborough; 21.30 uur La
e/Antonioni; do 4 t/m woe 10 aug., 20.30
Blind date/Mastoraris; 22.30 uur Zoeken
r Eileen/VdBerg; do 11 t/m woe 17 aug.,
30 uur Brazil/Terry Gilliam; 21.30 Room with
ew/Ivory; do 18 t/m woe 24 aug., 20.30 uur
dens of stone/Coppola; 22.45 uur La
iglia/Scola. Bogaardenstraat 40b,
stricht.
ateur schilderkunst in Limburg, van 25 juni
7 augustus in het Maaslandcentrum, Burg.
nenstr. 45, Elsloo; presentatie van
burgse amateurschilders. Uit de
osanten wordt een selectie gemaakt voor de
hons Wintersprijs 1988. Open werkdagen
14 tot 17.30 uur en van 19 tot 21 uur. Za 14
18 uur; zo 12 tot 18 uur.
ntheater, maandag 27 tot en met
nsdag 29 juni in toneelacademie,
culenstraat, voorstellingen door leerlingen
19.30 en 20.30 uur. "Zijn dat plastic rozen?",
eada", "Penthesilea".
egionale galeriekunst, tot 10 juli in
oengalerie, Vrijthof en bij Schuwirth & Van
orden, Rechtstraat werken van Klenes,

Krause, Linssen, Delalleau, Hofmann en Reis.
Banana Art, tot en met 10 juli in Gebouw Ver.
i.o., Herbenusstraat 39, Maastricht. Uitwisseling
tussen West-Berlijnse en Zuid-Limburgse
kunstenaars. Open: woe t/m zo van 13 tot 18
uur.
Barokconcerten, donderdag 30 juni, Waalse
Kerk, Pieterstraat 6, 20 uur, Maastricht. Laatste
van serie barokconcerten. Simon Heyerick,
barokviool, Marianne Verstegen, clavecymbel.
Eindexamenwerk kunstacademie, 1 tot en met
27 juli vier achtereenvolgende exposities van
werk van eindexamenkandidaten van de
academie beeldende kunst, in Plons,
Mariabastion 18, Maastricht. Open za t/m woe
14 tot 18 uur.
Generaalshuis toont..., tot en met zaterdag 2
juli werkstukken van eindexamenleerlingen van
Academie Beeldende Kunsten, afdeling
architectuur en van cursisten van CCV. Vrijthof,
Maastricht.
Lunchpauze orgelconcert, donderdag 7 juli,
Waalse Kerk, Pieterstraat 6, Maastricht, 12.30
uur Marcel Verheggen bespeelt het orgel.
Filmzomer, landelijk filmfestival waaraan 22
bioscopen meedoen. In Maastricht is dit Ciné K.
Elke dag een kwaliteitsfilm voor een verlaagde
entreprijs. Elke donderdag een
Mastroianni-film.
Volksdansfestival, 5 tot 11 juli in Heyen
(gemeente Gennep) met folkloristische
ensembles uit Bulgarije, D.D.R, Polen, Spanje,
Turkije en Schotland. Info: 08851-14444.
L'architecture est un jeu... magnifique,
tentoonstelling over architectuur in museum
Van Bommel Van Dam in Venlo. Initiatief van de
Rotterdamse Stichting Kunstprojecten. Drie jaar
geleden begon deze expositie een tournee.
Dertig architecten uit Europa tonen hun vialla's,
op schaal gebouwd door LEGO.
Orlando Festival, 10 tot 23 juli, concerten in
Wijnrechttheater Kerkrade; workshops en
openbare repetities in Rolduc. Binnen dit
festival van klassieke muziek staat dit jaar de
Engelse Kamermuziek centraal. Onder andere:
Nash-Ensemble, Borodin Trio,
Amadeus-Kwartet (nu een trio), Ronald
Brautigam, Isabelle van Keulen en Rainer
Moog. Info: 03408-85678.
Parade, een Internationaal folkloristisch festival
in Brunssum, 15 tot 21 juli. Op drie plaatsen in
het centrum zijn voorstellingen. Cultureel
Centrum d'r Brikke Oave is de spil van het
gebeuren. Zie agenda provinciale dagbladen.
Coninxpopfestival, 16 juli in Esloo, met Waiting
for Columbus, The Dubious Brothers, The

Claim, The Romans e.a.
Fien Huth 50Centrale hal ABP in Heerlen:
eendags openstelling van expositie van
schilderijen van Fien Huth ter gelegenheid van
haar vijftigste verjaardag. Van 14 tot 17 uur.
Geusseltpop, 7 augustus van 11 tot 21 uur,
achter het Geusseltstadion in Maastricht, met
Rock the House, Anno '66, Just Like Dad, Rick
Nolov (onder voorbehoud) e.a. Gratis.
Limburgs Straattheaterfestival, 5 tot 15
augustus, ruim 115 voorstellingen in ongeveer
30 verschillende gemeenten. Alle
voorstellingen zijn gratis bij te wonen.
Europese topgroepen zoals Footsbarn Theatre,
Pigeon Drop, Desperate Men, Less Bubb, Tom
Jones en Mummerandada, bespelen
Limburgse straten en pleinen. Zie voor exacte
gegevens de programmafolder die verkrijgbaar
is bij de VVV.
De Zomer, een verzameling culturele
evenementen in Maastricht van 16 augustus tot
6 oktober. Deelmanifestaties van 'De Zomer':
o.m. 19, 20 en 21 augustus concerten op
verschillende lokaties in de stad en op het Onze
Lieve Vrouwe Plein vanaf 25 augustus een week
lang gratis dans, kleinkunst, variëte en muziek.
Kultuur avontuur, culturele manifestatie in
Oostelijk Zuid-Limburg. Honderd
voorstellingen in zeven dagen op 25 lokaties,
o.a. straattheater, clownerie, dans,
voordrachten, film, muziek. Nadere informatie
in regionale pers.

Euregionale galeriekunst, tot 10 juli in galerie
Monochrom Ottostrasse 88-90, Aken. Werken
van Angeli, Cox, Eggen, Klenes, Schmetz en
Schuwirth.
Monsters of rock, 28 augustus, Bochum,
Ruhrstadion met Iron Maiden, Kiss, David Lee
Roth e.a. Heavy.

België

Oude MuziekZondag 26 juni vanaf 10 uur op het
terrein van de Landscommanderij in Alden
Biesen: Vijfde Internationale dag van de oude
muziek. Met deelnemers uit Nederland, België,
Engeland, o.a. Telemann Consort, CPE Bach en
Pentacost. Organisatie en kaartverkoop: 09-32
11 413914.
Torhout/Wechter, dubbelfestival op 2 en 3 juli
met een kwaliteitsprogramma: 10.000 Maniacs,
Los Lobos, Ziggy Marley, Carmel, John Hiatt,
INXS, Bryan Adams en Sting.
Euregionale galeriekunst, tot 10 juli in Galerie
l'A, Rue Trappé 8, Luik, di t/m za 14 tot 18 uur.
Werken van Cox, Eggen, De Jong, Reis en
Virnich.
Festival van Vlaanderen, tot 10 juli Basilica
concerten met als thema "Rondom 1913", o.a.
in Sint-Truiden, Hasselt en Tongeren. Info:
09-32 11 222958.
Rythm and bluesfestival, 16 en 17 juli in Peer.
Dit jaar met Joe Louis Walker, Melvin Taylor,
Stevie Ray Vaughan (16e) en Doug Mcleod
Band, Marcia Ball, Otis Grand & the Dancekings,
Doug Sahm Santiago Band en John Lee Hooker
(17e). Aanrader. Info: 0932-11-631111
Bruzzle(voorheen Malleumunt), van 14 tot 30
juli, samenwerkingsproject van Malleumunt,
Piazza en Kaaitheater, animatie, theater,
muziek. Voorstellingen vinden plaats op de
Brusselse Grote Markt, op het Muntplein en in
de zaal Ancienne Belgique. Onder meer met
Youssou N'Dour (14 juli), Zuchero Fornaciari
(15 juli),Crowded House (21 juli), Brendan
Crocker & The Five O'Clock Shadows (27 juli),
Irakere (28 juli) en Nick Lowe (29 juli).
Sfinx Festival, 30 en 31 juli in Bouchout, pop,
salsa, reggae, jazz, folk, muziek en dans uit alle
windstreken, met Tione Seck, S.E. Rogie, Andy
Shepperd, David Rudder, Ramiro Naka, Nina
Simone e.a. (30e) en Nusrat Fateh Ali Kahn, Ali
Farka, Everything but the Girl, Ali Farka Toure,
Alpha Blondy e.a. (31e).

Duitsland

Viva Brazil 1988, Tanzbrunnen in Keulen, 2 juli,
samba's en andere Braziliaanse ritmen van o.a.
Jorge Ben, Beth Carvalho en Joao Bosco.
Loreley summer jam 1988, 2 & 3 juli, St.
Goarshausen, Loreley met veel reggae,
Afrikaanse muziek en funk van o.m. King Sunny
Ade, Bunny Marley, Alpha Blondy en Sly &
Robbie.
Bizarre festival, 9 juli, ook op het Loreley
festivalterrein, de Duitse tegenhanger van
Pandora met INXS, The Pogues, The
Sugarcubes, Philip Boa e.a.
Bonner Rheinkultur, 9 juli vanaf 12 uur muziek,
animatie, theater, poppenspel van o.a.
Dunyabele, The Deep, Bielefeller Puppenspiele,
Workshops.

Wát is er zo bijzonder aan de volgende zinnnetjes:

"Vooral wanneer men markten bezoekt, ziet men dat dragen de natuurlijke habitus van vrouwen is. Het maximaal haalbare lijkt misschien een ton ooft, drie Edammer kazen en een aluminium keukentrapje, maar dat is niet zo. In de spelonken van die niet te tillen tassen is altijd nog wel een gaatje te vinden voor een geranium, vier bokkingen, een pond pinda's en een half mud aardappelen, een heel als je even propt."

"Zo liet ik mijn broek zakken en begon met het papier de drek uit de onderbroek en de padvindersbroek te verwijderen. Ik smeerde de warme brij eigenlijk in de kleding, want hoe meer ik mijn best deed, hoe minder op het toilet papier terecht kwam."

"Schei in vredesnaam eens uit met dat geneuk! Volgens mij heb je absoluut geen verstand van voetbal... en wat moet die druifloor met die korte pootjes daar?"

Hierbij keek zij onvoorstelbaar misprijzend naar mijn Jopie, die haar in het geheel niet onvriendelijk besnuffelde op de mogelijke aanwezigheid van bierworstjes. 'Jeetje,' antwoordde ik geschokt, 'u is wel héél erg plomp in de bek!'" Afgezien van een behoorlijke dosis overdrijving hebben deze fragmentjes met elkaar gemeen dat ik ze niet kan lezen.

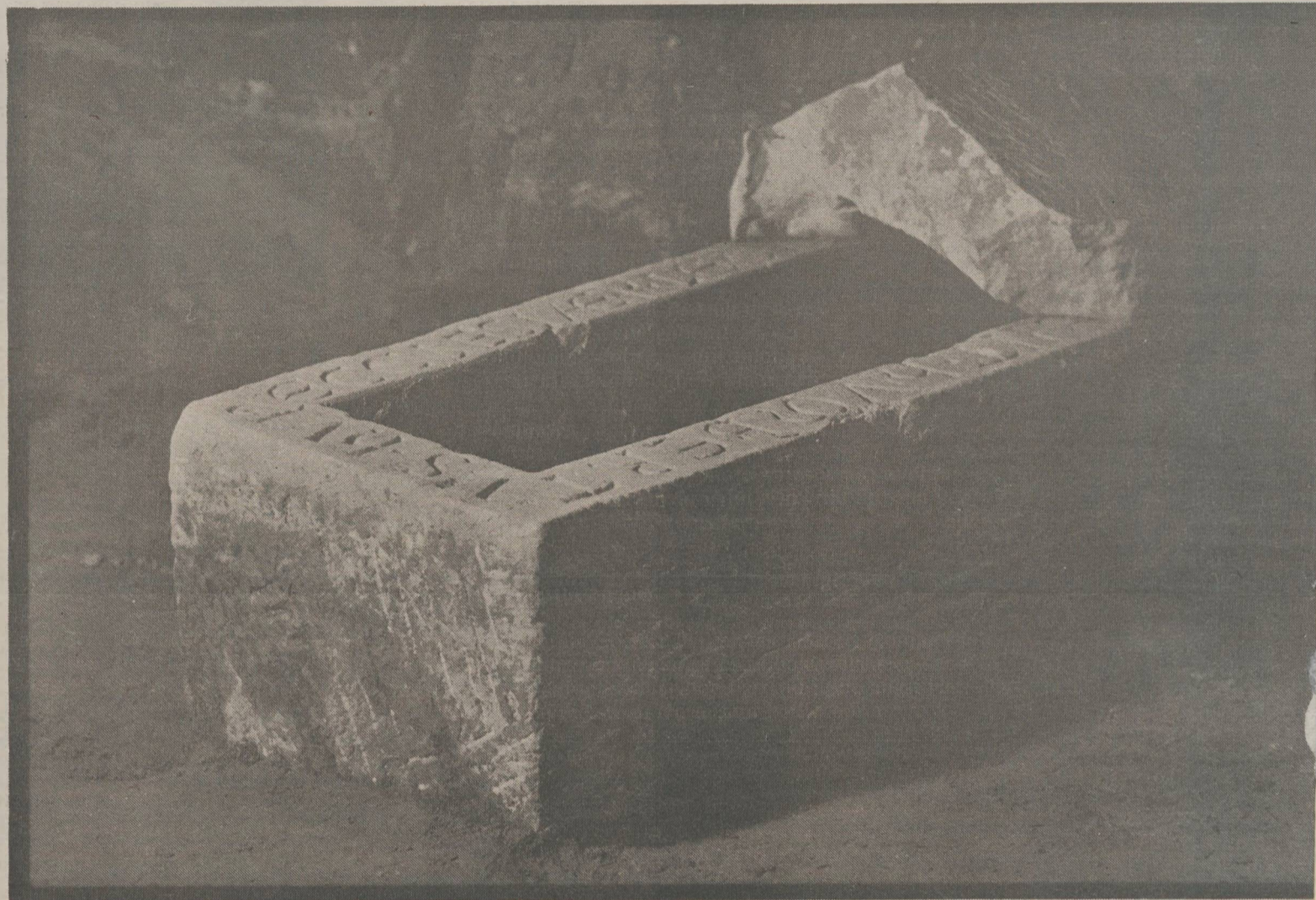
Ik kan ze niet lezen omdat halverwege de tranen in mijn ogen springen. Tranen van het lachen, moet U wel begrijpen. Vóórlezen gaat al helemaal niet; ik heb een periode in mijn leven gehad waarin ik een heilige roeping gevoelde om Leuke Literatuur aan de mens te brengen. Gasten konden op die manier steevast rekenen op een half uurtje voorleesgenot. Bij nader inzien -ik ben met die flauwekul ook opgehouden, hoor, U kunt zonder levensgevaar weer langskomen- was dat voorlezen óók niet zo'n goed plan. Bij het eerste stukje kreeg ik bij 'habitus' bijvoorbeeld al mijn eerste lachstuipen, en voorbij 'Edammer' kwam ik al helemaal niet omdat kortademigheid vanwege het gieren, en krampen in mijn lachspieren enige andere activiteit sterk bemoeilijkten.

Als ik dus de produkten van respectievelijk mevrouw Dorrestein, J.M.A. Biesheuvel of die dot van een Megchel Doewina wil lezen -of herlezen, wat wellicht linkere soep is!- moet ik de nodige voorzorgsmaatregelen nemen. Allereerst is het verstandig de burenen te waarschuwen voor de dierlijke kreten die de wanden zullen doorklieven. Daarna moet ik de ramen openzetten; U weet toch dat dat ook het geval is bij op handen zijnde zware explosies? Voorkomt veel glasschade, vandaar. Vervolgens kijk ik in de kelder of er nog oude binnenbanden liggen, anders moet ik die halen bij de fietsenmaker; die dingen zijn multifunctioneel. Enerzijds handig om mezelf enigszins veilig aan bed of bank vast te ketenen (want een krachtige lach die aan mijn lijf ontsnapt kan desastreus gevolgen hebben), en voorts om de tanden wanneer nodig in vast te bijten. En dán kan-ie van jetje:

Woeha! Hahahahahahaha! Hihi. Gniffel, gniffel, gniffel. Harharharhar. Woehaaaaa!!!! Hooohohohihihihihahaha, giergier, g-g-g-g-g! Jongens, meisjes, dames, heren, en alles daartussenin: een vrolijke vakantie...

Eva

HET KRUIS VAN HUMBERTUS

Op de kop af duizenttwee jaar mocht hij in vrede rusten, een meter onder het plaveisel van de kerk, waarvan hij zelf bouwheer was geweest. Zijn nabestaanden lieten een stenen sarcofaag houwen en voordat het deksel erop ging werd in de rand een tekst gebeiteld. Daarvan kunnen we voorlopig maar de helft lezen, omdat een helft van het deksel nog beklemd zit. We lezen nu: "... is overleden Humbertus, proost van deze kerk en van de Sint Lambertkathedraal in Luik" ... Toen werklieden, die bezig zijn met de restauratie van de Sint Servaasbasiliek, vorige week een kuil voor de hetaflichtverwarming aan het graven waren achter in het middenschip, stuitten zij op Humbertus' overblijfselen. De stadsarcheologen van Maastricht, altijd gebrand op publiciteit konden er deze keer openingshappening van maken zoals vorig jaar, toen de pers met stokken naar de kerk gedreven werd (zij overdrijven, ik ook) om de opening van een zojuist gevonden graf bij te wonen. Het was spijtig voor ons, beroepsnieuwsgierigen, maar er lag niet veel meer in de kist dan een laagje grijs slijk, enkele vage omtrekken van botten en een speld die onmiddellijk tot een negende eeuwse werd uitgeroepen.

bericht uit Maastricht

Bij Humbertus was de kist dus al half open toen wij kwamen. Al heel lang geleden moet het deksel het begeven hebben onder het gewicht van zoveel vroomheid. Het puin in het voorste stuk was weggeruimd en zo werd ons een blik vergund in het overdekte deel van de sarcofaag. Tussen het stof konden we roestkleurige snippers stof ontwaren en daarachter twee opstaande randen, waar de brave Humbertus het hoofd voor eeuwig te ruste had gelegd. Achter zijn hoofd was een groot kruis gevonden van 37 bij 37 centimeter, gemaakt van een legering van lood en tin. De stadsarcheoloog had even daarvoor het kleinood getoond. "Hij was er bijzonder lyrisch over: "De belangrijkste tekst over de bouwgeschiedenis van de Sint Ser-

vaasbasiliek". We krijgen een papier in handen gedrukt waarop de Latijn vertaalde tekst gedrukt staat: "Op 2 mei van het jaar 1086 is de kerk van de heilige Humbertus, bijgenaamd Hugo, proost van deze kerk en van de grote kerk in Luik, aartsdiaken van Taxandrië, door zijn leven heeft hij voor zijn onderdanen prebenden gesticht. Hij heeft de kerk gerestaureerd en uitgebreid met het heiligdom, het koor, de transepten, het graf van de heer en hertog Karel I, drie zijkapellen en een westelijke uitbouw, de sacristie, het kapittelhuis, scholen en de gehele kruisgang heeft de kerk aangekleed met stevige en nieuwe altaren, met schilderingen met de stenen tombe van de heilige Monulfus en Gondulfus en met het graf in het midden van de kerk. Hij heeft de kerk reliekhouders, kasuïe, toga's gegeven en het grote wierookvat met wierook en andere zaken toegevoegd aan de liturgie. Hij heeft de ciborie boven het altaar van Sint Servaas gegeven en versierd. Met het grootste leedwezen heeft hij zijn werk door zijn niet kunnen voltooien".

Natuurlijk is de vondst van het graf belangrijk voor de archeologen en de geschiedenis van de voltooiing van de kerk, die al in 1033 door proost Gondulfus was ingewijd, wordt door het kruis ineens verhelderd. Het is Humbertus geweest die als bouwheer de huidige omtrekken van de basiliek heeft vastgesteld, ook al is daarna nog honderd jaar verder gebouwd aan de kerk.

Daarna hebben de nadere bouwheren hun werk gedaan: in de 13e eeuw is het gotische gewelf aangebracht en in de vorige eeuw heeft de kerk pers het gebouw definitief verpest met neo-gothische rimram. De snijlijke tegenstelling tussen de oorspronkelijke vormen en de latere versieringen wordt des te scherper gevoeld nu de ruwe stenen kist is blootgelegd. De snippers bruine stof, het simpele loden kruis. Let niet op het pietschilderde gewelf met de weinige versieringen. Geniet gewoon van de sioenen die een elfde-eeuwse pelgrimskerk bij u kan oproepen.

Jacques Herraets

Na negenhon-
jaar eerbied v-
dode ligt het
Humbertus er-
bij (foto Franc